

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Επιμέλεια

Κούβελας Πέτρος Α.Μ. 8236

Νάσιας Χρήστος Α.Μ. 8263

Πιας Βασίλειος Α.Μ. 8161

"Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΟ 2009"

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Επιβλέπων: Αν. Καθηγητής Θ.Β. Σταματόπουλος

Ηράκλειο

Ιανουάριος, 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ABSTRACT.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	8
Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΩΣ ΔΗΜΟΣΙΟ ΑΓΑΘΟ.....	8
1.1 Η έννοια της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα.....	8
1.2 Ο Θεσμός της Κοινωνικής Ασφάλισης- Ιστορική Αναδρομή.....	10
1.3 Νομοθετικές Παρεμβάσεις στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα.....	18
1.4 Ο Ρόλος των Ταμείων Κοινωνικής Ασφάλισης.....	21
1.5 Τα Κύρια Στοιχεία του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	26
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	26
2.1 Η Οικονομική Κρίση στην Ελλάδα.....	26
2.2 Η Κρίση και η Κοινωνική Ασφάλιση.....	33
2.3 Χρηματοοικονομική Λειτουργία Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	38
Η ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ.....	38
ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	38
3.1 Πηγές Χρηματοδότησης Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.....	38
3.2 Η Ανασφάλιστη Εργασία στην Ελλάδα.....	39
3.3 Ασφαλιστικές Εισφορές και Κρατική Φορολογία.....	44
3.4 Προβλήματα Χρηματοδότησης του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.....	46
3.5 Η Βιωσιμότητα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.....	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	56
ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 2009.....	56
4.1 Οι Νόμοι για το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης.....	56
4.2 Ο Ρόλος του Κράτους στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης.....	57
4.3 Το Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα.....	58
4.4 Οι αλλαγές με τον Νόμο 3996/2011.....	74
4.5 Αλλαγές που επέφερε ο Νόμος 4093/2012.....	81
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	86
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	88

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1: Συγκριτική Παράθεση Χαρακτηριστικών των Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης	14
Πίνακας 1.2: Χρονολογική Εξέλιξη Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα	16
Πίνακας 3.1: Ποσοστά Ανασφάλιστων Εργαζομένων στην Ελλάδα 2010 - 2013.....	44
Πίνακας 3.2: Ποσοστά Εισφορών ανά Κλάδο από 1.08.2011	50
Πίνακας 4.1: Νοητή Κεφαλαιοποίηση καθορισμένων εισφορών σε ατομικούς λογαριασμούς : Αναλογική Σύμβαση.....	62
Πίνακας 4.2: Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης λόγω 35ετίας στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.....	71
για ασφαλισμένους μέχρι 31/12/1992.....	71
Πίνακας 4.3: Πλήρης σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης)	71
για ασφαλισμένους στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μέχρι 31.12.1992	71
Πίνακας 4.4: Πλήρης Σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης) ΙΚΑ-ΕΤΑΜ	81
Πίνακας 4.5: Μειωμένη Σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης) ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.....	82
Πίνακας 4.6: Γυναίκες ασφαλισμένες.....	83
Πίνακας 4.7: Άνδρες Ασφαλισμένοι	83
Πίνακας 4.8: Σύνταξη λόγω 35ετίας (άνδρες- γυναίκες)	84
Πίνακας 4.9: Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με βαρέα και ανθυγιεινά (Γυναίκες)	85
Πίνακας 4.10: Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με βαρέα και ανθυγιεινά (Άνδρες)	85
Πίνακας 4.11: Σύνταξη λόγω 35ετίας με βαρέα (Άνδρες- Γυναίκες).....	85

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 2.1	29
Η εξέλιξη του ΑΕΠ στην Ελλάδα και στις ΗΠΑ την περίοδο των δύο μεγάλων υφέσεων.....	29
Διάγραμμα 2.2	30
Η εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας στην Ελλάδα και στις ΗΠΑ την περίοδο των δύο μεγάλων Υφέσεων.....	30
Διάγραμμα 2.3	31
Απασχόληση και ανεργία σε χιλ. άτομα στην Ελλάδα (2006-2013).....	31

Διάγραμμα 2.4	32
Πραγματικό ΑΕΠ σε δισ. ευρώ στην Ελλάδα (2000-2016)	32
Διάγραμμα 2.5	33
Πραγματικός ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης σε % στην Ελλάδα (2000-2016)	33
Διάγραμμα 3.1	40
Μεταβολή Ανασφάλιστης Εργασίας Ημεδαπών και Αλλοδαπών για το χρονικό διάστημα Φεβρουάριος 2010 - Αύγουστος 2010	40
Διάγραμμα 3.2	41
Ποσοστό Ανασφάλιστης Εργασίας 2011	41
Διάγραμμα 3.3	43
Ποσοστιαία Διακύμανση Ανασφάλιστης Εργασίας ανά Μήνα (2013-2014)	43
Διάγραμμα 3.4	47
Οφειλές προς τα Ασφαλιστικά Ταμεία	47

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε με κύριο σκοπό να παρουσιάσει όλες τις αλλαγές στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα από το 2009 έως και σήμερα. Ως θέμα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, δεδομένου ότι από το 2008 και μετά η χώρα εισήλθε σε μια περίοδο βαθιάς ύφεσης η οποία οδήγησε την Ελλάδα στην λήψη εξωτερικής βοήθειας και συγκεκριμένα στον εξωτερικό δανεισμό ο οποίος συνοδεύεται από την επιτήρηση της Τρόικας. Οπότε στο εν λόγω χρονικό διάστημα μεταξύ άλλων επήλθαν και σειρά μεταρρυθμίσεων για το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης.

Η διερεύνηση του θέματος έγινε μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης, καθώς επίσης και με μελέτη όλων των σχετικών Νόμων με το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης. Στην εργασία παρουσιάζονται πέρα από τις μεταρρυθμίσεις που επέφερε η Τρόικα στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, και γενικά στοιχεία σχετικά με το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα, καθώς επίσης και πληροφορίες σχετικές με την οικονομική κρίση στη χώρα.

Συγκεκριμένα, η οικονομική κρίση στην Ευρώπη επηρέασε την Ελλάδα και επέφερε σημαντικές αλλαγές στους τρεις πυλώνες της κοινωνικής ασφάλισης μειώνοντας μεν δραματικά τις κύριες και επικουρικές συντάξεις και αυξάνοντας δε τα προγράμματα ιδιωτικής ασφαλιστικής κάλυψης. Η σημαντική μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας αλλά και το φαινόμενο της ανασφάλιστης εργασίας έχουν παίξει το κυριότερο ρόλο στην καθοδική πορεία των δημοσίων συντάξεων. Επιπλέον, το διανεμητικό σύστημα είναι μια κοινωνικά γειωμένη μέθοδος αρκετά ευαίσθητη στις μεταβολές λόγω του ότι οι σημερινοί εργαζόμενοι καταβάλουν τις εισφορές από τις οποίες χρηματοδοτούνται οι τρέχουσες συντάξεις.

Εν ολίγοις, διαπιστώνετε ότι το ασφαλιστικό σύστημα στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα εύθραυστο και μη αποδοτικό σε περιόδους οικονομικής ύφεσης και γι αυτό πρέπει να βρεθεί ένα σταθερό και λειτουργικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης ώστε να είναι βιώσιμο χωρίς τα προβλήματα που εντοπίζονται στο παρόν σύστημα.

ABSTRACT

This thesis has been prepared with the main aim to present all changes in the Social Security System in Greece from 2009 to today. As a matter of particular interest, given that from 2008 onwards the country entered a period of deep recession which led Greece to obtain external assistance and specifically to foreign borrowing and followed by monitoring the Troika. So in that period among others introduced a series of reforms to the Social Security System.

The investigation of the matter was through literature review, as well as study all relevant laws with the Social Security System.

In the work presented beyond the reforms introduced by the Troika in Social Security System, and general information about the Social Security System in Greece, as well as information on the economic crisis in the country.

Specifically, the economic crisis in Europe affected Greece and brought significant changes to the three pillars of social security while dramatically reducing the main and auxiliary pensions and increasing not the private insurance programs. The significant reduction in social security contributions, large unemployment and the phenomenon of uninsured labor have played the main role in the downward spiral of public pensions. Furthermore, Pay As You Go is a socially grounded method quite sensitive to changes because that current workers pay contributions from which current pensions are funded.

In short, you find that the insurance system in Greece proved very fragile and inefficient in an economic downturn, and therefore need to find a stable operating system and Social Security in order to be viable without the problems identified in the present system.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα από το 2008 και μετά βρίσκεται στην δίνη μιας βαθιάς ύφεσης η οποία επηρεάζει όλους τους τομείς του κράτους. Η συνεχόμενη μείωση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος καθώς και το δημοσιονομικό έλλειμμα, ανάγκασαν την ελληνική κυβέρνηση να προβεί σε εξωτερικό δανεισμό, έτσι ώστε να αποφύγει μια ενδεχόμενη πτώχευση της χώρας.

Το 2010 όταν η Ελλάδα υπέγραψε το πρώτο Μνημόνιο, δεσμεύτηκε ότι θα προβεί στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας και συνάμα με τον Μηχανισμό Στήριξης αποδέχθηκε και την αυστηρή επιτήρησης της Τρόικας η οποία αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ).

Για να μπορέσει να γίνει το χρέος της Ελλάδας βιώσιμο με στόχο μακροπρόθεσμα να μπει ξανά σε ρυθμό ανάπτυξης, έπρεπε να εφαρμοσθούν μεταρρυθμίσεις. Αρκετές μεταρρυθμίσεις σχετίζονταν και με το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα.

Με την υπογραφή του πρώτου κιάλας Μνημονίου η Ελλάδα δεσμεύτηκε για την λήψη μιας σειράς μέτρων τα οποία σχετίζονταν τόσο με το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, όσο και με την χρηματοδότηση των ασφαλιστικών ταμείων. Έτσι από το 2010 θεσπίστηκαν μια σειρά από Νόμους οι οποίοι σκοπό είχαν την εκπλήρωση των δεσμεύσεων της Ελλάδας ως προς την Τρόικα.

Ο κυριότερος νόμος υπήρξε ο Νόμος 3863/2010 ο οποίος εμπεριείχε το Νέο Ασφαλιστικό, οι νόμοι οι οποίοι περιέχουν διατάξεις σχετικά με το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα είναι:

- Νόμος 3847/2010
- Νόμος 3865/2010
- Νόμος 3996/2011
- Νόμος 4093/2012

Για όλους του νόμους καθώς και για τις μεταρρυθμίσεις που επέφερε ο καθένας στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, γίνετε αναλυτική αναφορά στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΩΣ ΔΗΜΟΣΙΟ ΑΓΑΘΟ

1.1 Η έννοια της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα

Σύμφωνα με την Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων «η έννοια της κοινωνικής ασφάλειας στην Ελλάδα αντιστοιχεί στον κύριο στόχο του εθνικού μοντέλου κοινωνικής προστασίας, ο οποίος εξυπηρετείται μέσω τριών συστημάτων:

1. του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης για την προστασία των εργαζομένων,
2. του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας για την φροντίδα των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης και
3. του εθνικού συστήματος υγείας για την κάλυψη όλων των ατόμων που διαμένουν στην Ελληνική επικράτεια. Από διοικητική άποψη, το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης συντονίζεται και εποπτεύεται κατά κύριο λόγο από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ενώ τα συστήματα υγείας και πρόνοιας συντονίζονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας» (Γ.Γ.Κ.Α., 2014, Η έννοια της κοινωνικής ασφάλειας στην Ελλάδα).

Ο κύριος άξονας του Ελληνικού μοντέλου κοινωνικής προστασίας είναι το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, στόχος του οποίου είναι η κάλυψη των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι, αυτό επιτυγχάνεται μέσω της χορήγησης παροχών και υπηρεσιών που αναπληρώνουν τη μείωση ή την απώλεια εισοδήματος από την απασχόληση. Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα αποτελεί ένα σύστημα κύριας και επικουρικής δημόσιας ασφάλισης, που η λειτουργία του πραγματοποιείται μέσω αυτόνομων ασφαλιστικών φορέων, το σύνολο των οποίων συνθέτουν τον πρώτο πυλώνα ασφάλισης στην Ελλάδα.

Ο δεύτερος πυλώνας ασφάλισης αποτελείται από τα επαγγελματικά ταμεία, μέσω των οποίων προσδοκάται η διεύρυνση του επιπέδου προστασίας του ασφαλιστικού συστήματος και η βελτίωση των ασφαλιστικών παροχών. Ο τρίτος πυλώνας αποτελείται από το Εθνικό Σύστημα Υγείας το οποίο θεσμοθετήθηκε στην αρχές της δεκαετίας του '80 και έχει ως στόχο την ιατροφαρμακευτική και την νοσηλευτική κάλυψη των αναγκών του ελληνικού πληθυσμού μέσω της παροχής

δωρεάν υπηρεσιών. Το Σύστημα Κοινωνικής Πρόνοιας συγκροτεί το τελικό δίκτυο ασφάλειας για τα άτομα τα οποία δεν εργάζονται και βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης.

Η Κοινωνική Ασφάλιση αποτελεί ένα από τους κυριότερους θεσμούς σε κάθε σύγχρονη κοινωνία, λόγω του είναι θεσμός κοινωνικής αλληλεγγύης και αναδιανομής του εισοδήματος. Με τον όρο «αναδιανομή του εισοδήματος» νοείται η αναδιανομή εισοδήματος, η οποία πραγματοποιείται μεταξύ των εισοδηματικών ομάδων της ίδιας γενιάς όσο και μεταξύ των διαφορετικών γενεών, το οποίο συμβάλει στην λειτουργία του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της μεταφοράς οικονομικών πόρων από οικονομικά ενεργές πληθυσμιακές ομάδες, προς μη ενεργές οικονομικά πληθυσμιακές ομάδες έτσι ώστε οι τελευταίες να διατηρήσουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής.

Αυτός ο κύκλος μεταφοράς οικονομικών πόρων δεν πραγματοποιείται μόνο μεταξύ διαφορετικών ηλικιακά γενεών, αλλά και εντός των ίδιων γενεών, αυτό συμβάλει στην εξασφάλιση εισοδήματος για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων περιπτώσεων και κινδύνων, όπως είναι η ασθένεια, η αναπηρία, η ανεργία και τα ατυχήματα.

Πολλές φορές το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης ταυτίζεται με την ασκούμενη Κοινωνική Πολιτική των κρατών, λόγω του ότι αποτελεί τον κυριότερο μηχανισμό κοινωνικής προστασίας και αναδιανομής του εισοδήματος.

Συνοψίζοντας, η Κοινωνική Ασφάλιση είναι δημόσια υποχρεωτική ασφάλιση, η οποία χρηματοδοτείται από τις εισφορές των εργοδοτών και των εργαζομένων και από τον κρατικό προϋπολογισμό, κατοχυρώνει την κάλυψη των αναγκών από την απώλεια εισοδήματος, με παροχές σε είδος και σε χρήμα, λόγω:

- ασθένειας,
- μητρότητας,
- ανεργίας,
- αναπηρίας,
- γήρατος και
- θανάτου.

Σύμφωνα με τον Θεοδωρουλάκη Κουμαριανό (2012, σελ.18), «η λειτουργία της κοινωνικής ασφάλισης είναι συλλογική με δημόσιο χαρακτήρα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη μισθωτή και εξαρτημένη εργασία και βασίζεται στις αρχές:

- της καθολικότητας και των μη διακρίσεων,
- της υποχρεωτικότητας,
- της ανταποδοτικότητας,
- της κοινωνικής αλληλεγγύης,
- της αλληλεγγύης των γενεών»

1.2 Ο Θεσμός της Κοινωνικής Ασφάλισης- Ιστορική Αναδρομή

Ο Θεσμός της Κοινωνικής Ασφάλισης πρωτοεμφανίστηκε τον 19^ο αιώνα ως αποτέλεσμα διαφόρων κοινωνικών παραμέτρων και εξελίξεων τόσο σε κοινωνικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο, στην συνέχεια παρουσιάζονται οι παράγοντες οι οποίοι συνέβαλαν στην δημιουργία του θεσμού της Κοινωνικής Ασφάλισης.

Οικονομικοί Παράγοντες

- Η «Μεγάλη Ύφεση» των ιστορικών της οικονομίας, η οποία παρουσιάστηκε κατά το χρονικό διάστημα 1873-1895 και υπήρξε ουσιαστικά η πρώτη μεγάλη κρίση του καπιταλισμού.
- Η ραγδαία ανάπτυξη των μεγάλων βιομηχανιών, στο οποίο συνέβαλε και η τεχνολογική ανάπτυξη καθώς και η εφαρμογή του μοντέλου παραγωγής του Χένρι Φορντ. Το συγκεκριμένο μοντέλο παραγωγής προωθούσε την μαζική παραγωγή καταναλωτικών προϊόντων, μέσω της απασχόλησης ανειδίκευτων εργατών, έτσι υπήρχε και αύξηση της κατανάλωσης.
- Η ραγδαία αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Ο συνδυασμός της τυποποίησης των σταδίων της διαδικασίας παραγωγής με τη γραμμή παραγωγή του Φορντ, συνέβαλαν στην αύξηση της παραγωγικότητας κάτι το οποίο επέφερε αύξηση των μισθών και των δαπανών για κοινωνική προστασία, που είχε ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση των κοινωνικών ασφαλίσεων.

Παράγοντες σε σχέση με την εργασία και τη συνδικαλιστική οργάνωσή της

- Η εμπορευματοποίηση της εργασίας σε συνδυασμό με την αστικοποίηση, συνεπαγόταν ότι άτομα που δεν μπορούσαν να εργαστούν δεν θα μπορούσαν και να επιβιώσουν, λόγω του ότι υπήρξε απομάκρυνση από τις παραδοσιακές μορφές κοινωνικής προστασίας, που οφειλόταν στην μετακίνηση του πληθυσμού στις πόλεις για αναζήτηση εργασίας, αλλά και στην απώλεια της ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής.
- Η αύξηση του προσδόκιμου ζωής, συγκεκριμένα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα το προσδόκιμο ζωής από τα 40 έτη αυξήθηκε στα 60 έτη, οπότε έπρεπε με κάποιο τρόπο να υπάρξει εξοικονόμηση πόρων με την χρήση των οποίων θα καλύπτονταν οι ανάγκες διαβίωσης των μη ενεργών οικονομικά ατόμων (άτομα τα οποία λόγω ηλικίας δεν μπορούσαν πλέον να εργαστούν).
- Τα πρώτα αγωνιστικά και μαζικά κινήματα της εργατικής τάξης, τα οποία εκτός των άλλων επιδίωκαν την επίτευξη σύνεσης, κοινωνικής ειρήνης, κοινωνικής προστασίας, καθώς και οργανωμένης κοινωνικής ασφάλισης.

Κοινωνικοί και Πολιτικοί Παράγοντες

- «Η διαμόρφωση και η εδραίωση των εθνών-κρατών, των εθνικών καπιταλιστικών κοινωνικοοικονομικών σχηματισμών που αποτέλεσαν βασικό στοιχείο για την επιτάχυνση της λήψης μέτρων κοινωνικής προστασίας από το κράτος, αλλά και που παράλληλα βοήθησαν στην εδραίωσή τους. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο καγκελάριος Ότο φον Βίσμαρκ (Otto von Bismarck) χρησιμοποίησε την κοινωνική ασφάλιση ως ένα επιπλέον μοχλό για την ενοποίηση των κρατιδίων της Γερμανίας» (Θεοδωρουλάκης – Κουμαριανός, 2012, σελ. 21).
- Η ανάπτυξη της κοινωνικής νομοθεσίας.
- Η αναγνώριση των κοινωνικών δικαιωμάτων, μετά από την εδραίωση και την αποδοχή των ατομικών και των πολιτικών δικαιωμάτων σε όλα τα κράτη, κατά την περίοδο της καθιέρωσης των πρώτων εθνικών συνταγμάτων.

Το 1952 με την Διεθνή Σύμβαση Εργασίας (ΔΣΕ) καθιερώθηκε ο οικουμενικός προσδιορισμός των ελάχιστων ορίων κοινωνικής ασφάλισης, σε συνδυασμό με την οικουμενική αναγνώριση της παροχής κοινωνικής προστασίας ως δικαίωμα όλων των πολιτών, μέσω της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, οδήγησαν σταδιακά στην εδραίωση δημόσιων Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης στα περισσότερα κράτη μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ).

Το πρώτο οργανωμένο σύστημα υποχρεωτικής Κοινωνικής Ασφάλισης, θεσπίστηκε με μία σειρά νόμων κατά την δεκαετία 1880 από καγκελάριο Βίσμαρκ στην Γερμανία. Το πρώτο αυτό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης αρχικά αναπτύχθηκε για την αντιμετώπιση της ασθένειας και του εργατικού ατυχήματος και στην συνέχεια για την αντιμετώπιση της ανασφάλειας και της αβεβαιότητας των εργαζομένων. Ο στόχος του καγκελάριου Βίσμαρκ ήταν η αύξηση του εργασιακού ενδιαφέροντος η οποία έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και κατ' επέκταση την αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής του κράτους. Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης του καγκελάριου Βίσμαρκ είχε ως βασικούς άξονες στη φιλοσοφία των παροχών τα παρακάτω:

- «Τη διατήρηση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης, δηλαδή των διαιρέσεων μεταξύ των μισθωτών, θεσπίζοντας χωριστά προγράμματα για ομάδες από διαφορετική κοινωνική τάξη και θέση.
- Τη σύνδεση της αφοσίωσής του ευθέως με τη μοναρχία ή την κρατική εξουσία, κάτι που οδήγησε τον καγκελάριο Βίσμαρκ να θεσμοθετήσει το συμπληρωματικό ρόλο του κράτους σε μια σειρά από παροχές.

Το Μοντέλο Βίσμαρκ που ακολούθησαν οι περισσότερες κεντροευρωπαϊκές χώρες, στηρίχθηκε στους εξής βασικούς άξονες (Θεοδωρουλάκης, 2012, σελ.23):

- Τον επιλεκτικό χαρακτήρα των παροχών, βάσει των εισφορών και όχι βάσει των αναγκών. Οι παροχές αναπτύχθηκαν στη βάση της ασκούμενης πίεσης από ομάδες συμφερόντων και όχι στην ανάγκη κάλυψης διάφορων κινδύνων από την κοινωνική ασφάλιση.
- Τις άμεσα συνδεδεμένες παροχές με τις εισφορές και το εισόδημα του εργαζόμενου.

- Τον κεφαλαιοποιητικό χαρακτήρα του συστήματος, δηλαδή τη δημιουργία ατομικού ασφαλιστικού κεφαλαίου, όπου μέσα από τα επαγγελματικά προγράμματα ασφάλισης δημιούργησε μια μορφή προσωπικών ασφαλιστικών λογαριασμών για τους ασφαλισμένους.
- Την τριμερή χρηματοδότηση από τους εργοδότες, τους εργαζόμενους και τη συνδρομή του κράτους σε συγκεκριμένες περιπτώσεις»

Πριν από τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο οι περισσότερες δυτικές χώρες είχαν αναπτύξει Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης, μετά το τέλος του δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου και λόγω των καταστροφών που είχαν υποστεί όλα τα εμπλεκόμενα κράτη, η ανάγκη για την ανάπτυξη της Κοινωνικής Ασφάλισης ήταν επιτακτική, γιατί πέρα από τις απώλειες και τις καταστροφές στην βιομηχανία, στις υποδομές και στην οικονομία, έπρεπε να υπάρξει άμεση αντιμετώπιση των αναγκών περίθαλψης και προστασίας των θυμάτων του πολέμου .

Το 1942 δημιουργήθηκε η Έκθεση Μπέβεριτζ η οποία επηρέασε την οργάνωση ενός κράτους πρόνοιας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η Έκθεση Μπέβεριτζ προασπιζόταν την αρχή της καθολικότητας των κοινωνικών υπηρεσιών και κατ' επέκταση της Κοινωνικής Ασφάλισης καθώς και την εξασφάλιση για κάθε πολίτη κοινωνικής προστασίας από το κράτος. Το μοντέλο της Κοινωνικής Ασφάλισης το οποίο εισήχθη με την Έκθεση Μπέβεριτζ χαρακτηριζόταν από:

- «την καθολικότητα των παροχών,
- τη δημιουργία ενός εθνικά κοινωνικού ελάχιστου επιπέδου διαβίωσης μέσα από παροχές που χρηματοδοτούνταν από τη φορολογία και που έκαναν πράξη τον αναδιανεμητικό χαρακτήρα της Κοινωνικής Ασφάλισης,
- την κατευθυντήρια γραμμή του μοντέλου, που είναι η ευθύνη της πολιτείας για την κοινωνική ασφάλεια των πολιτών μέσω του κράτος πρόνοιας. Η πολιτεία οφείλει να εξασφαλίζει επαρκές εισόδημα για την επιβίωση του πληθυσμού που δεν είναι σε θέση να εργαστεί και επαρκή υγειονομική περίθαλψη για ολόκληρο τον πληθυσμό,
- το βασικό στόχο της καταπολέμησης της φτώχειας»

Μετά την εισαγωγή της Έκθεσης Μπέβεριτζ διαμορφώθηκαν δύο τυπολογίες συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης:

- τα τύπου Μπέβεριτζ και
- τα τύπου Βίσμαρκ

Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά του μοντέλου Μπέβεριτζ σε σύγκριση με τα χαρακτηριστικά του μοντέλου Βίσμαρκ, εστιάζοντας στην θεσμική μορφή των δύο συστημάτων, στις αρχές και στους στόχους τους οποίους προασπίζεται καθένα από αυτά.

Πίνακας 1.1: Συγκριτική Παράθεση Χαρακτηριστικών των Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης

	ΜΟΝΤΕΛΟ ΜΠΕΒΕΡΙΤΖ	ΜΟΝΤΕΛΟ ΒΙΣΜΑΡΚ
ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	Η πρόληψη της φτώχειας	Η διατήρηση του επιπέδου του εισοδήματος
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΑΡΧΗ	Η προτεραιότητα στην εξασφάλιση της εργασίας και του δικαιώματος σε αυτή	Η κοινωνική ασφάλεια σαν αυτόνομη αρχή
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	Η εγγύηση ενός ελάχιστου κοινωνικού επιπέδου διαβίωσης	Η διατήρηση της κοινωνικής θέσης μέσω του επιπέδου του εισοδήματος
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ	Από το κράτος ή τους εργαζόμενους	Από τους κοινωνικούς εταίρους (εργοδότες και εργαζόμενους)
ΚΑΛΥΨΗ ΠΑΡΟΧΩΝ	Σε όλους τους πολίτες (καθολικότητα)	Μόνο στους εργαζόμενους (επιλεξιμότητα)
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΡΟΧΩΝ	Σταθερού Επιπέδου παροχές για το σύνολο των	Σχετιζόμενο με το ύψος του εισοδήματος

	πολιτών	
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	Μέσω της Προοδευτικής φορολογίας	Μέσω εισφορών των εργαζομένων και των εργοδοτών
ΜΟΝΤΕΛΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	Αναδιανεμητικό	Κεφαλαιοποιητικό

Πηγή: S. Kuhnle, "Basic historical trends in European Social Security" στο EISS Year Book 1994, σελ. 16

Σύμφωνα με τα όσα προαναφέρθηκαν το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα παρουσιάζει περισσότερα χαρακτηριστικά σύμφωνα με το μοντέλο Βίσμαρκ, σε ότι αφορά τον γενικό του στόχο δηλαδή την αναπλήρωση της απώλειας εισοδήματος από εργασία, την κάλυψη παροχών μόνο στους εργαζόμενους, τη δομή (επιχειρησιακά-κλαδικά-τομεακά ασφαλιστικά ταμεία), και την χρηματοδότηση η οποία πραγματοποιείται μέσω εισφορών.

Στην Ελλάδα η Κοινωνική Ασφάλιση ως θεσμός εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις 15 Δεκεμβρίου του 1836, με διάταγμα για την σύσταση του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου (NAT), το οποίο ξεκίνησε να λειτουργεί το 1861.

Το 1922 με τον Νόμο 2868/1922 «Περί υποχρεωτικής ασφάλισης των εργατών και ιδιωτικών υπαλλήλων», έγινε η νομοθετική κατοχύρωση του θεσμού της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα, ο συγκεκριμένος νόμος αποτέλεσε τον θεμέλιο λίθο για την ίδρυση κρατικών ασφαλιστικών ταμείων κατά την διάρκεια του μεσοπολέμου.

Ο κυριότερος νόμος για την Κοινωνική Ασφάλιση ψηφίστηκε το 1934. Πρόκειται για τον Νόμο 6298/1934 «Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων». Κατά την συγκεκριμένη χρονική περίοδο υπήρξαν θέσπιση και άλλων νομοθετικών μέτρων για την ίδρυση κύριων ασφαλιστικών φορέων, όπως το Ταμείο Ασφάλισης Εμπόρων (ΤΑΕ) και το Ταμείο Επαγγελματιών και Βιοτεχνών (ΤΕΒΕ), των οποίων η λειτουργία ξεκίνησε το 1940.

Το 1935 αποτέλεσε ένα έτος σταθμό για την Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα καθώς καθιερώθηκε η υποχρεωτική ασφάλιση για όλους τους μισθωτούς εργαζόμενους στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ), συγκεκριμένα στις 1.1.1937 ξεκίνησε η λειτουργία του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, όμως η χορήγηση

παροχών ρυθμίστηκε το 1951 με τον Αναγκαστικό Νόμο 1846/51, ο οποίος μετά από διαδοχικές τροποποιήσεις που έχει υποστεί, αποτελεί και το ισχύον θεσμικό πλαίσιο του εν λόγω Ασφαλιστικού Φορέα.

Το 1961 ιδρύθηκε ακόμα ένας ασφαλιστικός φορέας, ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), ο οποίος κάλυπτε ένα εξίσου μεγάλο κομμάτι του ελληνικού πληθυσμού και συγκεκριμένα κάλυπτε το σύνολο του αγροτικού πληθυσμού της χώρας. (Γ.Γ.Κ.Α., 2014, Η ιστορική εξέλιξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στο πλαίσιο λειτουργίας του Ελληνικού μοντέλου κοινωνικής ασφάλειας) Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται η εξέλιξη της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα κατά χρονολογική σειρά.

Πίνακας 1.2: Χρονολογική Εξέλιξη Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα

Έτος	Κοινωνική Ασφάλιση ανά Πληθυσμιακή Ομάδα
1836	Ασφάλιση εργαζομένων στη ναυτιλία
1851	Αξιωματικοί του στρατού και του ναυτικού
1855	Δάσκαλοι
1861	NAT
1861	Δημόσιοι υπάλληλοι
1867	Εργαζόμενοι στην Εθνική Τράπεζα
1882	Μεταλλωρύχοι
1907-08	Σιδηροδρομικοί
1922	Υποχρεωτική ασφάλιση ιδιωτικών υπαλλήλων
1923-25	Αρτεργατών, Καπνεργατών, Λιμενεργατών, Τυπογράφων
1928-32	ΤΣΑΥ, Ταμείο Νομικών, ΤΣΑ
1934	ΙΚΑ και τροποποίηση του το 1937
1934	ΤΕΒΕ, ΤΣΜΕΔΕ, Εργατών Τύπου
1961	ΟΓΑ

Πηγή: Θεοδωρουλάκης – Κουμαριανός, 2012, σελ. 38

Με τον Νόμο 3918/2011 έγινε η σύσταση του Εθνικού Οργανισμού Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ), ο οποίος είναι ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου τελεί υπό την εποπτεία των Υπουργείων Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με έδρα την Αθήνα. Η λειτουργία του ΕΟΠΥΥ ξεκίνησε από τη 1^η Ιανουαρίου του 2012, και αρχικά στον ΕΟΠΥΥ εντασσόταν, όπως προέβλεπε η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 17, ως υπηρεσίες, αρμοδιότητες και προσωπικό ο Κλάδος Υγείας του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών (ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) με τις μονάδες υγείας του, το κέντρο διάγνωσης ιατρικής της εργασίας του ΙΚΑ με το σύνολο του εξοπλισμού του, οι Κλάδοι Υγείας του Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ) και του Οργανισμού Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ), ο Οργανισμός Περίθαλψης Ασφαλισμένων Δημοσίου (ΟΠΑΔ).

Πλέον όπως προβλεπόταν και από τον Νόμο σύστασης του ΕΟΠΥΥ, έχουν ενταχθεί και άλλοι Ασφαλιστικοί Φορείς, συνολικά ου ασφαλιστικοί φορείς που ανήκουν σήμερα στο ΕΟΠΥΥ είναι:

- ΙΚΑ (Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων),
- ΟΓΑ (Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων)
- ΟΑΕΕ (Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών)
- ΟΠΑΔ (Οργανισμός Περίθαλψης Ασφαλισμένων Δημοσίου)
- ΤΥΔΚΥ (Ταμείο Υπαλλήλων Δήμων και Κοινοτήτων)
- Οίκος Ναύτου ή ΝΑΤ
- ΤΑΥΤΕΚΩ (Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών) [Εμπορική Τράπεζα, ΤΑΠ-ΕΤΒΑ, ΤΑΠΑΕ -(Εθνική Ασφαλιστική), ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΗΛΠΑΠ, ΗΣΑΠ, ΤΑΑΠΤΠΓ Α.Ε. (ΠΙΣΤΕΩΣ, ALPHA BANK, AMERICAN EXPRESS, EUROBANK, ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ, PROBANK, PROTON, MARFIN EGNATIA, Συνεταιριστικές Τράπεζες Επαρχιών)]
- ΕΤΑΑ (Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων) [ΤΣΜΕΔΕ, ΤΣΑΥ, (ΤΑΣ) Συμβολαιογράφων, (ΤΠΔΑ) Δικηγόρων Αθηνών, (ΤΠΔΘ) Δικηγόρων Θεσ/κης, (ΤΥΔΠ) Δικηγόρων Πειραιά, (ΤΥΔΕ- ΤΠΔΕ) Δικηγόρων Επαρχιών & Δικαστικών Επιμελητών]
- ΕΤΑΠ - ΜΜΕ (ΤΣΕΥΠ, ΤΑΥΣΙΤ, ΤΑΤΤΑ)

Σύμφωνα με το άρθρο 18 του Νόμου 3918/2011, σκοπός του ΕΟΠΥΥ είναι:

1. Η παροχή υπηρεσιών υγείας στους εν ενεργεία ασφαλισμένους, συνταξιούχους και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών τους, των μεταφερόμενων φορέων, σύμφωνα με τα οριζόμενα από τον προβλεπόμενο στο άρθρο 30 Ενιαίο Κανονισμό Παροχών Υγείας.
2. Ο λειτουργικός συντονισμός και η επίτευξη συνεργασίας μεταξύ των φορέων που συνιστούν το δίκτυο πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, δηλαδή των Κέντρων Υγείας και των Περιφερειακών Ιατρείων του Ε.Σ.Υ., των ιατρών υπόχρεων υπηρεσίας υπαίθρου, των μονάδων πρωτοβάθμιας περίθαλψης των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και των μονάδων παροχής υπηρεσιών υγείας του Ε.Ο.Π.Υ.Υ.
3. Η οργάνωση της λειτουργίας των φορέων της προηγούμενης παραγράφου, η θέσπιση κανόνων ποιότητας και αποτελεσματικότητας της παροχής υπηρεσιών υγείας, η διαχείριση και ο έλεγχος της χρηματοδότησης, καθώς και η ορθολογική αξιοποίηση των διατιθέμενων πόρων.
4. Ο καθορισμός των κριτηρίων και των όρων σύναψης συμβάσεων για παροχή πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας περίθαλψης με φορείς δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και με συμβεβλημένους ιατρούς, καθώς και η αναθεώρηση και τροποποίηση των όρων αυτών, όπου και όποτε αυτό απαιτείται.

Οι ασφαλιστικές οι οποίες προβλέπονται για παροχές ασθένειας των εντασσόμενων Κλάδων Υγείας εξακολουθούν να εισπράττονται από τους οικείους ασφαλιστικούς οργανισμούς.

1.3 Νομοθετικές Παρεμβάσεις στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα

Από την δεκαετία του 1990 προωθήθηκαν διάφορες παρεμβάσεις με σκοπό την μεταρρύθμιση, τον εκσυγχρονισμό και την χρηματοοικονομική εξυγίανση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα, οι οποίες συνεχίζονται εν μέρη έως και σήμερα. Εν συνεχεία παρατίθενται οι νομοθετικές παρεμβάσεις που υπέστη το ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, ταξινομημένες σε πέντε χρονικές περιόδους οι οποίες εμφανίζουν αυτοτελή γνωρίσματα και ιδιαιτερότητες.

I. Η Πρώτη Χρονική Περίοδος 1990-1992

Η συγκεκριμένη χρονική περίοδος χαρακτηρίζεται πολιτικές παρεμβάσεις που είχαν ως στόχο την κάλυψη των χρηματοδοτικών ελλειμμάτων του Ασφαλιστικού Συστήματος, μέσω της αύξησης των πόρων και της μείωσης των ασφαλιστικών παροχών. Το 1992 ψηφίστηκε ο Νόμος 2084/92, με το οποίο εισήχθη η διάκριση μεταξύ δύο κατηγοριών ασφαλισμένων και η κάθε κατηγορία διέπεται από διαφορετικό καθεστώς ασφάλισης. Η κατηγοριοποίηση γινόταν μεταξύ νέων και παλιών ασφαλισμένων. Νέοι ασφαλισμένοι σύμφωνα με τον Νόμο 2084/92 ήταν όσοι ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά μετά την 1.1.1993, ενώ παλιοί ασφαλισμένοι ήταν όσοι υπαγόταν σε κάποιο ασφαλιστικό φορέα ή στο Δημόσιο μέχρι 31.12.1992. Για τους νέους ασφαλισμένους ίσχυαν αυστηρότερες προϋποθέσεις χορήγησης παροχών, ενώ για τους παλιούς ασφαλισμένους εξακολουθούσαν να εφαρμόζονται οι μέχρι τότε ισχύουσες διατάξεις.

Σύμφωνα με μεταγενέστερες μελέτες οι παρεμβάσεις που έγιναν κατά την περίοδο 1990-1992, διασφάλισαν σε μεγάλο βαθμό τη βιωσιμότητα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, όμως υπήρξαν απώλειες και μειώσεις ασφαλιστικών παροχών, ενώ παράλληλα εισήχθη και δυσμενής μεταχείριση για τους νέους ασφαλισμένους.

II. Η Δεύτερη Χρονική Περίοδος 1993-1999

Χαρακτηριστικό της περιόδου 1993-1999 υπήρξε η προώθηση της οργανωτικής αναδιάρθρωσης των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και η έναρξη των διαδικασιών κοινωνικού διαλόγου για τη συνολική μεταρρύθμιση του Ασφαλιστικού Συστήματος. Στην εν λόγω χρονική περίοδο δημιουργήθηκε ένα νέο ασφαλιστικό καθεστώς για τους αγρότες, έγινε ενοποίηση των ταμείων κύριας ασφάλισης των ελευθέρων επαγγελματιών και των ταμείων επικουρικής ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων, ενισχύθηκαν οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του Ασφαλιστικού Συστήματος και θεσμοθετήθηκαν συμπληρωματικές παροχές για τους συνταξιούχους χαμηλού εισοδήματος μέσω της εισαγωγής του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ).

Επίσης την συγκεκριμένη περίοδο εγκαινιάστηκε ο επίσημος κοινωνικός διάλογος μεταξύ της κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων για τις βασικές αρχές και τις προτεραιότητες της μεταρρύθμισης σχετικά με το Ασφαλιστικό Σύστημα. Το Μάιο του 1997 άρχισε η συζήτηση για την μεταρρύθμιση του Ασφαλιστικού Συστήματος και η προώθηση της έγινε από μια ανεξάρτητη Επιστημονική Επιτροπή Κοινωνικού Διαλόγου για την κοινωνική ασφάλιση. Την Επιτροπή αποτελούσαν κυβερνητικοί εκπρόσωποι και εμπειρογνώμονες των κοινωνικών εταίρων.

III. Η Τρίτη Χρονική Περίοδος 2000-2004

Η τρίτη χρονική περίοδος χωρίζεται σε δύο επιμέρους φάσεις κύριο χαρακτηριστικό των οποίων αποτέλεσε η τυποποίηση των αρχών μεταρρύθμισης του Ασφαλιστικού Συστήματος.

Κατά την πρώτη φάση από τον Μάιο του 2000 έως και τον Μάιο του 2001, διερευνήθηκε η βιωσιμότητα του Ασφαλιστικού Συστήματος. Τον Απρίλιο του 2001 κατατέθηκε το σχέδιο συζήτησης του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με τίτλο «Η προτεινόμενη μεταρρύθμιση του Ελληνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης», το οποίο περιλάμβανε προτεινόμενους άξονες της μεταρρύθμισης. Το σχέδιο συζήτησης αφορούσε τις διαστάσεις της κρίσης των υφιστάμενων πολιτικών στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης, αλλά και τις προοπτικές μετασχηματισμού τους. Στο συγκεκριμένο σχέδιο συζήτησης επισημαινόταν ότι «η ισορροπία του ασφαλιστικού συστήματος αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, ενισχύοντας παράλληλα τις διαδικασίες κατοχύρωσης της κοινωνικής συνοχής και της καταπολέμησης των κινδύνων της φτώχειας και του αποκλεισμού.» Το εν λόγω σχέδιο συζήτησης απορρίφθηκε λόγω των σχετικά δυσμενών συνεπειών που συνεπαγόταν για την επάρκεια των ασφαλιστικών παροχών και της σημαντικότητας αντίδρασης των συνδικάτων και των εργαζομένων.

Στην δεύτερη φάση η οποία χρονικά περικλείει την περίοδο από τον Οκτώβριο του 2001 έως και τον Οκτώβριο του 2002, ψηφίστηκε ο νόμος για την αναδιοργάνωση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης μετά από εξαντλητικές διαβουλεύσεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Ο

Νόμος 3029/2002 είχε τίτλο «Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης» και κατάφερε να περιορίσει αρκετά την πολυδιάσπαση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.

IV. Η Τέταρτη Χρονική Περίοδος 2004 – 2008

Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου αποτελεί για ακόμα μια φορά το θέμα της βιωσιμότητας του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, το οποίο και αποτέλεσε πρωταρχικό στόχο των μεταρρυθμίσεων εκείνης της περιόδου. Το 2008 υπήρξε μεταρρύθμιση η οποία εστίασε κατά κύριο λόγο στην ενοποίηση όλων των ασφαλιστικών ταμείων σε 13 φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης.

V. Η Πέμπτη Χρονική Περίοδος 2009-2011

Η περίοδος από το 2009 έως και το 2011 αποτελεί μια κρίσιμη περίοδο για την ελληνική οικονομία και γενικότερα για την Ελλάδα, λόγω της οικονομικής κρίσης και του μηχανισμού στήριξης στον οποίο υπάχθηκε η χώρα. Έτσι το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστο από την εφαρμογή του πρώτου Μνημονίου κατά το οποίο ανατράπηκαν βασικά χαρακτηριστικά του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και των παροχών του, με την εφαρμογή των Νόμων (Θεοδωρουλάκης– Κουμαριανός, 2012, σελ.41):

- 3845/2010 για το μηχανισμό στήριξης (Μνημόνιο),
- 3847/2010 που τον συνόδευε,
- 3863/2010 για τα ασφαλιστικά ταμεία του ιδιωτικού τομέα,
- 3865/2010 για την ασφάλιση δημοσίων υπαλλήλων,
- Το πολυνομοσχέδιο του Υπουργείου Οικονομικών (Ν. 4024) «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012- 2014» που ψηφίσθηκε στις 25 Οκτωβρίου του 2011.

1.4 Ο Ρόλος των Ταμείων Κοινωνικής Ασφάλισης

Τα ταμεία Κοινωνικής Ασφάλισης είναι άμεσα εξαρτημένα από το Υπουργείο Οικονομικών, λόγω του ότι σε περιπτώσεις ύπαρξης ελλειμμάτων το Υπουργείο

Οικονομικών καλείται να τα καλύψει. Το Υπουργείο Υγείας σε συνδυασμό με το Υπουργείο Οικονομικών, είναι αρμόδια για τον καθορισμό του εύρους και του είδους των υπηρεσιών που παρέχουν τα Ασφαλιστικά Ταμεία καθώς και για το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται από τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις.

Τα Ασφαλιστικά Ταμεία είναι οι κύριοι αγοραστές υπηρεσιών του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ), γιατί τα Ασφαλιστικά Ταμεία «τροφοδοτούν» με πληθυσμό τα δημόσια νοσοκομεία και αποτελούν σημαντική πηγή χρηματοδότησης τους. Επομένως οι φορείς ασφάλισης κατέχουν την κυριότερη θέση για την κάλυψη, την παροχή και τη χρηματοδότηση των υπηρεσιών υγείας. Όμως αυτό δεν συνεπάγεται ότι έχουν την δυνατότητα επίδρασης στον σχεδιασμό και στη ρύθμιση του Εθνικού Συστήματος Υγείας μολονότι οποιαδήποτε εξέλιξη στο Εθνικό Σύστημα Υγείας έχει άμεση στα Ασφαλιστικά Ταμεία. Όπως για παράδειγμα αν υπάρξει αύξηση στις τιμές των νοσηλίων για τα νοσοκομεία, αυτό θα έχει άμεση επίδραση και επίπτωση στον προϋπολογισμό των Ασφαλιστικών Ταμείων.

Πριν συσταθεί ο Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ, το σύνολο του πληθυσμού της Ελλάδας καλυπτόταν από περίπου 30 Ασφαλιστικά Ταμεία και κλάδους ασφάλισης υγείας, εκ των οποίων το 50% καλυπτόταν από το ΙΚΑ, το 20% από τον ΟΓΑ, το 13% από τον ΟΑΕΕ και το 12% από τον ΟΠΑΔ. Πλέον ο ΕΟΠΥΥ καλύπτει περίπου το 95% του πληθυσμού της χώρας.

Η ύπαρξη πληθώρας διαφορετικών Ασφαλιστικών Ταμείων κατά το παρελθόν, συνεπαγόταν και την διαμόρφωση ποικίλων δεσμών παρεχόμενων υπηρεσιών. Για παράδειγμα, οι παροχές του ΟΠΑΔ ήταν καλύτερες από τις παροχές του ΙΚΑ, του ΙΚΑ καλύτερες από του ΟΑΕΕ, ενώ ο ΟΓΑ διέθετε τις πιο περιορισμένες παροχές. Με στην σύσταση και την έναρξη λειτουργίας του ΕΟΠΥΥ υπήρξε μείωση αυτών των διαφοροποιήσεων (Οικονόμου, 2012,σελ. 16).

1.5 Τα Κύρια Στοιχεία του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα

Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται ως μεικτό, λόγω του ότι χρηματοδοτείται και από τις ασφαλιστικές εισφορές αλλά και από την

φορολογία, επίσης ο ιδιωτικός τομέας συμβάλει τόσο στην χρηματοδότηση όσο και στην παροχή των υπηρεσιών υγείας.

Τα νοσοκομεία, τα κέντρα υγείας και οι ασφαλιστικοί φορείς είναι οι αρμόδιοι για την παροχή δευτεροβάθμιας και πρωτοβάθμιας φροντίδας προς τους πολίτες. Τα νοσοκομεία καθώς και τα κέντρα υγείας χρηματοδοτούνται κατά κύριο λόγο από τον κρατικό προϋπολογισμό και οι εργαζόμενοι σε αυτά αμείβονται με μισθό, ενώ οι εργαζόμενοι στα ασφαλιστικά ταμεία αμείβονται από το ίδιο το ταμείο.

Σύμφωνα με την Καλογεροπούλου και τον Μουρδουκούτα, τα βασικά χαρακτηριστικά του Εθνικού Συστήματος Υγείας στην Ελλάδα είναι:

- Μεικτό σύστημα
- Η χρηματοδότηση του συστήματος προέρχεται από τη γενική φορολογία και την κοινωνική ασφάλιση
- Το Υπουργείο Υγείας είναι ο κύριος υπεύθυνος για την ανάπτυξη των πολιτικών υγείας σε όλη την Ελλάδα
- Η πρωτοβάθμια φροντίδα παρέχεται από τους ασφαλιστικούς φορείς, από τα εξωτερικά ιατρεία νοσοκομείων, από ιδιώτες ιατρούς και από κέντρα Υγείας
- Η δευτεροβάθμια φροντίδα παρέχεται από τα νοσοκομεία
- Οι αμοιβές νοσοκομειακών ιατρών είναι με μισθό, των ιδιωτών ιατρών κατά υπηρεσία (ανάλογα με τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις)
- Η αποζημίωση των νοσοκομείων γίνεται από τη φορολογία και από πληρωμές της κοινωνικής ασφάλισης και ιδιωτών (Καλογεροπούλου – Μουρδουκούτας, 2007, σελ. 111).

Λόγω των πολλών θεσμικών παρεμβάσεων σχετικά με το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, οι οποίες έχουν προαναφερθεί και λόγω της οργάνωσης της παραγωγής και της ανάπτυξης της εργατικής τάξης το Ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης αναπτύχθηκε με αποσπασματικό τρόπο. Δηλαδή ιδρύθηκαν αυτοτελείς ασφαλιστικοί φορείς οι οποίοι κάλυπταν συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού σύμφωνα με επαγγελματικά κριτήρια και χαρακτηριστικά.

Επιπλέον δεν υιοθετήθηκε εξαρχής ένα ενιαίο ασφαλιστικό καθεστώς για όλους τους εργαζόμενους, αλλά πολλά συστήματα κύριας, επικουρικής και

συμπληρωματικής ασφάλισης. Αυτό είχε ως συνέπεια στις αρχές του 1990 ο αριθμός των ασφαλιστικών ταμείων να ξεπερνάει τα διακόσια. Οι μεταρρυθμίσεις που έγιναν το 2008 για την ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων, είχαν σαν αποτέλεσμα την μείωση του αριθμού τους σε 5 κύριας ασφάλισης, 6 επικουρικής και 2 πρόνοιας.

Σχετικά με την οργάνωση των φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης που εποπτεύει το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης μετά τη μεταρρύθμιση του 2008 έχουν περιοριστεί, όπως έχει προαναφερθεί, σε 13, οι οποίοι είναι:

1. Το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ- ΕΤΑΜ),
2. Ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ),
3. Ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ),
4. Το Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ),
5. Το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΕΤΑΠ-ΜΜΕ),
6. Το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (ΕΤΑΤ),
7. Το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ),
8. Το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Ιδιωτικού Τομέα (ΤΕΑΙΤ),
9. Το Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (ΤΑΥΤΕΚΩ),
10. Το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ),
11. Το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας Απασχολούμενων στα Σώματα Ασφαλείας (ΤΕΑΠΑΣΑ),
12. Το Ταμείο Πρόνοιας Ιδιωτικού Τομέα (ΤΑΠΙΤ),
13. Το Ταμείο Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΠΔΥ)

Πέρα από τα ταμεία που αναφέρονται παραπάνω συνέχισαν να λειτουργούν: το Μετοχικό Ταμείο Στρατού, το Μετοχικό Ταμείο Ναυτικού, ο Οίκος του Ναύτου και το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο.

Τα χαρακτηριστικά της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα, διαμέσου της εξέλιξης της ως θεσμό σε επίπεδο λειτουργίας και παροχών είναι:

- πολυδιάσπαση η οποία επέφερε ανισότητες και διακρίσεις και ως αποτέλεσμα προκλήθηκε η πολυνομία,

- το μεγαλύτερο ποσοστό των συντάξεων κυμαίνεται στα κατώτερα όρια με αποτέλεσμα το 22% των συνταξιούχων να ζουν με τον κίνδυνο της φτώχειας,
- τα αποθεματικά δεν αξιοποιήθηκαν και απαξιώθηκαν,
- η εισφοροδιαφυγή και η εισφοροκλοπή είναι ανεξέλεγκτες,
- η μηχανογράφηση εισάγεται βραδύτατα,
- η πρόκληση ανισοτήτων από τους καταβαλλόμενους κοινωνικούς πόρους σε συγκεκριμένα ασφαλιστικά ταμεία,
- η τριμερής χρηματοδότηση εφαρμόστηκε μετά το 2002,
- οι μεταρρυθμίσεις διατήρησαν το δημόσιο χαρακτήρα

Σύμφωνα με τον Θεοδωρουλάκη και τον Κουμαριανό (2012, σελ.47) διαφαίνεται «ότι το ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης παρουσιάζει όλα τα χαρακτηριστικά ενός ιδιαίτερου τύπου κοινωνικού κράτους που κατά τον Μ. Φερέρα (M. Ferrera), αναπτύχθηκε στις χώρες της Νότιας Ευρώπης. Η «νότια» ευρωπαϊκή παραλλαγή του κράτους πρόνοιας χαρακτηρίζεται από την καθυστέρηση στη θεσμοθέτηση και επέκταση κοινωνικών προγραμμάτων, από την ύπαρξη σημαντικών κενών στην κοινωνική προστασία, αλλά και από τη συμβίωση των τελευταίων με «νησίδες» υπερπροστασίας, ειδικών ομάδων συμφερόντων.

Το φαινόμενο συνδέεται με την προνομιακή πρόσβαση ορισμένων ομάδων στην πολιτική εξουσία και με τη δυνατότητά τους να αποσπούν ευνοϊκές ρυθμίσεις. Από την άλλη, διευκολύνονται από τον κατακερματισμό του συστήματος κοινωνικής προστασίας σε μια πληθώρα μικροσυστημάτων, το καθένα με δικούς του κανόνες, όρους ασφάλισης, ύψος εισφορών και ποιότητα παροχών».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Η Οικονομική Κρίση στην Ελλάδα

Η οικονομική κρίση η οποία ξεκίνησε το 2008 από τις ΗΠΑ ως χρηματοοικονομική κρίση και σιγά σιγά εξαπλώθηκε με συνέπεια να οδηγήσει σε μια παγκόσμια ύφεση που απειλεί ως επί το πλείστον υπερχρεωμένες χώρες της Ευρώπης. Η αντίδραση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ήταν να προχωρήσει στην απότομη αναστολή της χορήγησης δανείων προς τις χώρες με «αδύναμες» οικονομίες, η κίνηση αυτή αποτέλεσε την έναρξη για την εξάπλωση της οικονομικής κρίσης σε όλες τις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου. Με αποτέλεσμα οι χώρες που επλήγησαν πρώτες ήταν η Πορτογαλία, η Ιρλανδία, η Ελλάδα, και η Ισπανία.

Αυτό είχε ως συνέπεια η Ελλάδα να ζητήσει βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), όργανα τα οποία αποτελούν την Τρόικα.

Όμως, το οικονομικό πρόβλημα της Ελλάδας δεν συνδέεται και δεν οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην χρηματοοικονομική κρίση που ξεκίνησε από τις ΗΠΑ. Κατά πολλούς τα αίτια του προβλήματος έχουν τις ρίζες τους πίσω στο χρόνο και συγκεκριμένα μετά την κατάρρευση της χούντας το 1974 και στις κακές πολιτικές διαχείρισης της ελληνικής οικονομίας από τα δύο μεγάλα κόμματα που επικρατούν στην ελληνική πολιτική σκηνή, όμως αυτό δεν συνεπάγεται ότι όλα τα εμπλεκόμενα κόμματα δεν έχουν συμβάλει στην σημερινή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας.

Κατά τον Τσακαλώτο το πρόβλημα ξεκίνησε το 1981 όπου στην συγκεκριμένη περίοδο η τότε κυβέρνηση κατάφερε να μειώσει το ποσοστό της ανεργίας, κάνοντας προσλήψεις στον δημόσιο τομέα και πληρώνοντας του υπαλλήλους με δανεικά χρήματα. Την εν λόγω περίοδο χιλιάδες κομματικά στελέχη και μη, προσελήφθηκαν στο δημόσιο, και αυτή η πολιτική συνεχίστηκε επί χρόνια.

Το δεύτερο στοιχείο που συνέβαλε στην δυσμενή οικονομική κατάσταση της χώρας, κατά τον Κάτσιο, ήταν οι αδιαφανείς συναλλαγές. Οι εν λόγω αδιαφανείς συναλλαγές σχετίζονται με τις αναθέσεις μεγάλων οικονομικών έργων σε επιχειρηματίες, κυβερνητικούς φίλους και άλλους παράγοντες, οι οποίοι προκειμένου

να αναλάβουν το έργο έδιναν μεγάλα χρηματικά ποσά (οι γνωστές μίζες) κάτω από το τραπέζι στους κυβερνητικούς και δημόσιους υπαλλήλους που μεσολαβούσαν για την ανάθεση του εκάστοτε έργου.

Αυτό το φαινόμενο φυσικά δεν αποτελεί ελληνική εφεύρεση αλλά είναι γνωστό και συμβαίνει σε πολλές εξελιγμένες χώρες (Κάτσιος, 2006, σελ. 61). Τα τελευταία 30 με 35 χρόνια η Ελλάδα βρέθηκε πολλές φορές στα πρωτοσέλιδα εφημερίδων και περιοδικών, για σκάνδαλα πολιτικής διαφθοράς, με αποπομπές ακόμα και υπουργών, όπως για παράδειγμα η περίπτωση Τσοχατζόπουλου, η περίπτωση Παπακωνσταντίνου και η περίπτωση της Siemens, όπως και φυσικά περιπτώσεις κατά τις οποίες, με γνώμονα την ασφάλεια της χώρας, πραγματοποιήθηκαν υπέρογκες δαπάνες για την αγορά εξοπλισμού (όπλων), πράγμα το οποίο είχε ως συνέπεια την άχρηστη σπατάλη δημοσίου χρήματος.

Το τρίτο και ένα από τα σημαντικότερα αίτια που οδήγησαν στην ελληνική οικονομική κρίση είναι το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Η φοροδιαφυγή είναι ένα φαινόμενο το οποίο εξελίσσεται στην Ελλάδα από την ίδρυση του κράτους και συνεχίζεται μέχρι σήμερα προσαρμόζοντας κάθε φορά και ανάλογα με την κείμενη νομοθεσία τους τρόπους με τους οποίους διαπράττεται. Όμως η φοροδιαφυγή δεν διαπράττεται μόνο από τον πληθυσμό που ανήκει σε χαμηλό οικονομικό επίπεδο, αλλά η πλειοψηφία και το μεγαλύτερο ποσοστό φοροδιαφυγής ανήκει στα εύρωστα κοινωνικά σώματα και συγκεκριμένα σε επιχειρήσεις, ομίλους επιχειρήσεων και επαγγελματίες όλων των κλάδων, γιατί εκεί διακινούνται μεγαλύτερα οικονομικά συμφέροντα (Ματσαγγάνης- Φλεβοτόμου, 2010).

Στην παρούσα δυσμενή οικονομική κατάσταση τόσο της χώρας όσο και του πληθυσμού της, συνέισφερε και ο ανεξέλεγκτος τραπεζικός δανεισμός. Ιδίως κατά την περίοδο που όλες οι τράπεζες χωρίς ιδιαίτερα κριτήρια προσέφεραν πιστωτικές κάρτες προς τους πολίτες, οι οποίοι με την σειρά τους μη σκεπτόμενοι την αποπληρωμή τους προέβαιναν σε πληθώρα αγορών. Υπήρχε περίοδος πριν την οικονομική κρίση που σχεδόν ολόκληρος ο ελληνικός πληθυσμός είχε κυριευθεί από ένα ανεξέλεγκτο κύμα καταναλωτισμού. Όλες αυτές οι αγορές στην πλειοψηφία τους πραγματοποιούνταν με «πλαστικό» χρήμα (πιστωτικές κάρτες), χρήματα όμως που ήταν δανεικά και τα οποία έπρεπε να επιστραφούν προς τις τράπεζες. Φυσικά η

πλειοψηφία των πολιτών που κατείχαν πιστωτικές κάρτες αδυνατούσαν να προβούν στην αποπληρωμή τους, το οποίο είχε ως συνέπεια την απώλεια δισεκατομμυρίων από αυτούς τους δανεισμούς.

Οι δανεισμοί αυτοί δεν αφορούσαν αποκλειστικά και μόνο πιστωτικές κάρτες, τα πακέτα δανεισμού που προσέφεραν οι τράπεζες προς τους πολίτες, για τα οποία επένδυναν τεράστια ποσά για την διαφημιστική τους δαπάνη, ήταν στεγαστικά δάνεια, επιχειρηματικά δάνεια ακόμα και δάνεια για διακοπές. Όσο παράλογο κι αν φαίνεται τώρα, αυτό που περιγράφεται στην παρακάτω γελοιογραφία, πριν την οικονομική κρίση αλλά και σήμερα αποτελεί την ελληνική πραγματικότητα.

Ακόμα ένας παράγοντας που συνέβαλε στην οικονομική κρίση της χώρας αποτελεί το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας. Πολλές επιχειρήσεις με σκοπό την μείωση του κόστους παραγωγής επέλεξαν να επενδύσουν σε χώρες με φθηνό εργατικό δυναμικό, για παράδειγμα πολλές ελληνικές βιομηχανίες έχουν μεταγκατασταθεί στην Βουλγαρία όπου υπάρχουν χαμηλότεροι μισθοί και μικρότερη φορολογία.

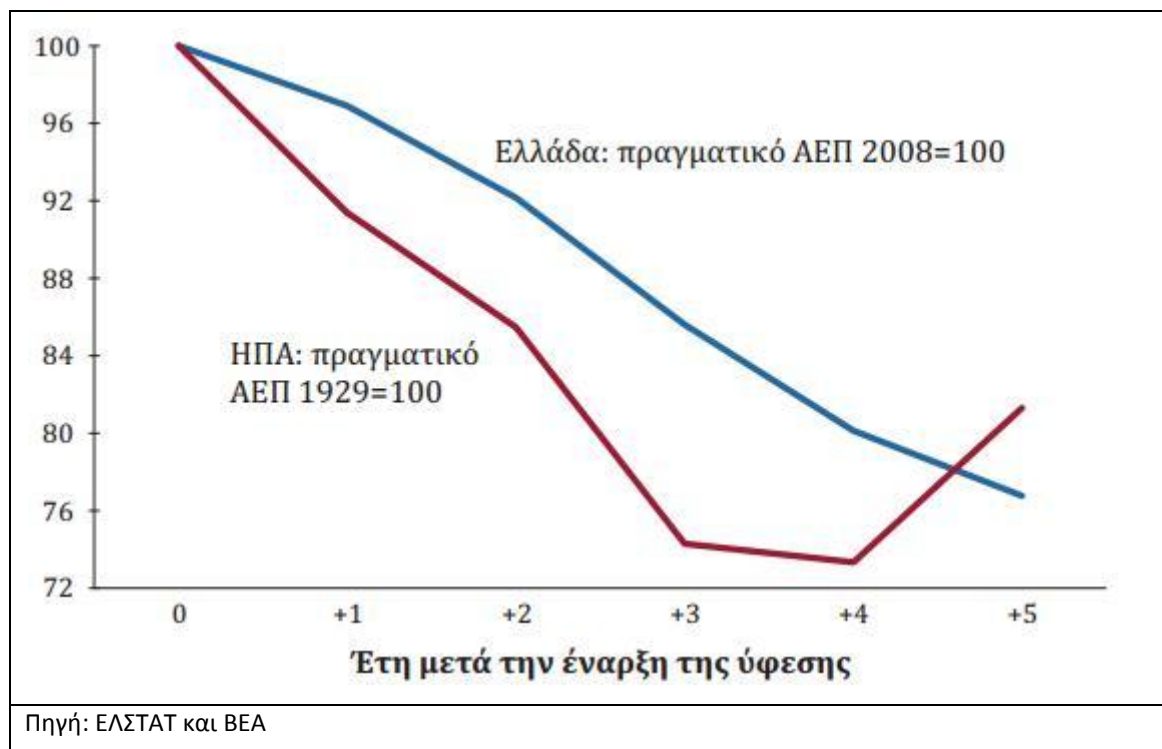
Για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης η Ελλάδα προέβη στην λήψη μηχανισμού στήριξης από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Με την σειρά της η Τρόικα έθεσε μια σειρά μέτρων τα οποία περιλάμβαναν την περικοπή των δημόσιων δαπανών, την μείωση

των μισθών, και την αύξηση των φόρων, με στόχο μακροπρόθεσμα να υπάρξει σταθεροποίηση της οικονομίας. Με την αποδοχή του μηχανισμού στήριξης η Ελλάδα δεσμεύτηκε ότι θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και ειδικότερα ότι θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης, εκτός του ότι η Ελλάδα βρίσκεται πλέον υπό αυστηρή επιτήρηση από την Τρόικα.

Σύμφωνα με τον Norris «η Μεγάλη Ύφεση στις ΗΠΑ του '30 ωχριά μπροστά στην ελληνική κρίση», λόγω του ότι ενώ στις ΗΠΑ κατά την περίοδο που διήρκησε η Μεγάλη ύφεση δηλαδή από το 1929 έως και το 1934, μετά από τέσσερα χρόνια ύφεσης το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) άρχισε να παρουσιάζει ανάκαμψη, στην Ελλάδα η οικονομία εξακολουθεί να συρρικνώνεται παρά του ότι η ύφεση έχει ουσιαστικά ξεκινήσει από το 2008 με το ΑΕΠ να είναι ήδη σχεδόν 25% χαμηλότερο σε σχέση με το έτος έναρξης της κρίσης όπως φαίνεται και στο επόμενο διάγραμμα.

Διάγραμμα 2.1

Η εξέλιξη του ΑΕΠ στην Ελλάδα και στις ΗΠΑ την περίοδο των δύο μεγάλων υφέσεων

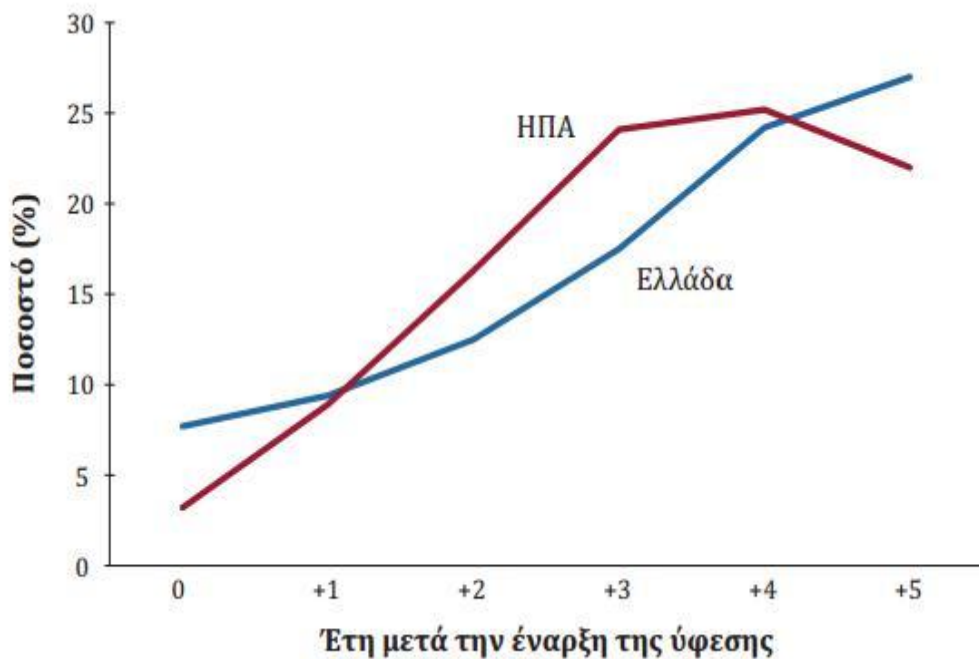

Άλλες διαφορές που εντοπίζονται μεταξύ της Μεγάλης ύφεσης των ΗΠΑ και της ύφεσης που επικρατεί στην Ελλάδα είναι:

- Μετά τον τέταρτο χρόνο ύφεσης στις ΗΠΑ άρχισε να παρουσιάζεται μείωση του ποσοστού ανεργίας, ενώ στην Ελλάδα όχι μόνο δεν υπήρξε μείωση του ποσοστού ανεργίας αλλά επιπλέον ξεπέρασε και το επίπεδο ανεργίας που καταγράφηκε στις ΗΠΑ στο αποκορύφωμα της Μεγάλης Ύφεσης, όπως παρουσιάζεται και στο ακόλουθο διάγραμμα.

Διάγραμμα 2.2

Η εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας στην Ελλάδα και στις ΗΠΑ την περίοδο των δύο μεγάλων Υφέσεων

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και ΒΕΑ

- Η ιδιωτική κατανάλωση στις ΗΠΑ άρχισε να παρουσιάζει ανάκαμψη τον πέμπτο χρόνο της Μεγάλης Ύφεσης, ενώ στην Ελλάδα το 2012 έπεσε μειώθηκε περισσότερο από κάθε άλλη χρονιά από την έναρξη της οικονομικής κρίσης.

- Οι δαπάνες για την δημόσια κατανάλωση στις ΗΠΑ σε όλη την διάρκεια της ύφεσης εξακολουθούσαν να αυξάνονται, σε αντίθεση με την Ελλάδα όπου υπάρχει δραματική μείωση.

Στην ήδη δραματική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας προστίθεται και η δραματική μείωση της απασχόλησης. Πάνω από ένα εκατομμύριο θέσεις απασχόλησης χάθηκαν από τον Οκτώβριο του 2008 το οποίο ισούται με το 28%. Τον Μάρτιο του 2003 το ποσοστό των ανέργων ήταν 27,4% του εργατικού δυναμικού της χώρας (Διάγραμμα 3) και αποτελεί το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας που έχει καταγραφεί σε ανεπτυγμένη οικονομία του δυτικού κόσμου τα τελευταία τριάντα χρόνια.

Διάγραμμα 2.3

Απασχόληση και ανεργία σε χιλ. άτομα στην Ελλάδα (2006-2013)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η οικονομική που επικρατεί αυτή την στιγμή στην Ελλάδα αποτελεί αποτέλεσμα μια εφαρμοζόμενης θεωρίας σύμφωνα με την οποία η «επεκτατική λιτότητα», σε συνδυασμό με μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, αποτελεί την καλύτερη συνταγή για την επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης σε μεσομακροπρόθεσμο επίπεδο σε χώρες

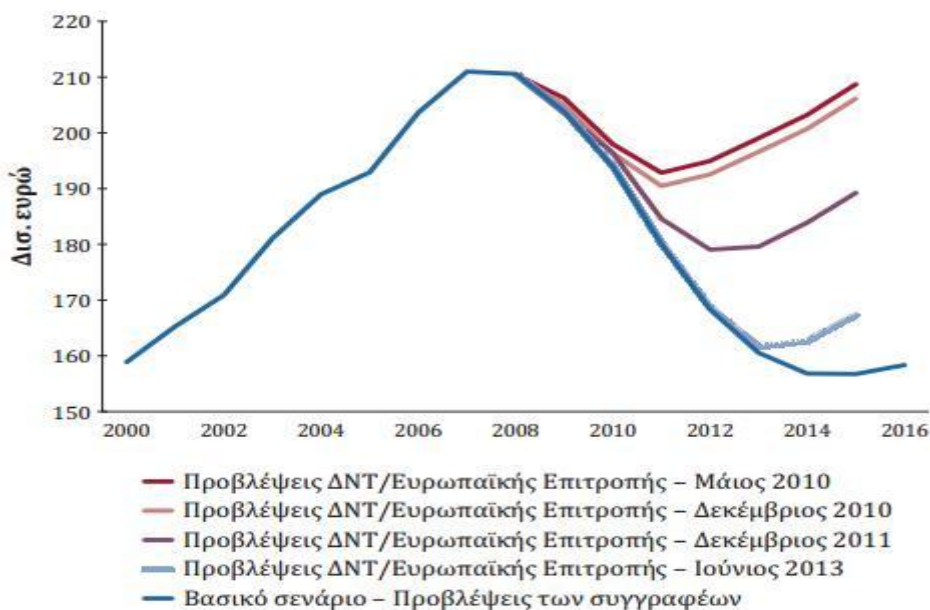
οι οποίες παρουσιάζουν υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα και υψηλό δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Αναλύσεις οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί από το Ινστιτούτο Εργασίας σχετικά με το μέλλον της ελληνικής οικονομίας σε σχέση με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν παρουσιάζουν σημάδια αισιοδοξίας. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο σε έκθεση του το 2013 παραδέχθηκε ότι υπήρξαν σημαντικά λάθη σχετικά τις υποθέσεις του όσον αφορά τα δημοσιονομικά ελλείμματα, το δημόσιο χρέος, το ΑΕΠ και την ανεργία στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τον Παπαδημητρίου, τον Νικηφόρος και τον Zezza, «τα λάθη αυτά ήταν αποτέλεσμα των μη ρεαλιστικών εκτιμήσεων του ΔΝΤ για την τιμή των δημοσιονομικών πολλαπλασιαστών που αφορούν τις επιδράσεις που έχουν στο ΑΕΠ οι περικοπές στις δημοσιονομικές δαπάνες και οι αυξήσεις των φόρων.»

Τα Διαγράμματα 4 και 5 δείχνουν τις διαδοχικές λανθασμένες προβλέψεις για το ΑΕΠ και τους ρυθμούς μεγέθυνσης, αντίστοιχα, καθώς και τις εκτιμήσεις του Ινστιτούτου Εργασίας, για την πορεία των μεγεθών αυτών, αν συνεχιστεί η τρέχουσα πολιτική λιτότητας.

Διάγραμμα 2.4

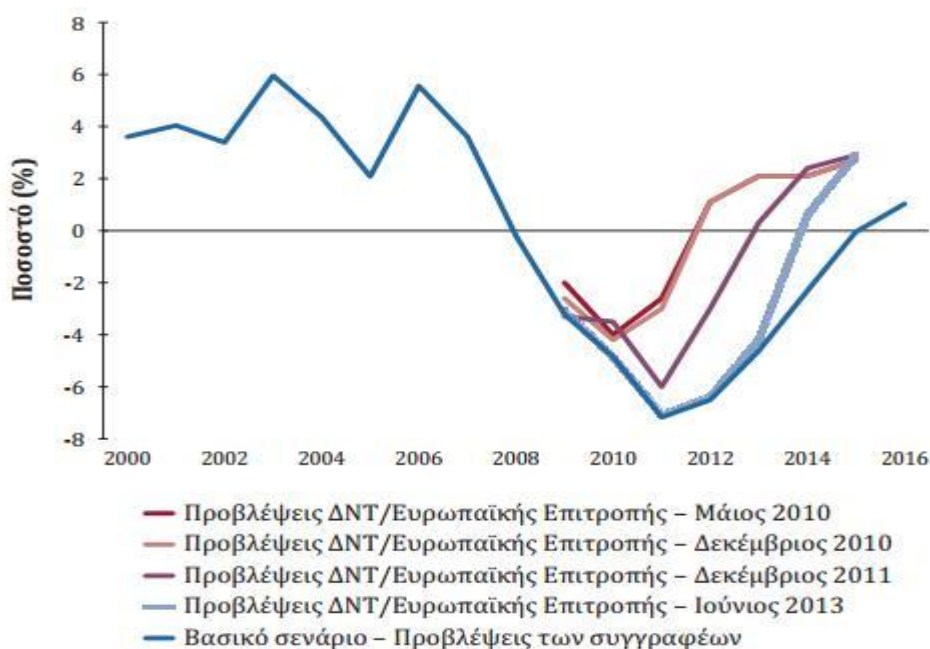
Πραγματικό ΑΕΠ σε δισ. ευρώ στην Ελλάδα (2000-2016)

Πηγή: ΔΝΤ (INF), Ευρωπαϊκή Επιτροπή και προβλέψεις των συγγραφέων

Διάγραμμα 2.5

Πραγματικός ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης σε % στην Ελλάδα (2000-2016)

Πηγή: ΔΝΤ (INF), Ευρωπαϊκή Επιτροπή και προβλέψεις των συγγραφέων

2.2 Η Κρίση και η Κοινωνική Ασφάλιση

Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης τα τελευταία χρόνια αντιμετωπίζει μια παρατεταμένη κρίση η οποία εκφράζεται τόσο με την ανισορροπία στο ισοζύγιο ικανοποίησης των κοινωνικό ασφαλιστικών αναγκών, όσο και με την ανισορροπία του οικονομικού τους ισοζυγίου. Τα αίτια της κρίσης στην Κοινωνική Ασφάλιση αφενός οφείλονται στην δομή και στην διαχείριση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, αφετέρου οφείλονται στον οικονομικό δεσμό μεταξύ του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και του κράτους.

Η οικονομική κρίση που πλήττει τα τελευταία χρόνια την Ελλάδα η οποία ως αποτέλεσμα, όπως προαναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, έχει την αύξηση της ανεργίας, την δραματική μείωση της απασχόλησης και την γήρανση του πληθυσμού, αφαιρεί σημαντικούς πόρους από το Σύστημα Κοινωνικής Προστασίας, αυτό έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάζεται η βιωσιμότητα αλλά και η αποτελεσματικότητα του συστήματος. «Για παράδειγμα, στην Ελλάδα η αύξηση της επίσημης ανεργίας στο

επίπεδο των 900.000 ανέργων στερεί το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης από πόρους της τάξης των 4,5 δισ. ευρώ ή 2% του ΑΕΠ το χρόνο.»

Όλοι αυτοί οι παράγοντες που επηρεάζουν το Σύστημα της Κοινωνικής Ασφάλισης και ιδιαίτερα το ζήτημα της δημογραφικής γήρανσης έχουν οδηγήσει τις εθνικές κυβερνήσεις αλλά και του διεθνείς οργανισμούς, δηλαδή τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, την Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην αναζήτηση εναλλακτικών πολιτικών έτσι ώστε να υπάρξει αναμόρφωση των Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης. Σε διεθνές επίπεδο έχουν αναπτυχθεί διάφορες πολιτικές για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης. Σύμφωνα με τον Θεοδωρουλάκη και τον Κουμαριανό, οι προτάσεις σχετικά με την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης σε διεθνές επίπεδο εστιάζουν κυρίως σε τρεις κατευθύνσεις:

- «Σε παραμετρικές αλλαγές, δηλαδή στην αναμόρφωση των ήδη υπαρχόντων δημόσιων αναδιανεμητικών συστημάτων (Pay As You Go) με αλλαγή των προϋποθέσεων λήψης του πλαισίου των παροχών, που εντοπίζεται κυρίως:
 - στην αύξηση των ορίων ηλικίας και των προϋποθέσεων λήψης των παροχών,
 - στη μείωση του βαθμού αναπλήρωσης των αποδοχών μετά τη συνταξιοδότηση και στη γενικότερη μείωση των παροχών.
- Στη μετατροπή των συστημάτων από αναδιανεμητικά σε κεφαλαιοποιητικά, με τη διαμόρφωση ενός συστήματος που συνδέει άμεσα τις εισφορές με τις παροχές που θα λαμβάνει κάθε ασφαλισμένος εξατομικευμένα.
- Στην αλλαγή της δομής, δηλαδή στη διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου οργάνωσης του συστήματος που θα βασίζεται σε τρεις πυλώνες οι οποίοι θα περιλαμβάνουν:
 - Ο πρώτος την υποχρεωτική, καθολική, δημόσια κοινωνική ασφάλιση αναδιανεμητικού χαρακτήρα, προσδιορισμένης παροχής που θα εξασφαλίζει το ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης για το σύνολο του πληθυσμού,

- Ο δεύτερος με ένα μοντέλο δημόσιας ή ιδιωτικής ασφάλισης κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα προσδιορισμένης εισφοράς υποχρεωτικής για όλους τους απασχολούμενους και
- Ο τρίτος με ιδιωτικές μορφές ασφάλισης κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα, στον οποίο θα προσφεύγουν όσοι επιθυμούν έναν υψηλότερο βαθμό αναπλήρωσης των αποδοχών τους μετά τη συνταξιοδότηση.»

Όμως στις παραπάνω πρόταση έγινε μια διεύρυνση με την προβολή μιας μεταρρύθμισης της δομής μέσω ενός μοντέλου κοινωνικής ασφάλισης πέντε πυλώνων που περιγράφονται ως εξής:

1. Ο πρώτος πυλώνας εξασφάλισης ενός ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, χωρίς εισφορές, με καθολική κάλυψη του πληθυσμού.
2. Ο δεύτερος πυλώνας, υποχρεωτικής κάλυψης των εργαζομένων, με καθολικό χαρακτήρα, συνδεδεμένος με την αναπλήρωση ποσοστού του εισοδήματος κατά τη συνταξιοδότηση.
3. Ο τρίτος πυλώνας κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα, προσωπικών λογαριασμών, υποχρεωτικού χαρακτήρα είτε δημόσιας είτε ιδιωτικής διαχείρισης.
4. Ο τέταρτος πυλώνας, εθελοντικού χαρακτήρα, προσωπικών λογαριασμών, κυρίως ιδιωτικού χαρακτήρα.
5. Ο πέμπτος ανεπίσημος, ενδοοικογενειακός, μεταξύ των γενεών, περιλαμβάνοντας οικονομικές παροχές, αλλά και παροχή υπηρεσιών φροντίδας των ηλικιωμένων, στέγασης και περίθαλψης.

Οι βασικοί παράγοντες καθώς και οι κύριες αιτίες που συνέβαλαν στην πρόκληση της κρίσης στην Κοινωνική Ασφάλιση παρουσιάζονται στην συνέχεια. Αρχικά σημαντικό ρόλο κατέχει η δημογραφική γήρανση καθώς και η αναλογία του αριθμού των συνταξιούχων προς τον αριθμό των ασφαλισμένων, και οι δύο αυτοί παράγοντες επηρεάζουν σημαντικά το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης και την βιωσιμότητα του, λόγω του ότι από τη μια πλευρά συμβάλουν στην αύξηση της ζήτησης των ασφαλιστικών παροχών (συνταξιούχοι), δηλαδή στα έξοδα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και από την άλλη συμβάλουν στην μείωση των ασφαλιστικών εισφορών (αριθμός ασφαλισμένων), δηλαδή των εσόδων.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχει πρόβλημα στην ανταποδοτικότητα και στη σχέση μεταξύ των διαφορετικών γενεών του Ασφαλιστικού Συστήματος, και περισσότερο των αναδιανεμητικών συστημάτων (Pay as you go) των οποίων η λειτουργία βασίζεται στην αλληλεγγύη μεταξύ των διαφορετικών ηλικιακά γενεών και στην πληρωμή από τους σημερινούς εργαζόμενους των παροχών στους σημερινούς συνταξιούχους. Όμως αυτό το σύστημα δεν θα μπορεί να λειτουργήσει ορθά σε λίγα χρόνια, δεδομένου ότι τα τελευταία χρόνια σημειώνεται ραγδαία δημοσιογραφική μεταβολή, λόγω της αύξησης του προσδόκιμου ζωής αλλά και της μείωσης των γεννήσεων, αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα στο μέλλον να υπάρχουν όλο και λιγότεροι εργαζόμενοι οι οποίοι θα τροφοδοτούν το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης οικονομικά με την πληρωμή των ανάλογων παροχών, ενώ θα υπάρχει αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων χωρίς όμως να μπορούν να γνωρίζουν με βεβαιότητα το είδος και την ποιότητα που θα μπορεί να προσφέρει το Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε βάθος χρόνου.

Ένας ακόμα παράγοντας στον οποίο οφείλεται εν μέρει η κρίση στο Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι αλλαγές στις παραγωγικές δομές κατά τα τελευταία χρόνια και η μείωση της απασχόλησης. Η μείωση της απασχόλησης συνεπάγεται μείωση των ασφαλισμένων κάτι το οποίο έχει ως αποτέλεσμα την μείωση των ασφαλιστών εισφορών. Επιπλέον η μείωση της απασχόλησης επιφέρει αύξηση των ανέργων και αύξηση των επιδομάτων που παρέχονται προς τους ανέργους.

Ως γνωστό η Κοινωνική Ασφάλιση εξαρτάται από την μισθωτή εξαρτημένη εργασία και από την πλήρη απασχόληση. Στις μέρες μας όμως τις περισσότερες φορές οι θέσεις εργασίας προσφέρονται για μερική απασχόληση, επομένως η Κοινωνική Ασφάλιση πρέπει να προσαρμοστεί τόσο στο νέο εργασιακό όσο και στο νέο παραγωγικό περιβάλλον με νέες μορφές απασχόλησης (Θεοδωρουλάκης–Κουμαριανός, 2012, σελ. 36).

2.3 Χρηματοοικονομική Λειτουργία Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης

Ένας σημαντικός παράγοντας για την λειτουργία και για την οργάνωση ενός Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης αποτελεί ο τρόπος της χρηματοοικονομικής του λειτουργίας. Μέσω του τρόπου χρηματοοικονομικής λειτουργίας του Συστήματος

Κοινωνικής Ασφάλισης προκύπτει και η επίλυση του προβλήματος της οικονομικής εξασφάλισης του μεγάλου σε ηλικία πληθυσμού.

Η εξασφάλιση του γηραιότερου πληθυσμού μπορεί να γίνει με δύο τρόπους, ο πρώτος είναι μέσω της αποταμίευσης και της χρηματοδότησης της κατανάλωσης από την απόδοση των αποταμιεύσεων. Δεύτερον από την εξασφάλιση των γηρατειών μέσω της οικογενειακής αλληλεγγύης, που σημαίνει ότι τα παιδιά φροντίζουν τους ηλικιωμένους γονείς τους.

Δύο είναι οι τύποι χρηματοοικονομικής λειτουργίας ενός Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, οι οποίοι αποτελούν μια γενίκευση των δύο μεθόδων κάλυψης που προαναφέρθηκαν, ο κεφαλαιοποιητικός και ο διανεμητικός.

Κεφαλαιοποιητικό Σύστημα

Το κεφαλαιοποιητικό σύστημα αντιστοιχεί στην κάλυψη των αναγκών των γηραιότερων μέσω της αποταμίευσης. Οι εισφορές που καταβάλλονται κατά την διάρκεια που εργάζονται, επενδύονται και η απόδοση τους συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου, χρηματοδοτεί τις συντάξεις. Το κρίσιμο μέγεθος σε αυτό το σύστημα είναι η απόδοση του κεφαλαίου κατά την αποταμιευτική περίοδο. Στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα ισχύει ότι οι εισφορές του «χθες» και του «σήμερα» πληρώνουν για τις συντάξεις του «αύριο».

Διανεμητικό Σύστημα (pay-as-you-go system)

Το διανεμητικό σύστημα αντιστοιχεί στην οικογενειακή αλληλεγγύη, την προστασία που προσφέρουν τα παιδιά προς τους ηλικιωμένους γονείς τους. Ουσιαστικά βασίζεται στην αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών, που σημαίνει ότι οι σημερινές εισφορές χρηματοδοτούν τις συντάξεις του σήμερα και αντίστοιχα οι μελλοντικοί εργαζόμενοι πληρώνουν τις συντάξεις του μέλλοντος. Το κρίσιμο μέγεθος σε αυτό το σύστημα είναι ο μελλοντικός ρυθμός αύξησης των αμοιβών των εργαζομένων, από τις οποίες θα πληρώνονται οι συντάξεις. (Σπράος – Τήνιος, 1998)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ

ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Πηγές Χρηματοδότησης Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης

Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα χρηματοδοτείται από τους εργαζόμενους, τους εργοδότες και από το κράτος. Οι κύριες πηγές χρηματοδότησης του είναι οι ασφαλιστικές εισφορές και η φορολογία που χρηματοδοτεί τις κρατικές επιχορηγήσεις έκτακτου και τακτικού χαρακτήρα. Σε ένα διανεμητικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης οι πηγές εσόδων είναι οι εξής:

1. εισφορές εργαζομένων,
2. εισφορές εργοδοτών,
3. αποδόσεις από την κεφαλαιοποίηση εισφορών σε αποθεματικά,
4. κρατική εισφορά.

Οι τέσσερις αυτές πηγές εσόδων αποτελούν την χρηματοδότηση του συνόλου των παροχών του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης. Για να υπάρξει οικονομική βιωσιμότητα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης θα πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των τεσσάρων πηγών που αποτελούν τα έσοδα του συστήματος, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες σημειώνεται μείωση από την μια εκ των τεσσάρων πηγή εσόδων, όπως για παράδειγμα μειωμένες εισφορές εργαζομένων, τότε η μείωση αυτή θα πρέπει να καλυφθεί από μια ισόποση αύξηση από μια εκ των άλλων πηγών εσόδων, όπως για παράδειγμα από μια ισόποση αύξηση των κρατικών εισφορών. Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια και οι τέσσερις πηγές εσόδων παρουσιάζουν μειώσεις, το οποίο οφείλεται τόσο σε οικονομικούς όσο και σε κοινωνικούς λόγους οι οποίοι θα αναφερθούν στην συνέχεια.

Οι πηγές εσόδων μπορεί να αποφέρουν από διαφορετικούς τομείς έσοδα όμως οι εισφορές εργαζομένων, οι εισφορές των εργοδοτών και οι αποδόσεις από την κεφαλαιοποίηση εισφορών σε αποθεματικά είναι αλληλένδετες μεταξύ τους και εξαρτώνται απόλυτα από την αγορά εργασίας και συγκεκριμένα από τους παρακάτω παράγοντες:

- το επίπεδο ρύθμισης των εργασιακών σχέσεων,
- το ύψος των μισθών,
- τα ποσοστά ανεργίας,
- τα ποσοστά ανασφάλιστης εργασίας.

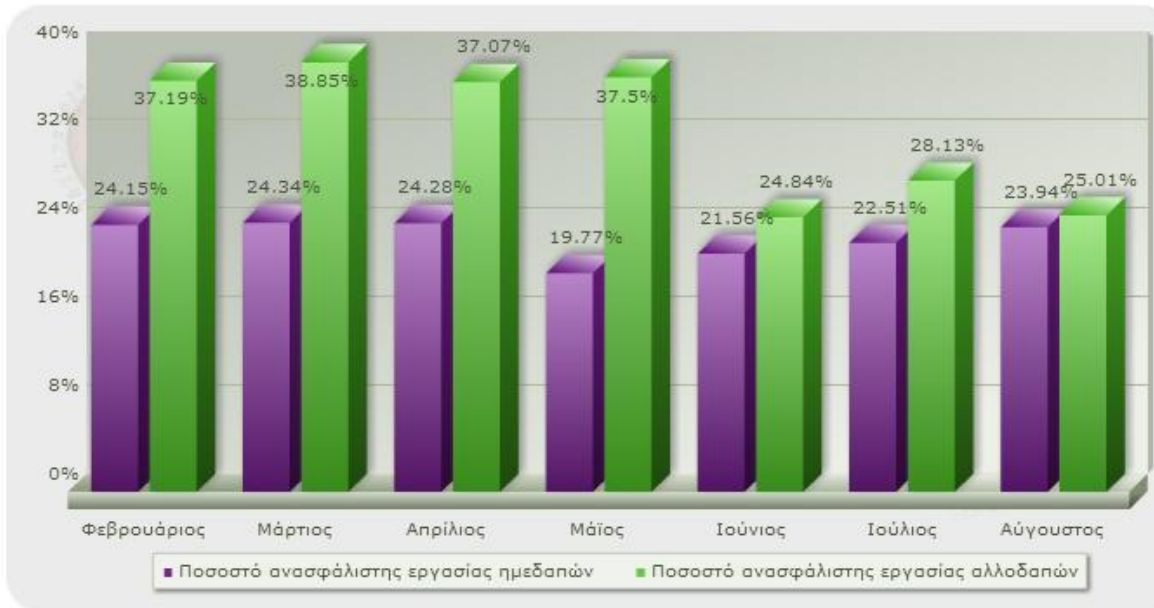
Όμως όλοι οι παράγοντες που αναφέρθηκαν είναι άμεσα συνδεδεμένοι και με το οικονομικό υπόβαθρο μιας χώρας. Συγκεκριμένα για την Ελλάδα που διανύει μια περίοδο βαθιάς ύφεσης όπως έχει αναφερθεί όλοι αυτοί οι παράγοντες έχουν υποστεί σημαντικές αλλαγές, οι οποίες οφείλονται στα όσα ορίζονται στα Μνημόνια σχετικά με το ύψος των μισθών, στα ποσοστά ανεργίας που λόγω οικονομικής κρίσης συνεχώς αυξάνονται και στα ποσοστά ανασφάλιστης εργασίας τα οποία επίσης αυξάνονται σε μια προσπάθεια των επιχειρήσεων να εξοικονομήσουν χρήματα. Συνεπώς όλοι οι παράγοντες που επηρεάζουν τις πηγές εσόδων των ασφαλιστικών ταμείων είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με τις εξελίξεις και τις διακυμάνσεις της ελληνικής οικονομίας.

3.2 Η Ανασφάλιστη Εργασία στην Ελλάδα

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες απώλειας εσόδων των ασφαλιστικών ταμείων είναι η ανασφάλιστη εργασία. Ως συνέπεια της ανασφάλιστης - αδήλωτης εργασίας είναι οι απώλειες μεγάλων εσόδων από τα ασφαλιστικά ταμεία τα οποία είναι ήδη επιβαρυσμένα λόγω της ύφεσης, της αύξησης του αριθμού των ανέργων αλλά και της μείωσης των μισθών.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η αδήλωτη εργασία όπως καταγράφηκε από ελέγχους του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και της Ειδικής Υπηρεσίας Ελέγχου Ασφάλισης (ΕΥΠΕΑ) σε επιχειρήσεις, κατά την χρονική περίοδο από τον Φεβρουάριο του 2010 έως και τον Αύγουστο του 2010, τα αποτελέσματα των ελέγχων αναφέρονται στα ποσοστά αδήλωτης εργασίας τόσο για τους ημεδαπούς όσο και για τους αλλοδαπούς.

Διάγραμμα 3.1
Μεταβολή Ανασφάλιστης Εργασίας Ημεδαπών και Αλλοδαπών για το χρονικό διάστημα Φεβρουάριος 2010 - Αύγουστος 2010

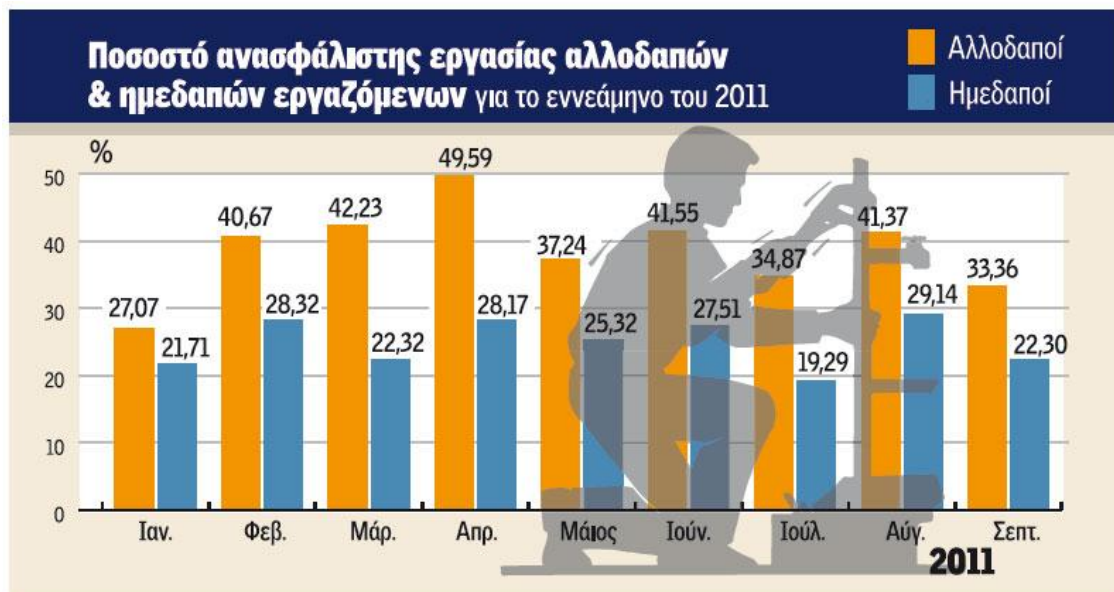

Πηγή: 3comma14.gr

Τα μεγαλύτερα ποσοστά ανασφάλιστης εργασίας αντιστοιχούν στους αλλοδαπούς, με το μεγαλύτερο ποσοστό ανασφάλιστης εργασίας να σημειώνεται το Μάρτιο για τους αλλοδαπούς 24,34%, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό για τους ημεδαπούς επίσης τον Μάρτιο με 38,85%.

Το 2011 σε σύγκριση με το 2010 παρουσιάστηκε αύξηση της αδήλωτης εργασίας, με τους 3 στους 10 εργαζόμενους να απασχολούνται χωρίς καμία ασφάλιση καταγράφει. Το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας προέβη σε έλεγχο δείγματος 12.112 επιχειρήσεων από τον Ιανουάριο έως και το Σεπτέμβριο του 2011, από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι οι 12.823 από τους συνολικά 43.949 απασχολούμενους στις επιχειρήσεις που ελέγχθηκαν (ποσοστό 29,18%) βρέθηκαν να εργάζονται χωρίς καμία ασφάλιση. Το 38,30% ήταν αλλοδαποί και το 24,60% Έλληνες, ενώ οι επιθεωρητές εργασίας επέβαλαν πρόστιμα για ανασφάλιστη εργασία στις επιχειρήσεις ύψους 7,8 εκατ. ευρώ. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα στοιχεία για την ανασφάλιστη εργασία τόσο για ημεδαπούς όσο και για τους αλλοδαπούς για το 2011.

Διάγραμμα 3.2
Ποσοστό Ανασφάλιστης Εργασίας 2011

Πηγή: Ιστοσελίδα News Only, 8/11

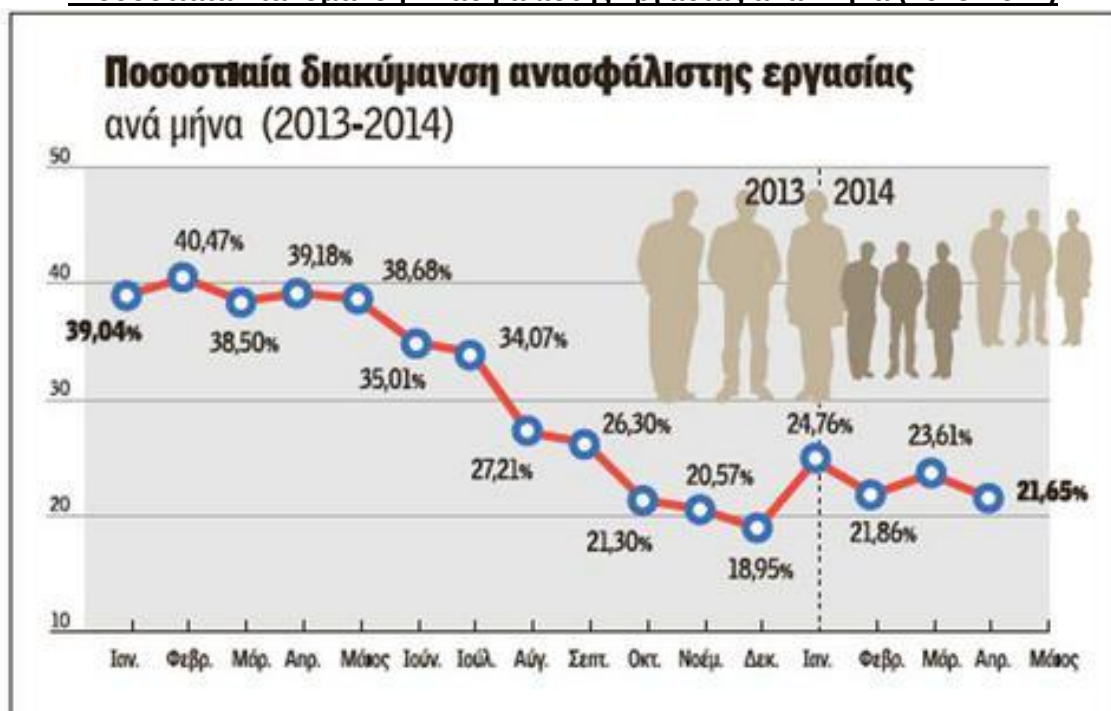
Όπως παρατηρείται για το 2011 τα μεγαλύτερα ποσοστά ανασφάλιστης εργασίας αντιστοιχούν σε αλλοδαπούς. Σύμφωνα με υπολογισμούς, η ετήσια απώλεια εσόδων για το 2011, από την εισφοροδιαφυγή ήταν περίπου στα 8 δισ. ευρώ και τουλάχιστον τα 5- 6 δισ. ευρώ είναι έσοδα που δεν έλαβε το ΙΚΑ, ενώ οι μειώσεις μισθών επέφεραν μειώσεις εισφορών πάνω από 1 δισ. ευρώ.

Το τοπίο για την ανασφάλιστη εργασία δεν άλλαξε για το 2012, ίσα ίσα που αυξήθηκε με ραγδαίους ρυθμούς. Το ποσοστό ανασφάλιστης εργασίας για το σύνολο της χώρας το 2012 ήταν 35,4% σε σχέση με 29,1% που ήταν για το 2010. Το 2012 το ποσοστό ανασφάλιστης εργασίας ξεπέρασε το 50% σε επτά νομούς της Ελλάδας, κατά το διάστημα από τον Ιανουάριο έως και τον Ιούλιο. Το ποσοστό των ανασφάλιστων εργαζομένων, σε όλη τη χώρα, στο επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου 2012, αυξήθηκε σε 35,4% από 29,1% που ήταν το αντίστοιχο διάστημα του 2011. Στον χάρτη που ακολουθεί παρουσιάζονται τα ποσοστά αδήλωτης εργασίας ανά νομό, σύμφωνα με τους ελέγχους του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και της Ειδικής Υπηρεσίας Ελέγχου Ασφάλισης (ΕΥΠΕΑ).

νομοί με υψηλά ποσοστά αδήλωτης εργασίας είναι η Λακωνία (56,4%), η Εύβοια (55,5%), τα Χανιά (53,6%), η Κορινθία (51,6%) και η Καρδίτσα (50,5%).

Το 2014 σε σύγκριση με το 2013 τα ποσοστά ανασφάλιστης εργασίας άρχισαν να παρουσιάζουν πτώση. Μεικτά κλιμάκια υπαλλήλων της Ειδικής Υπηρεσίας Ελέγχου Ασφάλισης ΕΥΠΕΑ του ΙΚΑ και του ΣΕΠΕ προέβησαν σε έλεγχο 1.510 επιχειρήσεων σε κλάδους οι οποίοι εμφανίζουν υψηλά ποσοστά ανασφάλιστης εργασίας και σε σύνολο 4.666 εργαζομένων σε αυτές εντοπίστηκαν 1.010 ανασφάλιστοι (ποσοστό 21,65%), 540 αλλοδαποί (37,79% σε σχέση με το συνολικό αριθμό των αλλοδαπών εργαζομένων στις επιχειρήσεις) και 470 Έλληνες (ποσοστό ανασφάλιστων 14,52%). Τα αποτελέσματα των ελέγχων καθώς και η σύγκριση τους με τα ποσοστά κατά μήνα του 2013 παρουσιάζονται στο επόμενο διάγραμμα.

Διάγραμμα 3.3
Ποσοστιαία Διακύμανση Ανασφάλιστης Εργασίας ανά Μήνα (2013-2014)

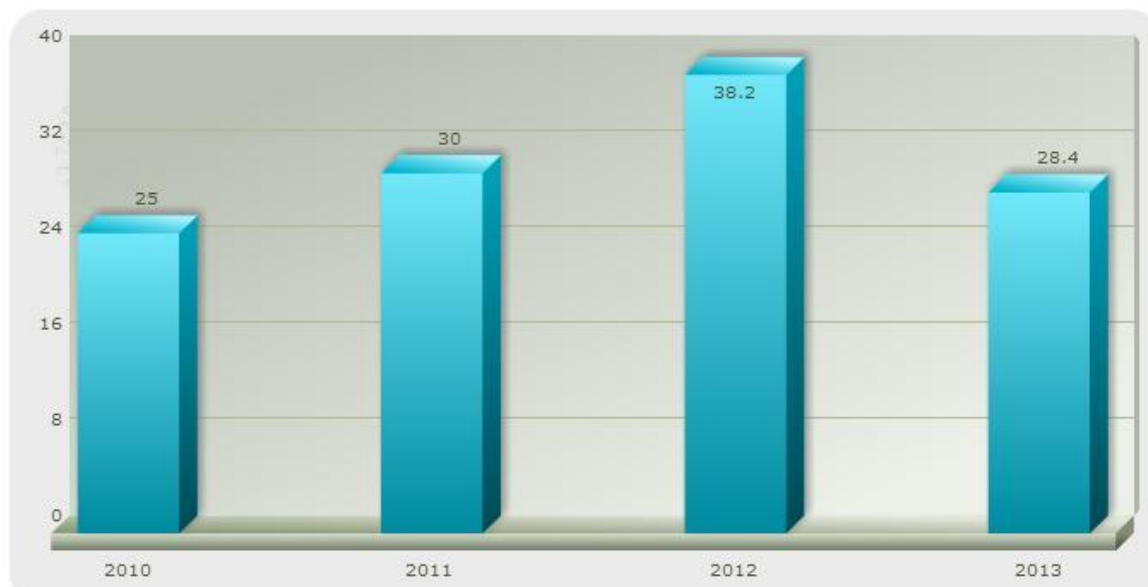
Πηγή: ΗΜΕΡΗΣΙΑ.gr, 28/5/2014

Σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα υπάρχει μείωση του ποσοστού ανασφάλιστης εργασίας σε σύγκριση με το 2013, για παράδειγμα τον Ιανουάριο του 2013 το ποσοστό ανασφάλιστης εργασίας ήταν 39,04% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για

το 2014 ήταν 24,76% δηλαδή μειώθηκε κατά 14,64%. Η συνεχόμενη μείωση του ποσοστού ανασφάλιστης εργασίας εκτιμάται ότι οφείλεται στην εφαρμογή των υψηλών προστίμων (έως 10.550 ευρώ ανά ανασφάλιστο) αν και ο αριθμός των ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν ειδικά τον Απρίλιο ήταν μικρότερος σε σχέση με τους ελέγχους οι οποίοι είχαν γίνει τους προηγούμενους μήνες (τον Ιανουάριο είχαν γίνει 1.880 έλεγχοι, τον Φεβρουάριο 2.196, τον Μάρτιο 2.112 και τον Απρίλιο μόνο 1.510).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το συνολικό ποσοστό ανασφάλιστων εργαζομένων από το 2010 έως και το 2013. Σύμφωνα με τον πίνακα το μεγαλύτερο ποσοστό είναι 38,2% και αντιστοιχεί στο 2012, ενώ το μικρότερο ποσοστό αντιστοιχεί στο 25% και σημειώθηκε το 2010.

Πίνακας 3.1: Ποσοστά Ανασφάλιστων Εργαζομένων στην Ελλάδα 2010 - 2013

Πηγή: 3comma14.gr

3.3 Ασφαλιστικές Εισφορές και Κρατική Φορολογία

Οι ασφαλιστικές εισφορές είναι δημόσιες και υποχρεωτικές επιβαρύνσεις, οι οποίες επιβάλλονται με κανονιστικές πράξεις, δηλαδή με υπουργική απόφαση ή με προεδρικό διάταγμα. Οι ασφαλιστικές εισφορές καταβάλλονται με στόχο

συγκεκριμένο αντάλλαγμα κοινωνικών και ασφαλιστικών παροχών. Τα χαρακτηριστικά των ασφαλιστικών εισφορών είναι:

- χρηματοδοτούν τις παροχές κοινωνικής ασφάλισης,
- επιβάλλονται επί του μισθού,
- δημιουργούν δικαίωμα ή προσδοκία δικαιώματος σε παροχή κοινωνικής ασφάλισης,
- έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα.

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό των ασφαλιστικών εισφορών είναι ότι δίδονται όταν υπάρξει συγκεκριμένη ανάγκη, όπως για παράδειγμα σε περιπτώσεις σύνταξης, ασθενείας, μητρότητας κ.τ.λ. και καταβάλλονται από συγκεκριμένο ασφαλιστικό ταμείο στο οποίο, όπως για παράδειγμα ΙΚΑ, ΟΓΑ κ.τ.λ., εξαρτάται από το ταμείο στο οποίο ήταν ασφαλισμένος ο κάθε εργαζόμενος, και σε συγκεκριμένο κλάδο, κύριας ή επικουρικής ασφάλισης (Θεοδωρουλάκης– Κουμαριανός, 2012, σελ. 59). Οι ασφαλιστικές εισφορές κατηγοριοποιούνται σε:

1. εισφορές εργαζομένων,
2. εισφορές εργοδοτών,
3. αποδόσεις αποθεματικών που δημιουργούνται από την κεφαλαιοποίηση εισφορών

Από την στιγμή που θα καταβληθούν οι ασφαλιστικές εισφορές επιμερίζονται σε συγκεκριμένο κίνδυνο, όπως για παράδειγμα σύνταξης, ασθενείας, μητρότητας, ανεργίας, μέσα από συγκεκριμένο ασφαλιστικό ταμείο (π.χ. ΙΚΑ, ΟΑΕΕ, ΟΓΑ) και σε συγκεκριμένο κλάδο, κύριας ή επικουρικής ασφάλισης.

Οι ασφαλιστικές εισφορές καταβάλλονται ενιαίες και αδιαίρετες από τον εκάστοτε εργοδότη και περιλαμβάνουν τόσο τις εισφορές του εργοδότη όσο και τις εισφορές του εργαζόμενου τις οποίες παρακρατεί ο εργοδότης.

Η κοινωνική ασφάλιση της εργασίας καθώς και η καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα, οι εισφορές των εργαζομένων είναι ανάλογες του μισθού που λαμβάνει ο κάθε εργαζόμενος. Ο χρόνος εργασίας του ασφαλισμένου αναγνωρίζεται αυτόματα ως χρόνος ασφάλισης και σε περίπτωση που ο εργοδότης δεν καταβάλει τις απαιτούμενες εισφορές, δεν επηρεάζεται το δικαίωμα του εργαζόμενου σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης. Οι δημόσιοι ελεγκτικοί

μηχανισμοί του αρμόδιου Υπουργείου ή των επιμέρους Ταμείων, είναι υπεύθυνοι για την είσπραξη των εισφορών.

Λόγω της οικονομικής κρίσης και των συνεχόμενων νομοθετικών μεταρρυθμίσεων που γίνονται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και συγκεκριμένα μετά την υπαγωγή της χώρας στον Μηχανισμό Στήριξης, οι εισφορές εργαζομένων σοβαρά προβλήματα τα οποία σχετίζονται και με την χρηματοδότηση των ταμείων και είναι τα εξής:

- η εισφοροδιαφυγή/ οφειλόμενες βεβαιωμένες εισφορές,
- η ανασφάλιστη εργασία,
- η μείωση της πραγματικής αξίας των μισθών,
- η πρακτική των διαδοχικών ρυθμίσεων οφειλόμενων εισφορών,
- η χρηματοδότηση από τις εισφορές κρατικών πολιτικών

Οι ασφαλιστικές εισφορές είναι ειδικές επιβαρύνσεις με προκαθορισμένο προορισμό την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών, αντίθετα με τους φόρους, που είναι γενικοί και κατανέμονται από τον κρατικό προϋπολογισμό, ανάλογα με την ετήσια πολιτική απόφαση του Κοινοβουλίου. Ο φόρος καταβάλλεται χωρίς συγκεκριμένο αντάλλαγμα, ενώ το αντάλλαγμα των κοινωνικών εισφορών είναι η δημιουργία ατομικού δικαιώματος σε προκαθορισμένες κοινωνικές ασφαλιστικές παροχές, όπως για παράδειγμα ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

3.4 Προβλήματα Χρηματοδότησης του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης

Ένα μεγάλο μέρος της χρηματοδότησης του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης προέρχεται από τις ασφαλιστικές εισφορές, των οποίων η καταβολή ολοένα και μειώνεται.

Οφειλόμενες βεβαιωμένες εισφορές, καλείται η απώλεια εισφορών εργαζομένων και εργοδοτών από τα ασφαλιστικά ταμεία, πρόκειται για εισφορές που είναι βεβαιωμένες οφειλές προς τα επιμέρους ταμεία των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, αλλά δεν καταβάλλονται. Οι εισπρακτικές υπηρεσίες γνωρίζουν ποια σχέση εργασίας βαρύνουν, δηλαδή αν είναι ασφαλιστικές εισφορές του εργοδότη (π.χ. εισφορές προς τον Ο.Α.Ε.Ε.) ή ασφαλιστικές εισφορές του εργαζόμενου (που καταβάλλονται στο ΙΚΑ), καθώς και ποιος είναι ο υπόχρεος για την καταβολή τους

εργοδότης. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται το συνολικό ποσό οφειλών για τα ασφαλιστικά ταμεία.

Διάγραμμα 3.4
Οφειλές προς τα Ασφαλιστικά Ταμεία

Με στόχο την καταπολέμηση της συσσώρευσης των οφειλόμενων εισφορών, κατατέθηκε στη Βουλή από τους πρώην υπουργούς Οικονομικών Γκίκα Χαρδούβελη και Εργασίας Γιάννη Βρούτση η τροπολογία με την οποία καθορίζεται ο νέος τρόπος ρύθμισης βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τη φορολογική διοίκηση και τα ασφαλιστικά ταμεία. Πληροφορίες σχετικά με την τροπολογία περιλαμβάνονται στον επόμενο πίνακα.

Ένας άλλος παράγοντας ο οποίος επηρεάζει αρνητικά την χρηματοδότηση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης είναι το φαινόμενο της ανασφάλιστης εργασίας, είτε πρόκειται για πλήρη είτε για μερική απασχόληση. Η αδήλωτη εργασία και κατ' επέκταση οι απώλειες εισφορών, αποτελεί ένα από τους κυριότερους παράγοντες για την οικονομική βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος. Η εξέλιξη της χρηματοδότησης και γενικά των οικονομικών του Ασφαλιστικού Συστήματος στην Ελλάδα εξαρτάται άμεσα από:

- το βαθμό ρύθμισης των εργασιακών σχέσεων και ύπαρξης ικανών συλλογικών και ατομικών εργασιακών δικαιωμάτων,
- το ποσοστό της απασχόλησης,
- το ύψος των μισθών,
- την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών καταπολέμησης της παρανομίας εντός της αγοράς εργασίας (Θεοδωρουλάκης - Κουμαριανός, 2012, σελ.64)

Εξίσου σημαντικός παράγοντας για τα οικονομικά του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης είναι αν η χρηματοδότηση σου προέρχεται από την κρατική φορολογία ή τις εισφορές κοινωνικής, κάτι το οποίο δεν επηρεάζει μόνο τον οικονομικό τομέα του συστήματος αλλά και την διαχείριση του. Σύμφωνα με τον Θεοδωρουλάκη και τον Κουμαριανό, «όταν ένα σύστημα χρηματοδοτείται κυρίως από τη φορολογία μέσω του κρατικού προϋπολογισμού, η οργάνωση του συστήματος είναι αποκλειστικά

κρατική -δηλαδή χωρίς την ύπαρξη ασφαλιστικών ταμείων με ξεχωριστή νομική και θεσμική υπόσταση, όπως γίνεται όταν η χρηματοδότηση γίνεται κυρίως από εισφορές- και η διαχείριση γίνεται από τον εκάστοτε υπουργό (και όχι από το διοικητικό συμβούλιο του ασφαλιστικού ταμείου, όπως γίνεται όταν η χρηματοδότηση γίνεται κυρίως από εισφορές).»

Όμως το ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης είναι ένα μικτό σύστημα με προνοιακά χαρακτηριστικά καθολικής προστασίας τύπου Μπέβεριτζ. Η κρατική χρηματοδότηση η οποία προέρχεται από την φορολογία μπορεί να διακριθεί σε:

- τακτικές εισφορές του κρατικού προϋπολογισμού,
- έκτακτες εισφορές του κρατικού προϋπολογισμού,
- κοινωνικούς πόρους υπέρ συγκεκριμένων ασφαλιστικών ταμείων

Λόγω της οικονομικής ύφεσης η οποία πλήττει την Ελλάδα δημιουργήθηκαν και πληθωριστικά φαινόμενα στο Ασφαλιστικό Σύστημα, τα οποία είχαν την καθιέρωση χαμηλών ρυθμών αύξησης των μισθών και την ακόλουθη μείωση των πόρων της ελληνικής κοινωνικής ασφάλισης.

Το ποσοστό των εισφορών εργοδοτών και εργαζομένων σε περιπτώσεις μισθωτής εργασίας διαφοροποιείται ανάλογα :

- με την ένταξη σε συγκεκριμένη επαγγελματική κατηγορία, σε συγκεκριμένο ασφαλιστικό ταμείο,
- από τη χρονική στιγμή της αρχικής ασφάλισης,
- από το είδος ασφάλισης, κύριας και επικουρικής.

Ενώ το ποσοστό των εισφορών σε περιπτώσεις ελεύθερων επαγγελματιών και αυτοαπασχολούμενων διαφοροποιείται ανάλογα :

- με την ένταξη σε συγκεκριμένη επαγγελματική κατηγορία, σε συγκεκριμένο ασφαλιστικό ταμείο,
- από τη χρονική στιγμή της αρχικής ασφάλισης,
- από το είδος ασφαλιστικής κατηγορίας,
- από τη διάρκεια ασφάλισης,
- από το είδος ασφάλισης, κύριας και επικουρικής

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι ασφαλιστικές εισφορές σύμφωνα με τις νέες μεταρρυθμίσεις που έχουν γίνει:

Πίνακας 3.2: Ποσοστά Εισφορών ανά Κλάδο από 1.08.2011

Κλάδος	Εργοδοτικές %	Ασφαλισμένοι %	Σύνολο %
Παροχών ασθενείας και μητρότητας σε είδος	4,30	2,15	6,45
Παροχών ασθενείας και μητρότητας σε χρήμα	0,80	0,40	1,20
Συντάξεων	13,33	6,67	20
Σύνολο κύριας ασφάλισης	18,43	9,22	27,65
ΟΑΕΔ (ανεργία κ.λπ.)	6,03	2,93	8,96
Οργανισμός Εργατικής Εστίας	0,75	1	1,75
Εργατική Εστία	0,35	0,35	0
ΕΤΕΑΜ ή άλλο επικουρικό ταμείο	3	3	6
Σύνολο	28,56	16,50	44,06

3.5 Η Βιωσιμότητα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης

Η οικονομική βιωσιμότητα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα είναι συνυφασμένη με την ισορροπία του οικονομικού ισοζυγίου, δηλαδή στη λογιστική αντιστοιχία μεταξύ των εσόδων και των δαπανών, των επιβαρύνσεων και των παροχών, όπως αυτή προκύπτει βραχυπρόθεσμα και σε βάθος χρόνου. Σε ένα αναδιανεμητικό σύστημα -όπως είναι το ελληνικό- η οικονομική αυτή ισορροπία

εξασφαλίζεται από την αντιστοιχία του σκέλους των εσόδων και του σκέλους των δαπανών.

Έστω ότι το σκέλος των εξόδων (δαπανών) του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης είναι αμετάβλητο, τότε θα πρέπει να εξασφαλιστεί η ισορροπία στο σκέλος των εσόδων που όπως έχει αναφερθεί αποτελείται από τις εισφορές των εργαζομένων και των συνταξιούχων, τις εισφορές των εργοδοτών, την εισφορά χρηματοδότησης από το κράτος και από την απόδοση των αποθεματικοποιημένων εισφορών των Ταμείων, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα.

Αν όμως υπάρχει αυξομείωση στις δαπάνες του συστήματος τότε η οικονομική βιωσιμότητα εξαρτάται από μία πολύ πιο διευρυμένη εξίσωση, η οποία λαμβάνει υπόψη της οικονομικούς, εργασιακούς, θεσμικούς και δημογραφικούς παράγοντες, στον ακόλουθο πίνακα δίδεται μια σχηματική αναπαράσταση έτσι ώστε να γίνει πιο κατανοητό.

$$\begin{array}{c} \text{Ποσοστό απασχόλησης} \\ \times \\ \text{πληθυσμός σε ηλικία εργασίας} \\ \times \\ \text{ποσοστό εισφοράς} \\ = \\ \text{Ποσοστό συνταξιοδότησης} \\ \times \\ \text{πληθυσμός σε ηλικία συνταξιοδότησης} \\ \times \\ \text{μέση σύνταξη} \end{array}$$

Επομένως ούτε το σκέλος των εσόδων αλλά ούτε και το σκέλος των δαπανών είναι σταθερά, αντιθέτως υφίστανται και τα δύο επιδράσεις από τους εξής παράγοντες:

- Δημογραφικούς: πληθυσμός σε ηλικία εργασίας/πληθυσμός σε ηλικία συνταξιοδότησης

- Οικονομικούς: Ποσοστό απασχόλησης/Ποσοστό συνταξιοδότησης
- Θεσμικούς: ποσοστό εισφοράς/μέση σύνταξη

Οι βασικές μεταβλητές που χρησιμοποιούνται στις αναλογιστικές μελέτες, δηλαδή στις μελέτες που υπολογίζουν μακροπρόθεσμα την ποσοτική εξέλιξη των εσόδων και των δαπανών ενός ασφαλιστικού συστήματος είναι:

1. Οικονομικές μεταβλητές:

- ποσοστό πληθωρισμού
- ύψος επιτοκίων
- μέγεθος παραγωγικότητας
- ύψος μισθών
- ποσοστό ανεργίας
- ποσοστό οικονομικής ανάπτυξης (ΑΕΠ).

2. Δημογραφικές μεταβλητές:

- ποσοστό γεννητικότητας
- μεταναστευτικές ροές
- ποσοστό θνησιμότητας
- προσδόκιμο επιβίωσης
- ποσοστά πληθυσμού με αναπηρίες.

3. Δημοσιονομικές μεταβλητές

- εξέλιξη και σύνθεση δημόσιων δαπανών
- κλίμακες φορολογίας
- ανάγκες δανειοδότησης
- αριθμός δημοσίων υπαλλήλων.

4. Κοινωνικές μεταβλητές

- ηλικία εισόδου στην αγορά εργασίας
- επιλογή ηλικίας συνταξιοδότησης
- πρότυπα γαμήλιας συμπεριφοράς
- αριθμός διαζυγίων.

Μερικές από τις παρεμβάσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη ρύθμιση της βιωσιμότητας του συστήματος είναι:

- Μείωση του ποσοστού συνταξιοδότησης πχ. δυσχέραση της θεμελίωσης δικαιώματος με αύξηση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης
- Μείωση του ύψους σύνταξης πχ. μείωση της παροχής
- Αύξηση του ποσοστού απασχόλησης
- Αύξηση της εισφοράς πχ. αύξηση ποσοστών εισφοράς ή αύξηση μισθών.

Σύμφωνα με άρθρο της Σαλούρου που δημοσιεύθηκε στην ηλεκτρονική εφημερίδα Καθημερινή σχετικά με το Ασφαλιστικό σύστημα στην Ελλάδα, «δέκα χρόνια νωρίτερα, το 2015, «σκάει» το ασφαλιστικό, καθώς η παρατεταμένη ύφεση και η υψηλή ανεργία μετατόπισαν το έτος οριακής ισορροπίας εισροών - εκροών κατά δέκα ολόκληρα χρόνια, και μάλιστα παρά τις συνεχείς παρεμβάσεις στις συντάξεις και τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης. Την εκρηκτική εικόνα του δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος της χώρας περιγράφει με τα πλέον ζοφερά χρώματα η ετήσια έκθεση της ΓΣΕΕ για την ελληνική οικονομία. Στο κεφάλαιο 9, με τίτλο «Γήρανση του πληθυσμού και μακροχρόνια βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος στην Ελλάδα 2013-2050», διαπιστώνεται ότι η οριακή ισορροπία εισροών - εκροών ανατρέπεται στο τέλος του 2015, με αποτέλεσμα η ρευστότητα του συστήματος και η βιωσιμότητά του να απαιτούν πρόσθετους πόρους που κατά το 2016 εκτιμώνται σε 950 εκατ. ευρώ. Μάλιστα, οι ανάγκες αυξάνονται δραματικά τα επόμενα χρόνια και φθάνουν τα 2,67 δισ. ευρώ το 2020.

Οι συγγραφείς της μελέτης επισημαίνουν πως οι περικοπές των συντάξεων και η αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, εάν δεν συνοδεύονταν από την εκρηκτική αύξηση της ανεργίας, θα έδιναν ορίζοντα βιωσιμότητας στο σύστημα έως το 2025. Όμως, η παρατεταμένη βαθιά ύφεση και η ανεργία μετατόπισαν το οριακό έτος δέκα χρόνια νωρίτερα. Έτσι, το 2015 χαρακτηρίζεται έτος μηδέν για το σύστημα. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι σε συνθήκες σημαντικής μείωσης της κρατικής επιχορήγησης (από 16,4 δισ. ευρώ το 2012 σε 12,7 δισ. ευρώ το 2014 και μόλις 8,6 δισ. ευρώ τον χρόνο το διάστημα 2015-2018), εκρηκτικής αύξησης της ανεργίας, αύξησης του αριθμού των νέων συνταξιούχων (40.000 τον χρόνο μέχρι το 2009 και 100.000 τον χρόνο μετά το 2010), μείωσης των μισθών και αύξησης της ανασφάλιστης, αδήλωτης και ευέλικτης εργασίας, είναι αναπόφευκτη η επιβολή νέων μέτρων.

Το αποθεματικό κεφάλαιο των ασφαλιστικών ταμείων από 26 δισ. ευρώ το 2009 μειώθηκε σε 4,5 δισ. το 2013. Η δημογραφική μεταβολή του πληθυσμού λόγω της αύξησης του προσδόκιμου ζωής και της ταυτόχρονης μείωσης των γεννήσεων συμβάλλουν στην αύξηση των συνταξιοδοτικών δαπανών κατά 15%.

Κι όμως, οι δαπάνες για συντάξεις σε σχέση με το 2009 έχουν μειωθεί κατά περίπου 32%, αφού από τα 33 δισ. ευρώ έπεσαν στα 22,5 δισ. το 2013. Στο μακρινό μέλλον, το 2060, η επιτάχυνση της γήρανσης του πληθυσμού και η επιδείνωση του δείκτη εξάρτησης (αναλογία ατόμων άνω των 65 ετών προς τον παραγωγικό πληθυσμό ηλικίας 14-65 ετών) οδηγεί σε επιβάρυνση του εργατικού δυναμικού και του συστήματος υγείας, επηρεάζει αρνητικά την παραγωγική διαδικασία, ενώ διαταράσσει περαιτέρω την ισορροπία του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος.

Στα παραπάνω συμπεράσματα, οι οικονομολόγοι του ΙΝΕ ΓΣΕΕ επισημαίνουν ότι έχουν λάβει υπόψη τους ότι μετά τις παρεμβάσεις των τελευταίων ετών, η μέση ηλικία συνταξιοδότησης έχει αυξηθεί στα 63 έτη (δεν υπολογίζονται οι δυνατότητες πρόωρης συνταξιοδότησης) και οι συντάξεις έχουν μειωθεί κατά περίπου 32,5%.

Χωρίς νέες προτάσεις και λύσεις για ένα, εδώ και χρόνια, διαγνωσμένο πρόβλημα, η ΓΣΕΕ καταλήγει στην πρόταση που κατέθεσε και στην έκθεση του 2010, δηλαδή στην αναγκαιότητα ανεύρεσης νέων πόρων χρηματοδότησης του συστήματος, όπως για παράδειγμα, η αύξηση των αντικειμενικών αξιών δημόσιας περιουσίας, τα έσοδα από τα τυχερά παιχνίδια, έσοδα από την κερδοφορία των τραπεζών και των δημόσιων επιχειρήσεων, από κρατικές προμήθειες καθώς και από φορολογία στις εταιρείες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, δημοσίων έργων και καζίνο...» (Σαλούρου Ρ., 3/9/2014)

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι προβλέψεις για τις δημόσιες συνταξιοδοτικές δαπάνες για το 2015, το 2035, το 2055 και για το 2060. Όπως παρατηρείται, οι αναμενόμενες δαπάνες για την Ελλάδα σε σύγκριση με τις άλλες χώρες παρουσιάζουν ιδιαίτερη αύξηση.

Προβλέψεις για τις δημόσιες συνταξιοδοτικές δαπάνες

Ως ποσοστό του ΑΕΠ, %

	2015 ▼	2035 ▼	2055 ▼	2060 ▼
Αυστρία	12,8	13,9	13,9	13,6
Βέλγιο	10,9	14,4	14,8	14,7
Τσεχία	6,9	7,6	10,2	11
Δανία	10,2	10,5	9,3	9,2
Φινλανδία	11,8	13,9	13,3	13,4
Γαλλία	13,5	14,5	14,1	14
Γερμανία	10,1	11,9	12,5	12,8
ΕΛΛΑΔΑ	12,2	19,4	24,3	24,1
Ουγγαρία	10,9	11,4	13,7	13,8
Ιρλανδία	4,3	5,8	8,4	8,6
Ιταλία	14	15,2	14,2	13,6
Λουξεμβούργο	8,9	16,6	23,7	23,9
Ολλανδία	7,2	10	10,4	10,5
Νορβηγία	10,8	13,2	13,5	13,6
Πολωνία	9,6	9,3	9	8,8
Πορτογαλία	12,1	12,3	13,1	13,4
Σλοβενία	10,6	14,7	18,6	18,6
Ισπανία	9,2	11,9	15,6	15,1
Σουηδία	9,5	9,5	9,2	9,4
Βρετανία	6,8	7,8	8,6	9,3
ΗΠΑ	4,8	4,9	4,7	4,7

ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 2009

4.1 Οι Νόμοι για το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης

Από το 2009 και μετά ραγδαίες εξελίξεις σημειώθηκαν στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην ελληνική οικονομία λόγω της ύφεσης στην οποία εισήλθε η χώρα. Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστο, έτσι υπήρξαν πολλές ασφαλιστικές μεταρρυθμίσεις με αφορμή την οικονομική κρίση. Σημαντική περίοδος για το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στη Ελλάδα υπήρξε το 2010. Το 2010 ψηφίστηκαν μια σειρά από νόμους που εμπεριείχαν ασφαλιστικές ρυθμίσεις, ο κυριότερος εξ' αυτών υπήρξε ο Νόμος 3845/2010 ο οποίος εμπεριέχει το Μνημόνιο, την δεσμευτική συμφωνία μεταξύ της Ελλάδας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας εισήχθη, ως Παράρτημα του νόμου, στην εσωτερική έννομη τάξη. Στην συνέχεια αναφέρονται συνοπτικά οι σχετικοί Νόμοι για το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, οι οποίοι θα αναλυθούν σε επόμενες ενότητες.

- **Νόμος 3845/2010:** όπως προαναφέρθηκε είναι ο νόμος που εμπεριέχει το πρώτο Μνημόνιο, το οποίο περιλαμβάνει και τους μακροπρόθεσμους δημοσιονομικούς στόχους του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος και τις βασικές κατευθύνσεις της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης. Ο μηχανισμός στήριξης αποτέλεσε κέντρο αναφοράς και κατευθυντήρια γραμμή για τις μεταρρυθμίσεις που ακολούθησαν.
- **Νόμος 3847/2010:** ο συγκεκριμένος νόμος υιοθετήθηκε ταυτόχρονα με το Μηχανισμό Στήριξης και προέβλεπε τη μείωση/κατάργηση της 13ης και 14ης σύνταξης με προσωρινό χαρακτήρα, προσωρινότητα που μετέπειτα καταργήθηκε.
- **Νόμος 3863/2010 (Λοβέρδου-Κουτρουμάνη):**είναι ο βασικός νόμος για την της ασφαλιστική μεταρρύθμιση που συγκεκριμενοποιεί τις προβλέψεις του Μηχανισμού Στήριξης για τα ασφαλιστικά ταμεία και τους ασφαλισμένους που εμπύπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

- **Νόμος 3865/2010**: είναι ο βασικός νόμος για την της ασφαλιστική μεταρρύθμιση που συγκεκριμενοποιεί τις προβλέψεις του Μηχανισμού Στήριξης για τα ασφαλιστικά ταμεία και τους ασφαλισμένους του Δημοσίου που εμπύπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Οικονομικών και οι προβλέψεις του ακολουθούν το πρότυπο των ρυθμίσεων του Νόμου 3863/2010.
- **Νόμος 3996/2011**: είναι ο πέμπτος Νόμος μετά του τέσσερις που προαναφέρθηκαν στο πλαίσιο των αλλαγών του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, ο συγκεκριμένος νόμος περιλαμβάνει αλλαγές σχετικές με το Ε.Κ.Α.Σ., την ασφάλιση ασθενείας για ανέργους, την συνταξιοδότηση γονέων, συζύγων και αδελφών αναπήρων, την απασχόληση των συνταξιούχων, την αναγνώριση ετών ασφάλισης και πλασματικός χρόνος παιδιών και την επιδότηση ασφαλιστικής εισφοράς των ανέργων.
- **Νόμος 4093/2012**: ο οποίος σχετίζεται με μεταρρυθμίσεις για τις συντάξεις γήρατος.

4.2 Ο Ρόλος του Κράτους στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης

Σύμφωνα με το ελληνικό Σύνταγμα όπως ορίζεται στο άρθρο 2 στην παράγραφο 5, «το κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει». Το κράτος οφείλει να εποπτεύει τη λειτουργία και τη χρηματοδότηση του ασφαλιστικού συστήματος, καθώς επίσης είναι αρμόδιο για την διαμόρφωση της οικονομικής και της διοικητικής του οργάνωσης, Ακόμα μια αρμοδιότητα του κράτους σχετικά με το ασφαλιστικό σύστημα είναι να αποφασίζει το ύψος των οφειλόμενων ασφαλιστικών εισφορών και το μηχανισμό είσπραξής τους. Επομένως το κράτος εμπλέκεται πολλαπλά στο ασφαλιστικό σύστημα, και οφείλει μέσω του κρατικού προϋπολογισμού να εγγυάται την βιωσιμότητά του.

Σχετικά με την κοινωνική πρόνοια προς των πληθυσμό που δεν έχει την δυνατότητα ασφάλισης το άρθρο 21 παράγραφος 3 του Συντάγματος ορίζεται ότι «το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων».

4.3 Το Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα

Με τον Νόμο 3863 του 2010 εισήχθη το νέο ασφαλιστικό σύστημα, οι διατάξεις και οι μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνει είναι σύμφωνα με τις δεσμεύσεις του Κράτους προς την Τρόικα οι οποίες περιλαμβάνονταν στο πρώτο Μνημόνιο (Νόμος 3845/2010). Ο συγκεκριμένος νόμος ορίζει ότι το Δημόσιο εγγυάται τη βιωσιμότητα του Ασφαλιστικού Συστήματος της χώρας με σκοπό τη διασφάλιση αξιοπρεπούς σύνταξης για κάθε δικαιούχο. Παρακάτω παρατίθενται οι ορισμοί για την βασική και την αναλογική σύνταξη:

Βασική Σύνταξη: το ποσό της σύνταξης που δεν αναλογεί σε ασφαλιστικές εισφορές και χορηγείται μετά την 1.1.2015, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο Νόμος 3863/10. Για το 2010 το ποσό για την βασική σύνταξη καθορίστηκε στα τριακόσια εξήντα ευρώ (360€) για δώδεκα μήνες. Η αναπροσαρμογή της βασικής σύνταξης γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις της πρώτης παραγράφου του άρθρου 11, στην οποία ορίζεται ότι:

α) Από 1.1.2014 οι συντάξεις των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων του Δημοσίου αναπροσαρμόζονται κατ' έτος με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης στη βάση συντελεστή που διαμορφώνεται κατά 50% από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά 50% από τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του προηγούμενου έτους και δεν υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή.

β) Οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου με τις οποίες προβλέπεται αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων, που καταβάλλονται από αυτό, κατά τρόπο διαφορετικό από τον οριζόμενο με τις διατάξεις της προηγούμενης περίπτωσης ή με βάση τις ισχύουσες κάθε φορά μισθολογικές διατάξεις, καταργούνται από 1.1.2014.

Δικαιούχοι της βασικής σύνταξης σύμφωνα με την δεύτερη παράγραφο του δεύτερου άρθρου είναι:

1. Οι ασφαλισμένοι των οργανισμών κύριας ασφάλισης, πλην ΟΓΑ, καθώς και οι τακτικοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, οι στρατιωτικοί και οι τακτικοί υπάλληλοι των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμίδας, ανεξαρτήτως χρόνου

υπαγωγής στην ασφάλιση, που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από την 1.1.2015 και εφεξής. Η βασική σύνταξη καταβάλλεται από την ημερομηνία συνταξιοδότησης από τον οικείο ασφαλιστικό φορέα ή το Δημόσιο.

Το ποσό της βασικής σύνταξης μειώνεται για τους συνταξιούχους λόγω γήρατος κατά $1/35$ για κάθε χρόνο που υπολείπεται των τριάντα πέντε (35) ετών διαμονής στην Ελλάδα, μεταξύ του 15ου και του 65ου έτους της ηλικίας. Το ποσό της βασικής σύνταξης μειώνεται στις περιπτώσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος σε μειωμένη σύνταξη λόγω γήρατος, σε μειωμένη σύνταξη λόγω αναπηρίας, καθώς και στην περίπτωση χορήγησης σύνταξης λόγω θανάτου. Η μείωση της βασικής σύνταξης προκειμένου για τους ασφαλισμένους που λαμβάνουν μειωμένη σύνταξη γήρατος, ανέρχεται σε $1/200$ για κάθε μήνα που υπολείπεται για τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης. Για τους συνταξιούχους που λαμβάνουν μειωμένη σύνταξη λόγω αναπηρίας με ποσοστό 67% έως και 79,99% χορηγείται το 75% της βασικής σύνταξης, και με ποσοστό από 50% έως και 66,99% χορηγείται το 50% αυτής.

2. Οι ανασφάλιστοι και όσοι έχουν πραγματοποιήσει λιγότερες από 4.500 ημέρες ή δεκαπέντε χρόνια ασφάλισης σε ασφαλιστικούς οργανισμούς κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο, εφόσον πληρούν αθροιστικά τα παρακάτω κριτήρια:
 - Έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους.
 - Το ατομικό και το οικογενειακό τους εισόδημα, από οποιαδήποτε πηγή, κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος, δεν υπερβαίνουν το ποσό των πέντε χιλιάδων σαράντα (ευρώ και δέκα χιλιάδων ογδόντα ευρώ αντίστοιχα). Τα ανωτέρω ποσά ανακαθορίζονται κατά το ποσοστό αναπροσαρμογής της βασικής σύνταξης.
 - Διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα για τουλάχιστον δεκαπέντε χρόνια, μεταξύ του 15ου και του 65ου έτους της ηλικίας τους. Η μόνιμη διαμονή αποδεικνύεται με τη διαδικασία που προβλέπεται για τη χορήγηση άδειας διαμονής στους πολίτες τρίτων Χωρών.

Το ύψος της βασικής σύνταξης είναι πλήρες για όσους πληρούν αθροιστικά τα ανωτέρω κριτήρια και έχουν συμπληρώσει στη χώρα τουλάχιστον τριάντα

πέντε πλήρη χρόνια διαμονής και μειώνεται κατά 1/35 για κάθε ένα χρόνο που υπολείπεται των τριάντα πέντε χρόνων διαμονής. Η βασική σύνταξη σε αυτή την κατηγορία των δικαιούχων δεν μεταβιβάζεται σε δικαιοδόχα πρόσωπα. Αρμόδιος φορέας καταβολής της βασικής σύνταξης είναι ο ΟΓΑ σε περίπτωση μη δικαιούχων αναλογικού ποσού σύνταξης και οι φορείς κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο από τους οποίους καταβάλλεται το αναλογικό ποσό σύνταξης.

Αναλογική Σύνταξη: το ποσό της σύνταξης που αναλογεί στο ύψος των ασφαλιστικών εισφορών για τα έτη ασφάλισης, από 1.1.2011 και εφεξής, κάθε ασφαλισμένου που θεμελιώνει δικαίωμα σύνταξης μετά την 1.1.2015 σε φορείς κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο. Το αναλογικό ποσό σύνταξης βαρύνει τους προϋπολογισμούς των ασφαλιστικών οργανισμών κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο για τους ασφαλισμένους του Δημοσίου.

Αναλογικό Ποσό Σύνταξης Ασφαλισμένων από 1.1.2011 και μετά: Οι ασφαλισμένοι για πρώτη φορά, από 1.1.2011 και εφεξής, σε φορείς κύριας ασφάλισης, πλην ΟΓΑ, που θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης μετά την 1.1.2015, δικαιούνται αναλογικού ποσού σύνταξης, με βάση το συνολικό χρόνο ασφάλισής τους, ο οποίος δεν μπορεί να είναι μικρότερος του ενός πλήρους έτους ασφάλισης ή τριακοσίων (300) ημερών και με τη συμπλήρωση των ορίων ηλικίας που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία κατά περίπτωση. Όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, αν ο χρόνος ασφάλισης είναι μικρότερος των δεκαπέντε (15) ετών ή 4.500 ημερών ασφάλισης, καθορίζεται το 65ο έτος. Η μηνιαία σύνταξη των ανωτέρω, υπολογίζεται για κάθε πλήρες έτος ασφάλισης, με βάση ποσοστά επί των προβλεπόμενων συντάξιμων αποδοχών ή ασφαλιστικών κατηγοριών, τα οποία καθορίζονται ως εξής:

ΗΜ/ΣΘΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ		ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΗΣ ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟΝ ΑΣΦ. ΒΙΟ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΗΜ/ΣΘΙΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΑΠΟ	ΕΩΣ	
300	4.500	0,80%
4.501	5.400	0,86%
5.401	6.300	0,92%
6.301	7.200	0,99%
7.201	8.100	1,06%
8.101	9.000	1,14%
9.001	9.900	1,22%
9.901	10.800	1,31%
10.801	11.700	1,40%
11.701	15.000	1,50%

Πηγή: Νόμος 3863/10, άρθρο 3

Όπου ο χρόνος ασφάλισης υπολογίζεται σε μήνες ή χρόνια, κάθε μήνας αντιστοιχεί σε 25 ημέρες ασφάλισης και κάθε χρόνος σε 300 ημέρες ασφάλισης. Το τελικό ποσό σύνταξης καθορίζεται για όλα τα χρόνια με βάση το συντελεστή που αντιστοιχεί στον τελευταίο πλήρες χρόνο ασφάλισης.

Αναλογικό Ποσό Σύνταξης Ασφαλισμένων πριν από 1.1.2011: Όσοι έχουν ασφαλιστεί για πρώτη φορά σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο έως και 31.12.2010 και θεμελιώνουν δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας μετά την 1.1.2015, δικαιούνται:

- Τμήμα σύνταξης που αντιστοιχεί στο χρόνο ασφάλισής τους έως 31.12.2010, το οποίο υπολογίζεται με βάση τα ποσοστά και τις συντάξιμες αποδοχές ή ασφαλιστικές κατηγορίες ή τα οριζόμενα κατ' έτος ποσά συντάξεων, όπως ισχύουν κατά το χρόνο συνταξιοδότησης και όπως προβλέπονται για κάθε

φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο από γενικές ή καταστατικές διατάξεις που εξακολουθούν να ισχύουν.

- Τμήμα σύνταξης που αντιστοιχεί στο χρόνο ασφάλισής τους από 1.1.2011 έως την ημερομηνία συνταξιοδότησής τους. (Άρθρο 4, παρ.1, Νόμος 3863/2010)

Πριν την ασφαλιστική μεταρρύθμιση που εισήχθη με τον Νόμο 3863/2010, η σύνταξη υπολογιζόταν ως μέρος του τελευταίου μισθού ή των τελευταίων μισθών (γι' αυτό και χρησιμοποιείται ο όρος συντάξιμος μισθός), ενώ από την ασφαλιστική μεταρρύθμιση και μετά η σύνταξη είναι αποτέλεσμα της συσσώρευσης-κεφαλαιοποίησης των εισφορών από όλο τον εργασιακό βίο και αυτό γίνεται ξεκάθαρο από τον ορισμό που δίνεται για την αναλογική σύνταξη «το ποσό της σύνταξης που αναλογεί στο ύψος των ασφαλιστικών εισφορών για τα έτη ασφάλισης...».

Το τελικό ποσό σύνταξης υπολογίζεται για όλα τα χρόνια σύμφωνα με το συντελεστή που αντιστοιχεί στο τελευταίο πλήρες έτος ασφάλισης. Τα ημερομίσθια ασφάλισης κατατάσσονται σε 10 κατηγορίες ανάλογα με το έτος ασφάλισης, όπως παρουσιάστηκαν στον παραπάνω πίνακα, όπου σε κάθε κατηγορία αντιστοιχεί διαφορετικό ποσοστό αναπλήρωσης το οποίο ξεκινά πολύ χαμηλά (0,80%) και αυξάνει σταδιακά, μένοντας όμως σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα, με ανώτερο το 1,50%. Έτσι λιγότερο ευνοημένοι είναι όσοι έχουν λίγα χρόνια ασφάλισης, ενώ ευνοημένοι είναι όσοι έχουν τα περισσότερα χρόνια ασφάλισης.

Το κύριο σώμα των συντάξεων που αποτελεί η αναλογική σύνταξη παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4.1: Νοητή Κεφαλαιοποίηση καθορισμένων εισφορών σε ατομικούς λογαριασμούς: Αναλογική Σύνταξη

Διανεμητικό σύστημα	Κεφαλαιοποιητικό σύστημα
Σύστημα καθορισμένων παροχών	Σύστημα καθορισμένων εισφορών
Συλλογικός επιμερισμός κινδύνων και κόστους	Εξατομίκευση-ιδιωτικοποίηση κινδύνων και κόστους

Σύμφωνα με τον Θεοδωρουλάκη και τον Κουμαριανό (2012, σελ. 170), το μοντέλο νοητής κεφαλαιοποίησης καθορισμένων εισφορών σε ατομικούς λογαριασμούς:

- «επιλέγει το διανεμητικό σύστημα αποφεύγοντας την πραγματική κεφαλαιοποίηση των εισφορών και την επένδυσή τους στις χρηματαγορές,
- επιλέγει το σύστημα καθορισμένων εισφορών, το οποίο εγγυάται μόνο τις προϋποθέσεις χρηματοδότησης και μετακυλύει τον κίνδυνο χαμηλής και αναξιοπρεπούς σύνταξης στο μεμονωμένο εργαζόμενο.
- το γεγονός ότι η ατομική κεφαλαιοποίηση είναι νοητή δε σημαίνει ότι δεν παράγει πραγματικά αποτελέσματα στον τρόπο που επιμερίζονται οι κίνδυνοι από την αγορά εργασίας.
- αντικαθιστά τη μέχρι τώρα ισχύουσα συλλογική ανταποδοτικότητα των εισφορών (οι ασφαλισμένοι χρηματοδοτούν τις παρούσες παροχές και θεμελιώνουν δικαίωμα σε μελλοντική παροχή) με ένα σύστημα ατομικής ανταποδοτικότητας (οι ατομικές εισφορές είναι το κριτήριο για τις μελλοντικές παροχές ως μεταφορά εισοδήματος).
- μετατρέπει το κοινωνικό δικαίωμα στη σύνταξη σε ατομική προσπάθεια συσσώρευσης περιουσίας για τα γηρατειά»

Η σύνταξη του νέου ασφαλιστικού συστήματος είναι:

$$\begin{array}{c} \text{Αναλογική Σύνταξη} \\ + \\ \text{Βασική Σύνταξη} \\ = \\ \text{Σύνταξη Νέου Ασφαλιστικού Συστήματος} \end{array}$$

Λαμβάνοντας υπόψη όλες της πληροφορίες σχετικά με την αναλογική σύνταξη, ο υπολογισμός της θα γίνεται ως εξής:

**Νέο κυμαινόμενο ποσοστό αναπλήρωσης
(δηλαδή ημερομίσθια ασφάλισης x Ποσοστό αναπλήρωσης που αντιστοιχεί
σε αυτά)**

x

Μέσος Μηνιαίος Μισθός

=

Αναλογική Σύνταξη

Παραδείγματα Υπολογισμού Σύνταξης με το Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα

Στα παραδείγματα που παρατίθενται θα πρέπει να προστεθεί η βασική σύνταξη (ολόκληρη ή μειωμένη) και να υπολογιστούν οι πολλαπλές παραμετρικές μειώσεις.

1^ο Παράδειγμα

Έστω ένας μισθωτός ασφαλισμένος, ο οποίος καθ' όλη την διάρκεια του εργασιακού του βίου λάμβανε κατά μέσο όρο 1.500€ μηνιαίες αποδοχές και εργαζόταν επί 30 χρόνια, δηλαδή είχε 9.000 μέρες ασφάλισης. Τότε η αναλογική σύνταξη που δικαιούται με βάση το νέο ασφαλιστικό σύστημα είναι:

$$30 \times 1,14 = 34,2\% \times 1500 = 513\text{€}$$

Όμως αν για τον συγκεκριμένο μισθωτό συνυπολογιστούν οι ποινές πρόωρης συνταξιοδότησης στην περίπτωση εξόδου πριν τα 65 χρόνια, η σύνταξη θα διαμορφώνεται ως εξής:

**Μειωμένη Αναλογική Σύνταξη .
(ποσοστό αναπλήρωσης μικρότερο από τα $\frac{3}{4}$ της πλήρους)**

+

Μειωμένη Βασική Σύνταξη

=

Σύνταξη Νέου Ασφαλιστικού Συστήματος

2^ο Παράδειγμα

Έστω ένας μισθωτός ασφαλισμένος, ο οποίος καθ' όλη την διάρκεια του εργασιακού του βίου λάμβανε κατά μέσο όρο 1.800 € μηνιαίες αποδοχές και εργαζόταν επί 32 χρόνια, δηλαδή είχε 9.600 μέρες ασφάλισης. Τότε η αναλογική σύνταξη που δικαιούται με βάση το νέο ασφαλιστικό σύστημα είναι:

$$32 \times 1,22 = 39,04\% \times 1800 = 702,02\text{€}$$

3^ο Παράδειγμα

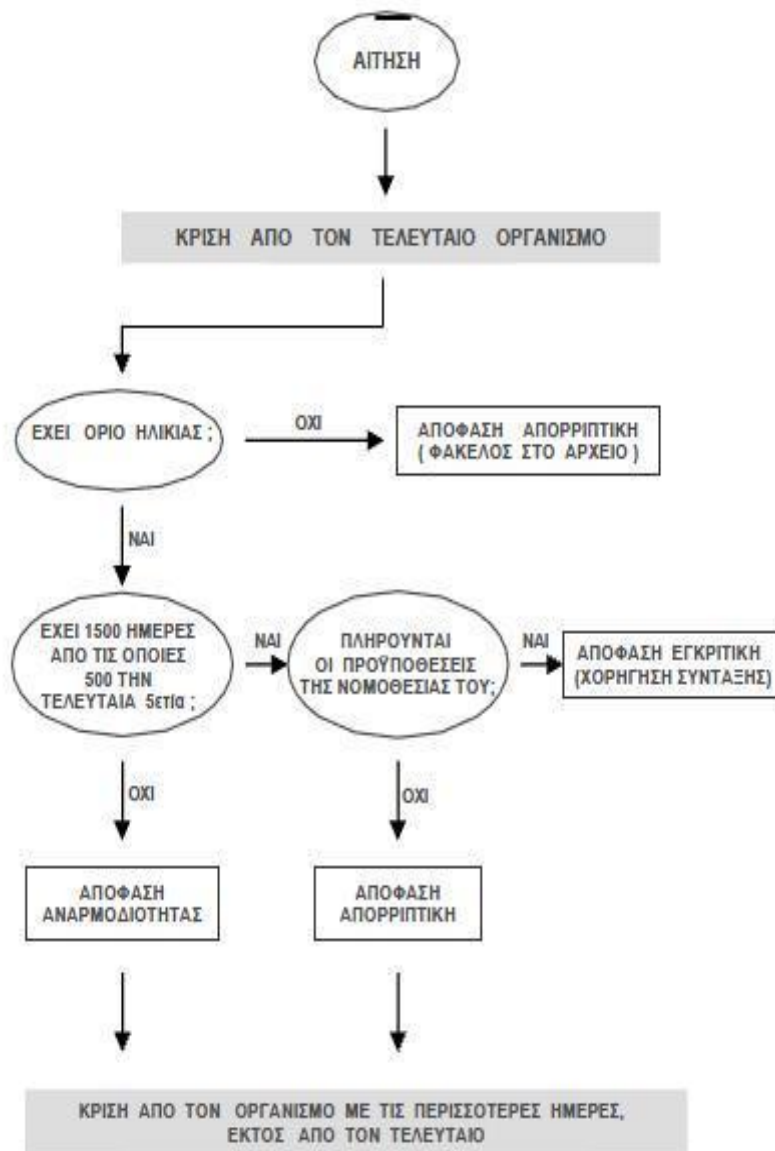
Έστω ένας μισθωτός ασφαλισμένος, ο οποίος καθ' όλη την διάρκεια του εργασιακού του βίου λάμβανε κατά μέσο όρο 2.000€ μηνιαίες αποδοχές και εργαζόταν επί 35 χρόνια, δηλαδή είχε 10.500 μέρες ασφάλισης. Τότε η αναλογική σύνταξη που δικαιούται με βάση το νέο ασφαλιστικό σύστημα είναι:

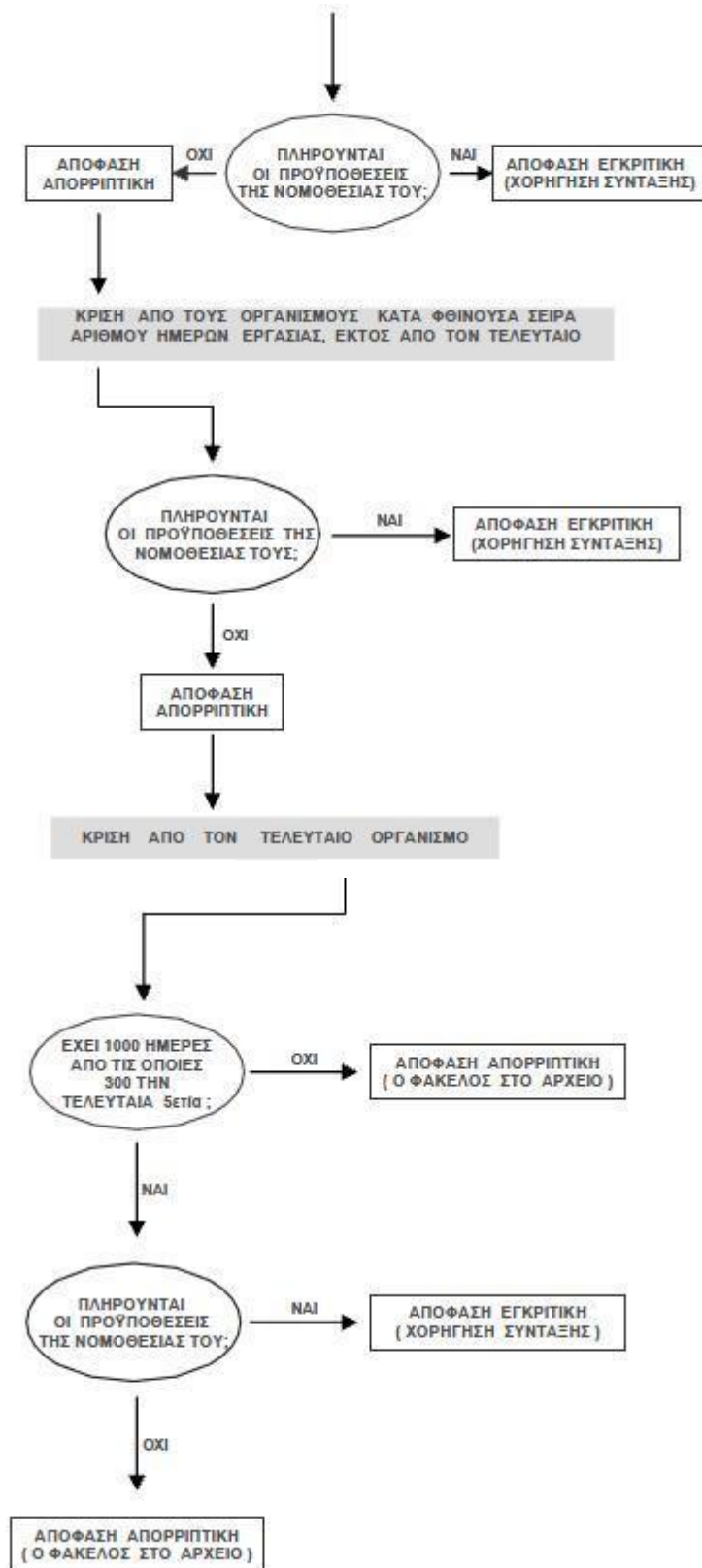
$$35 \times 1,31 = 45,85\% \times 2000 = 917\text{€}$$

Όμως σε όλες τις περιπτώσεις θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι με το νέο Συνταξιοδοτικό Σύστημα, θα είναι λίγες οι περιπτώσεις που η χαμηλότερη σύνταξη θα καταβάλλεται πλήρης, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις θα δίνεται μειωμένη λόγω των δυσκολότερων προϋποθέσεων για πρόσβαση στο δικαίωμα συνταξιοδότησης και των αυξανόμενων δυσκολιών στην αγορά εργασίας.

Στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η αρμοδιότητα σύνταξης γήρατος όπως αναφέρεται στο άρθρο πέντε του Νόμου 3863/2010.

Αρμοδιότητα Σύνταξης Γήρατος

Πηγή: taxheaven

Αναπηρικές Συντάξεις: από 1.1.2011 στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δημιουργήθηκε το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), όπως προβλεπόταν στον Νόμο 3863/2010, το οποίο υπάγεται στη Διεύθυνση Αναπηρίας και Ιατρικής της Εργασίας της Διοίκησης ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας είναι αρμόδιο για τον καθορισμό του βαθμού αναπηρίας των ασφαλισμένων όλων των ασφαλιστικών φορέων, συμπεριλαμβανομένου του Δημοσίου, καθώς και των ανασφάλιστων, για τους οποίους απαιτείται η πιστοποίηση της αναπηρίας. Μετά την έναρξη λειτουργίας του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας καταργήθηκαν όλες οι άλλες Επιτροπές πιστοποίησης αναπηρίας που λειτουργούσαν, όπως ορίζεται στην έβδομη παράγραφο του έκτου άρθρου του Νόμου 3863/2010. Η Διεύθυνση Αναπηρίας και Ιατρικής της Εργασίας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ τηρεί μητρώο Ατόμων με Αναπηρία.

Στο Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας υπάγεται το Ειδικό Σώμα Ιατρών Υγειονομικών Επιτροπών Αναπηρίας, των οποίων έργο είναι:

1. Ο καθορισμός του ποσοστού αναπηρίας για σύνταξη αναπηρίας. Το ποσοστό αναπηρίας προσδιορίζεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κανονισμό Εκτίμησης Βαθμού Αναπηρίας (Κ.Ε.Β.Α.).
2. Ο χαρακτηρισμός ατόμων ως Άτομα με Αναπηρία (ΑΜεΑ).
3. Ο καθορισμός ποσοστού αναπηρίας για όλες τις κοινωνικές και οικονομικές παροχές ή διευκολύνσεις, για τις οποίες απαιτείται γνωμάτευση αναπηρίας και τις οποίες δικαιούνται από την πολιτεία τα άτομα με αναπηρία.

Με τον άρθρο 7 του Νόμου 3863/2010 καταργήθηκε ο προϋπάρχων Κανονισμός Εκτίμησης Βαθμού Αναπηρίας (Κ.Ε.Β.Α.), καθώς και ο πίνακας καθορισμού σε εκατοστιαία αναλογία του βαθμού μείωσης της ικανότητας για εργασία του άρθρου 33 του ν. 1813/1988 και εισήχθη ο Ενιαίος Κανονισμός Προσδιορισμού Ποσοστού Αναπηρίας με τον οποίο καθορίζεται πλέον με εκατοστιαία αναλογία για όλους τους Ασφαλιστικούς Φορείς και το Δημόσιο, το ποσοστό αναπηρίας που συνεπάγεται κάθε πάθηση ή βλάβη ή σωματική ή ψυχική ή πνευματική εξασθένιση ή η συνδυασμένη εμφάνιση τέτοιων παθήσεων ή βλαβών ή εξασθενήσεων, καθώς και οι υποτροπές αυτών.

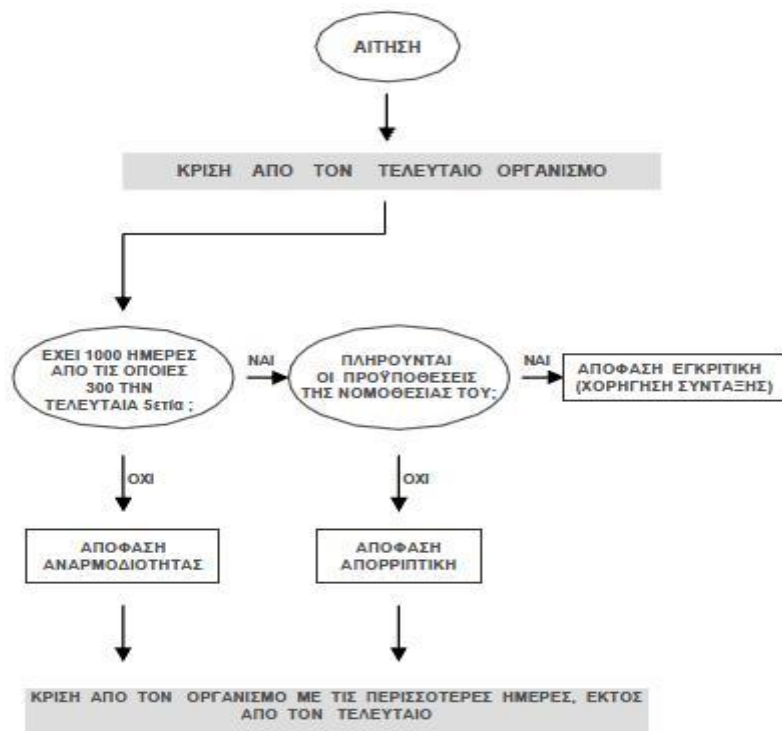
Η Υγειονομική Επιτροπή είναι αρμόδια για τον καθορισμό του χρονικού διαστήματος συνταξιοδότησης ατόμων με αναπηρία, ο χρόνος συνταξιοδότησης

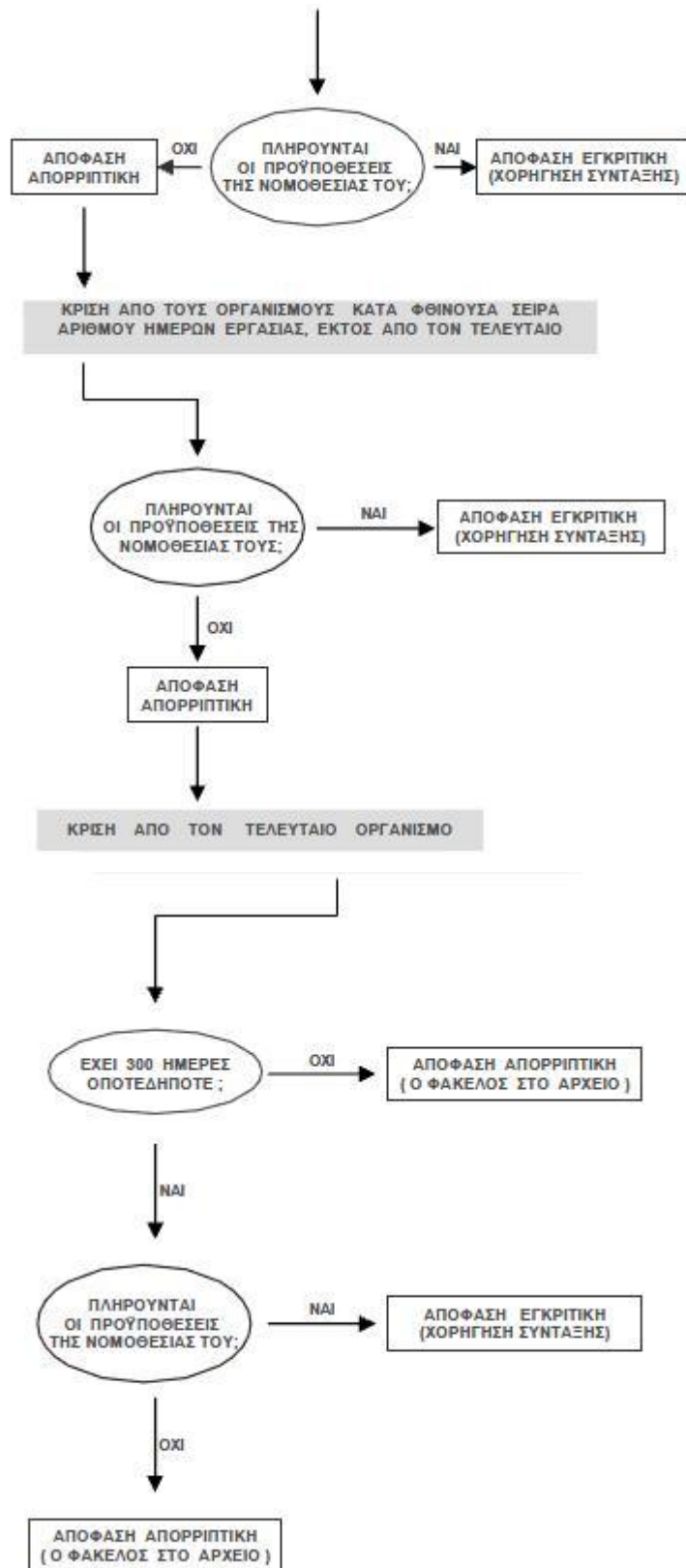
ατόμων με αναπηρία δύναται να παραταθεί μετά από αυτεπάγγελτο έλεγχο οποτεδήποτε, με την υποβολή του συνταξιούχου σε ιατρική εξέταση από τις ανωτέρω επιτροπές. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες υπάρχει γνωμοδότηση από την Υγειονομική Επιτροπή για μόνιμη αναπηρία τότε η σύνταξη είναι οριστική και δεν διακόπτεται. Οι προσωρινές συντάξεις λόγω αναπηρίας καθίστανται οριστικές, μετά και την τελική γνωμάτευση των αρμόδιων Υγειονομικών Επιτροπών εφόσον:

- Ο συνταξιούχος έχει συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του και χρόνο συνταξιοδότησης επτά συνεχόμενων ετών, κατά τη διάρκεια των οποίων υποβλήθηκε σε τρεις τουλάχιστον εξετάσεις από τις οικείες υγειονομικές επιτροπές.
- Ο συνταξιούχος έχει συμπληρώσει το 60ο έτος της ηλικίας του και χρόνο συνταξιοδότησης πέντε συνεχόμενων ετών, κατά τη διάρκεια των οποίων προβλήθηκε σε δύο τουλάχιστον εξετάσεις από τις οικείες υγειονομικές επιτροπές. (Άρθρο 7, Νόμος 3863/2010)

Στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η αρμοδιότητα σύνταξης Αναπηρίας και Θανάτου του Νόμου 3863/2010.

Αρμοδιότητα Σύνταξης Αναπηρίας και Θανάτου

Πηγή: taxheaven

Όρια Ηλικίας Συνταξιοδότησης: από την αλλαγή και τις μεταρρυθμίσεις στο Ασφαλιστικό Σύστημα δεν θα μπορούσαν να παραμείνουν ίδια τα απαιτούμενα όρια για την συνταξιοδότηση. Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται τα νέα όρια ηλικίας για την συνταξιοδότηση όπως αυτά αναφέρονται στο δέκατο άρθρο του Νόμου 3863/2010.

Πίνακας 4.2: Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης λόγω 35ετίας στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για ασφαλισμένους μέχρι 31/12/1992

Ημέρες ασφάλισης	Όριο ηλικίας
Μέχρι 31.12.2010: 10.500 ημέρες ασφάλισης	58 (άνδρες-γυναίκες)
Μέχρι 31.12.2011: 10.800 ημέρες ασφάλισης	58 (άνδρες-γυναίκες)
Μέχρι 31.12.2012: 11.100 ημέρες ασφάλισης	59 (άνδρες-γυναίκες)
Μέχρι 31.12.2013: 11.400 ημέρες ασφάλισης	60 (άνδρες-γυναίκες)
Μέχρι 31.12.2014: 11.700 ημέρες ασφάλισης	60 (άνδρες-γυναίκες)
Μέχρι 31.12.2015: 12.000 ημέρες ασφάλισης	60 (άνδρες-γυναίκες)

Πίνακας 4.3: Πλήρης σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης) για ασφαλισμένους στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μέχρι 31.12.1992

Έτος συμπλήρωσης 4.500 ημερών ασφάλισης	Όρια ηλικίας ανδρών	Όρια ηλικίας γυναικών
Μέχρι 31/12/2010	65	60
Μέχρι 31/12/2011	65	62
Μέχρι 31/12/2012	65	63
Μέχρι 31/12/2013	65	64
Μέχρι 31/12/2014	65	65

Μειωμένη σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης) για ασφαλισμένους στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μέχρι 31.12.1992

Έτος συμπλήρωσης 4.500 ημερών ασφάλισης	Όρια ηλικίας ανδρών	Όρια ηλικίας γυναικών

Μέχρι 31/12/2010	60	55
Μέχρι 31/12/2011	60	56
Μέχρι 31/12/2012	60	57
Μέχρι 31/12/2013	60	58
Μέχρι 31/12/2014	60	59
Μέχρι 31/12/2010	60	60

Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ): η οποία θεσπίστηκε με το άρθρο 38 του Νόμου 3863/2010, και έχει ως σκοπό την κάλυψη των ελλειμμάτων των κλάδων κύριας σύνταξης των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης. Η Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων παρακρατείται μηνιαία κατά την καταβολή της σύνταξης από τις συντάξεις κύριας ασφάλισης των συνταξιούχων του Δημοσίου, NAT και των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (Φ.Κ.Α.) αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης υπολογίζεται στο συνολικό ποσό της σύνταξης και καθορίζεται ως εξής:

Ποσό κύριας σύνταξης	Ποσοστό ΕΑΣ
1.400,00 έως 1.700 ευρώ	4%
2.000,01 έως 2.300 ευρώ	5%
2.300,01 έως 2.600 ευρώ	6%
2.600,01 έως 2.900 ευρώ	7%
2.900,01 έως 3.200 ευρώ	8%
3.200,01 έως 3.500 ευρώ	9%
3.500,01 και άνω ευρώ	10%

Βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα: στο άρθρο 17 του Νόμου 3863/2010 προβλέπεται η αναπροσαρμογή του πίνακα βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων, οι εργαζόμενοι που υπάγονται στον κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων του ΙΚΑ εξακολουθούν να υπάγονται στο ίδιο καθεστώς συνταξιοδότησης, ακόμη και αν το επάγγελμά τους εξαιρεθεί από τη λίστα, εφόσον μέχρι τις 31/12/2015 έχουν συμπληρώσει τις ελάχιστες προϋποθέσεις για

συνταξιοδότηση, έχουν δηλαδή πραγματοποιήσει 4.500 ημέρες ασφάλισης, από τις οποίες οι 3.600 σε ΒΑΕ και από αυτές 1.000 την τελευταία 13ετία, πριν από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας ή την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης. Οι εργαζόμενοι των οποίων η εργασία θα εξαιρεθεί από τον Πίνακα πριν να συμπληρώσουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, θα λάβουν τις προσαυξήσεις που προβλέπονται για τις ημέρες της ασφάλισής τους στα βαρέα και ανθυγιεινά (Νόμος 1902/90).

Αναγνώριση πλασματικών ετών με εξαγορά ή χωρίς εξαγορά: όπως ορίζεται στο άρθρο 10 του Νόμου 3863/2010, οι πλασματικές χρονικές περίοδοι που μπορούν να αναγνωριστούν είναι χρόνοι:

- γέννησης παιδιών (1 έτος για το 1ο παιδί, 2 έτη για το 2ο και 2 έτη για το 3ο), υπήρξε τροποποίηση με τον Νόμο 3996/2011 η οποία αναφέρεται αναλυτικά στην επόμενη ενότητα,
- στρατιωτικής θητείας (όσο διήρκεσε),
- γονικής άδειας ανατροφής παιδιών (όσο διήρκεσε),
- απουσίας από την εργασία λόγω κύησης και λοχείας (όσο προβλέπεται από την ΕΓΣΣΕ),
- σπουδών ανώτερης/ανώτατης σχολής (ο επίσημος χρόνος σπουδών),
- μαθητείας (μέχρι 2 έτη),
- επιδότησης λόγω ασθενείας και τακτικής εργασίας (1 έτος για το καθένα),
- εκπαιδευτικής άδειας άνευ αποδοχών (μέχρι 2 έτη),
- κενού ασφάλισης μεταξύ περιόδων ασφάλισης,
- μαθητείας (μέχρι 2 έτη),
- άσκησης ελεύθερου επαγγέλματος υπακτέου στα πρώην ΤΕΒΕ, ΤΑΕ, ΤΣΑ πριν την εγγραφή στα μητρώα και χωρίς εισφορές(μέχρι 5 έτη),
- κράτησης ή φυλάκισης μέχρι τον Ν. 2510/1997 για στρατιωτικό αδίκημα της ανυποταξίας ή ανυπακοής με επίκληση θρησκευτικών ή ιδεολογικών πεποιθήσεων (όσο διήρκεσε),
- απεργίας.

Για την εξαγορά ορίζεται ως μηνιαίο ποσό:

- το 20% επί του 25πλάσιου ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη για κύρια σύνταξη και 6% για επικουρική
- 165 ευρώ το μήνα
- 1.980 ευρώ για κάθε έτος
- 13.860 ευρώ για όσους ασφαλισμένους το 2014 θελήσουν να εξαγοράσουν το μέγιστο των 7 ετών
- Οι ασφαλισμένοι στον ΟΑΕΕ για την εξαγορά καταβάλλουν εισφορές με βάση την 5η ασφαλιστική κλάση.

Όσοι μπορούν να καταβάλουν την εξαγορά εφάπαξ εντός τριμήνου επωφελούνται έκπτωσης 15% από τα παραπάνω ποσά.

4.4 Οι αλλαγές με τον Νόμο 3996/2011

Ο Νόμος 3996/2011 επέφερε νέες μεταρρυθμίσεις στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης οι οποίες παρατίθενται στην συνέχεια.

Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (Ε.Κ.Α.Σ.): σύμφωνα με το άρθρο 34, από 1.1.2011 το Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (Ε.Κ.Α.Σ.) καταβάλλεται στους δικαιούχους σύνταξης γήρατος, αναπηρίας και θανάτου, των οργανισμών κύριας ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, πλην ΟΓΑ, καθώς και του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου (Ν.Α.Τ.), από τους φορείς από τους οποίους συνταξιοδοτούνται, εφόσον πληρούν αθροιστικά τις παρακάτω προϋποθέσεις:

1. Οι συνταξιούχοι γήρατος και θανάτου να έχουν συμπληρώσει την 1.1.2011 το 60ό έτος της ηλικίας τους. Για τους συνταξιούχους λόγω αναπηρίας, καθώς και για τα τέκνα που λαμβάνουν σύνταξη λόγω θανάτου του γονέα τους, δεν απαιτείται όριο ηλικίας.
2. Το συνολικό καθαρό ετήσιο εισόδημά τους από συντάξεις (κύριες, επικουρικές και βοηθήματα), μισθούς, ημερομίσθια και λοιπά επιδόματα που χορηγήθηκαν σε μισθωτό, να μην υπερβαίνει το ποσό των οχτώ χιλιάδων τετρακοσίων εβδομήντα δύο ευρώ και εννέα λεπτών (8.472,09 ευρώ). Για τον προσδιορισμό του εισοδήματος αυτού δεν λαμβάνονται υπόψη τα ποσά που

αντιστοιχούν στη σύνταξη αναπήρων και θυμάτων πολεμικής περιόδου κατά την εκτέλεση της στρατιωτικής υπηρεσίας, στην ισόβια σύνταξη σε πολύτεκνες μητέρες καθώς και στα προνοιακά βοηθήματα του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

3. Το συνολικό ετήσιο ατομικό φορολογητέο, καθώς και το απαλλασσόμενο ή φορολογούμενο με ειδικό τρόπο εισόδημα του συνταξιούχου να μην υπερβαίνει το ποσό των εννέα χιλιάδων οχτακόσιων ογδόντα τεσσάρων ευρώ και έντεκα λεπτών (9.884,11 ευρώ).
4. Το συνολικό ετήσιο οικογενειακό φορολογητέο, καθώς και το απαλλασσόμενο ή φορολογούμενο με ειδικό τρόπο εισόδημα να μην υπερβαίνει το ποσό των δεκαπέντε χιλιάδων τριακοσίων ογδόντα ευρώ και ενενήντα λεπτών (15.380,90 ευρώ). Τα παραπάνω ποσά αφορούν εισοδήματα που δηλώθηκαν με τη δήλωση φορολογίας εισοδήματος του προηγούμενου οικονομικού έτους.
5. Το συνολικό ακαθάριστο ποσό κύριας και επικουρικής σύνταξης που καταβάλλεται κατά το μήνα έναρξης ισχύος του νόμου αυτού, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται και τα πάσης φύσεως επιδόματα, πλην των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων – Πάσχα και επιδόματος αδειάς, να μην υπερβαίνει τα οχτακόσια πενήντα (850,00) ευρώ. Το ποσό σύνταξης, όπως προσδιορίζεται από το πρώτο εδάφιο, δεν πρέπει να υπερβαίνουν κατά τον πρώτο πλήρη μήνα συνταξιοδότησης και όσοι καταστούν συνταξιούχοι μετά την έναρξη ισχύος του νόμου και έως την 31.12.2011. Για κάθε έτος, αρχής γενομένης από 1.1.2012 και εξής, εξετάζεται το καταβαλλόμενο ως ανωτέρω ποσό συντάξεων κατά το μήνα έκδοσης της υπουργικής απόφασης της παραγράφου 5 ή το δικαιούμενο ποσό συντάξεων κατά τον πρώτο πλήρη μήνα συνταξιοδότησης, αν η συνταξιοδότηση χωρεί μετά την έκδοση της υπουργικής απόφασης.
6. Διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα. (άρθρο 34, παρ. 1, Νόμος 3996/2011)

Το ποσό του επιδόματος Ε.Κ.Α.Σ. καθορίζεται σύμφωνα με την με την Τρίτη παράγραφο του άρθρου 34 ως εξής:

- Για συνολικά ποσά εισοδήματος από συντάξεις (κύριες και επικουρικές), μισθούς, ημερομίσθια και λοιπά επιδόματα και μέχρι 7.715,65 ευρώ καταβάλλεται επίδομα 230,00 ευρώ μηνιαίως.
- Για συνολικά ποσά εισοδήματος από 7.715,66 ευρώ μέχρι του ποσού των 8.472,09 ευρώ καταβάλλεται ποσό μηνιαίου επιδόματος (ΕΚΑΣ) σύμφωνα με τα παρακάτω:
 - Από 7.715,66 ευρώ και μέχρι του ποσού των 8.018,26 ευρώ ποσό 172,50 ευρώ.
 - Από 8.018,27 ευρώ και μέχρι του ποσού των 8.219,93 ευρώ ποσό 115,00 ευρώ.
 - Από 8.219,94 ευρώ μέχρι του ποσού των 8.472,09 ευρώ ποσό 57,50 ευρώ.

Για τους συνταξιούχους γήρατος και αναπηρίας που λαμβάνουν μειωμένη σύνταξη το επίδομα ισούται με $\frac{2}{3}$ των παραπάνω ποσών. Στις περιπτώσεις συνδικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου, τα ποσά του ΕΚΑΣ επιμερίζονται κατά το ίδιο ποσοστό επιμερισμού της σύνταξης που προβλέπεται από τη νομοθεσία του κάθε ασφαλιστικού φορέα.

Ασφάλιση ασθένειας για ανέργους: όπως ορίζεται στο άρθρο 35, οι ασφαλισμένοι του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, καθώς και τα μέλη οικογένειάς τους, καλύπτονται από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (ΕΟΠΥΥ) για παροχές ασθένειας σε είδος, εφόσον έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον πενήντα (50) ημέρες ασφάλισης, είτε το προηγούμενο ημερολογιακό έτος είτε κατά το τελευταίο δεκαπεντάμηνο, χωρίς να συνυπολογίζονται οι ημέρες που πραγματοποιήθηκαν κατά το τελευταίο ημερολογιακό τρίμηνο του δεκαπενταμήνου.

Συνταξιοδότηση γονέων, συζύγων και αδελφών αναπήρων: με το άρθρο 37 του Νόμου 3996/2011, έγιναν αυστηρότερες οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των γονέων, των συζύγων και των αδελφών αναπήρων, σε σχέση με τα όσα ορίζονταν στον νόμο που ίσχυε πριν, δηλαδή τον Νόμο 3232/2004.

Έτσι το άρθρο 37 προβλέπει ότι μητέρες ατόμων με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω καθώς και σύζυγοι ατόμων με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με 25 έτη (7.500 ημέρες ασφάλισης) και ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας. Το δικαίωμα συνταξιοδότησης σε περίπτωση γονέων ανήλικων μπορεί να ασκηθεί και από τον ασφαλισμένο πατέρα, εφόσον δεν κάνει χρήση η μητέρα.

Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης: στα άρθρα 39 και 40 του Νόμου 3996/2011, περιέχονται ρυθμίσεις που σχετίζονται με την δυνατότητα αναγνώρισης ως χρόνου που έχει διανυθεί στην ασφάλιση των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης διαστημάτων για τα οποία δεν έχει πραγματοποιηθεί πραγματική ασφάλιση. Παρόμοιες ρυθμίσεις είχαν γίνει όπως προαναφέρθηκε και με τον Νόμο 3863/2010.

Συγκεκριμένα ο νόμος 3996/2011 τροποποίησε τις διατάξεις σχετικές με την αναγνώριση πλασματικού χρόνου ασφάλισης για τα παιδιά, οι ασφαλισμένοι που θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τις προϋποθέσεις που διαμορφώνονται και ισχύουν από 1.1.2011 και εφεξής, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 10 του Ν. 3863/ 2010, αναγνωρίζεται πλασματικός χρόνος για κάθε παιδί, ο οποίος ανέρχεται σε 1 έτος ή 300 ημέρες ασφάλισης για το πρώτο παιδί και σε 2 έτη ή 600 ημέρες ασφάλισης για κάθε επόμενο παιδί και μέχρι το τρίτο.

Ο χρόνος που αναγνωρίζεται λαμβάνεται υπόψη τόσο για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος όσο και για την προσαύξηση του ποσού της σύνταξης, υπό την προϋπόθεση ότι οι ασφαλισμένοι έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον 3.600 ημέρες ή 12 έτη πραγματικής ή προαιρετικής ασφάλισης. Ο χρόνος αυτός συνυπολογίζεται επιπλέον του χρόνου που αναγνωρίζεται με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 1483/1984 (Α` 153), όπως ισχύουν.

Αν συντρέχει ασφάλιση σε περισσότερους του ενός φορέα κύριας ή επικουρικής ασφάλισης ή το Δημόσιο, το δικαίωμα αναγνώρισης αυτού του χρόνου ασκείται σε έναν μόνο φορέα κύριας και σε έναν φορέα επικουρικής ασφάλισης, κατ` επιλογή. Από την ρύθμιση αυτή εξαιρούνται όσοι θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με προϋποθέσεις που ίσχυαν μέχρι τις 31/12/2010. Πλασματικό χρόνο παιδιών δεν μπορούν να αναγνωρίσουν για συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου συνταξιοδότησης:

- Οι μητέρες ανηλίκων ή αναπήρων παιδιών
- Για συνταξιοδότηση με βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα
- Για χορήγηση σύνταξης κατόπιν απολύσεως
- Αν ο ασφαλισμένος θεμελιώνει συνταξιοδοτικό δικαίωμα χωρίς να απαιτείται η αναγνώριση πλασματικών ετών δεν είναι δυνατή η αναγνώριση χρόνου παιδιών για προσαύξηση της σύνταξης.

Το άρθρο 40 του Νόμου 3996/2011 έθεσε εκ νέου η δυνατότητα αναγνώρισης «πλασματικών» ετών ασφάλισης. Η βασική προϋπόθεση για την αναγνώριση του πλασματικού αυτού χρόνου είναι η πραγματοποίηση 3.600 ημερών ασφάλισης (12 έτη). Η κλιμάκωση του χρόνου τον οποίο μπορεί να προσμετρήσει ή να αναγνωρίσει κάθε ασφαλισμένος ανάλογα με το χρόνο συνταξιοδότησής του ως εξής:

- Έως τέσσερα (4) χρόνια, για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του έτους 2011,
- Έως πέντε (5) χρόνια, για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του έτους 2012
- Έως έξι (6) χρόνια, για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του έτους 2013 και
- Έως επτά (7) χρόνια, για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1-1-2014 και μετά.

Σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του άρθρου 40 η οποία αντικατέστησε την δέκατη όγδοη παράγραφο του δέκατου άρθρου του Νόμου 3863/2010, ως χρόνος ασφάλισης στους φορείς κοινωνικής ασφάλισης νοείται, εκτός του χρόνου πραγματικής ή προαιρετικής ασφάλισης:

- Ο χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας,
- Ο χρόνος γονικής άδειας ανατροφής παιδιών
- Ο χρόνος επιδότησης λόγω ασθένειας και μέχρι 300 ημέρες
- Ο χρόνος επιδότησης λόγω τακτικής ανεργίας και μέχρι 300 ημέρες,
- Ο χρόνος εκπαιδευτικής άδειας άνευ αποδοχών και μέχρι δύο έτη,
- Ο χρόνος σπουδών για την απόκτηση ενός μόνο πτυχίου ανώτερης ή ανώτατης σχολής της ημεδαπής ή της αλλοδαπής. Ο χρόνος που θα αναγνωρίζεται θα είναι ίσος με τα επίσημα ακέραια έτη σπουδών της οικείας σχολής, τα οποία

προβλέπονται κατά το χρόνο της αποφοίτησης. Προϋπόθεση να μην πρόκειται για παράλληλη ασφάλιση (π.χ. εργασία κατά τη φοίτηση). Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί και στο γεγονός ότι δεν θα είναι δυνατή η αναγνώριση του χρόνου σπουδών αν δεν έχει αποκτηθεί το σχετικό πτυχίο ή δίπλωμα.

- Ο χρόνος για τον οποίο δεν έχει χωρίσει ασφάλιση σε φορείς κύριας ή επικουρικής ασφάλισης μετά την υπαγωγή, για πρώτη φορά, στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ή επικουρικής ασφάλισης ή το Δημόσιο και ο οποίος δεν μπορεί να είναι λιγότερος από έναν πλήρη ημερολογιακό μήνα σε κάθε περίπτωση κενού ασφάλισης μεταξύ περιόδων ασφάλισης. Δηλαδή ως χρόνος ανεργίας - πέραν του χρόνου εγγραφής στα μητρώα του ΟΑΕΔ - θεωρείται κάθε κενό χρονικό διάστημα, μετά την έναρξη του εργασιακού βίου του ασφαλισμένου και την υπαγωγή του στα μητρώα οποιουδήποτε ασφαλιστικού οργανισμού, για το οποίο δεν υπάρχει ασφάλιση.
- Ο προβλεπόμενος από την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. χρόνος απουσίας από την εργασία λόγω κήσης και λοχείας,
- Ο χρόνος απεργίας
- Ο πλασματικός χρόνος της παρ. 1 του άρθρου 141 του ν. 3655/2008 (Α` 58), που αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, όπως ισχύουν,
- Ο χρόνος μαθητείας, όπως ορίζεται από τις ισχύουσες διατάξεις και μέχρι δύο έτη,
- Ο χρόνος προσωρινής κράτησης ή φυλάκισης που εκτέθηκε μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 2510/1997 (Α` 136) για το στρατιωτικό αδίκημα της ανυπακοής ή της ανυποταξίας του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα, στο οποίο υπέπεσαν στρατεύσιμοι που αρνήθηκαν την εκπλήρωση της στρατιωτικής υπηρεσίας επικαλούμενοι τις θρησκευτικές ή ιδεολογικές τους πεποιθήσεις,
- Ο χρόνος που μεσολαβεί από την απόκτηση του πτυχίου μέχρι και την απόκτηση της άδειας ασκήσεως επαγγέλματος στους ασφαλισμένους στον Τομέα Σύνταξης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων, την Ειδική Προσαύξηση και τον Τομέα Επικουρικής Ασφάλισης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ).

Απασχόληση συνταξιούχων: στο άρθρο 42 γίνεται αναφορά και διευκρινίζονται θέματα σχετικά με συνταξιούχους που συνεχίζουν να εργάζονται. Ειδικότερα οι συνταξιούχοι λόγω γήρατος ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ή άλλων φορέων κύριας ασφάλισης που αναλαμβάνουν μισθωτή εργασία και δεν έχουν συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας τους αναστέλλεται η καταβολή της σύνταξης ή των συντάξεων, κύριων και επικουρικών.

Επιδότηση ασφαλιστικής εισφοράς ανέργων: οι παράγραφοι 4-7 του άρθρου 74 του Νόμου 3863/2010 αντικαταστάθηκαν από το άρθρο 66, για την δυνατότητα αυτασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ των απολυμένων μισθωτών οι οποίοι είναι ηλικίας 55 έως 64 ετών και παραμένουν άνεργοι. Οι προϋποθέσεις που απαιτούνται συνοψίζονται στα εξής:

- Καταγγελία σύμβασης εργασίας (πλήρους ή μερικής απασχόλησης) αορίστου χρόνου εργαζομένων ασφαλισμένων στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ηλικίας 55 έως 64 ετών,
- Ο απολυθείς να είναι άνεργος 3 τουλάχιστον μήνες και να έχει κάρτα ανεργίας
- Να έχει πραγματοποιήσει τουλάχιστον 4.500 ημέρες ή δεκαπέντε (15) έτη ασφάλισης σε οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης

Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να γίνει εντός εξήντα (60) ημερών από την καταγγελία της σύμβασης εξηρημένης εργασίας.

Οι απολυθέντες ασφαλιζονται για τον κλάδο Σύνταξης και για τον κλάδο Παροχής ασθενείας σε είδος του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Ως βάση για τον υπολογισμό των μηνιαίων εισφορών, λαμβάνονται οι αποδοχές που αντιστοιχούν στον κατώτατο βασικό μισθό, όπως ορίζεται από την εκάστοτε ισχύουσα Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας. Εξαιρούνται του μέτρου οι συνταξιούχοι από ίδιο δικαίωμα όλων των φορέων ασφάλισης και του Δημοσίου, καθώς και όσοι κατά το χρόνο καταγγελίας της σύμβασης εργασίας έχουν συμπληρώσει αθροιστικά τόσο το όριο ηλικίας όσο και τις απαιτούμενες ημέρες ασφάλισης για λήψη πλήρους σύνταξης γήρατος εξ ιδίου δικαιώματος. Στο κόστος της αυτασφάλισης υποχρεούται να συμμετέχει ο πρώην εργοδότης - καταγγέλλων τη σύμβαση εξηρημένης εργασίας με:

- Το πενήντα τοις εκατό (50%) του κόστους της αυτασφάλισης για ασφαλισμένους ηλικίας 55 ετών συμπληρωμένων έως 60 ετών και για χρονικό

διάστημα μέχρι τη συμπλήρωση από τον απολυθέντα τόσο του ορίου ηλικίας όσο και των απαιτούμενων ημερών ασφάλισης για λήψη πλήρους σύνταξης γήρατος εξ ιδίου δικαιώματος και μέχρι τρία (3) χρόνια κατ' ανώτατο όριο.

- Το ογδόντα τοις εκατό (80%) του κόστους της αυτασφάλισης για ασφαλισμένους 60 ετών συμπληρωμένων έως 64 ετών και για χρονικό διάστημα μέχρι τη συμπλήρωση από τον απολυθέντα τόσο του ορίου ηλικίας όσο και των απαιτούμενων ημερών ασφάλισης για λήψη πλήρους σύνταξης γήρατος εξ ιδίου δικαιώματος και μέχρι τρία (3) χρόνια κατ' ανώτατο όριο.

4.5 Αλλαγές που επέφερε ο Νόμος 4093/2012

Ο Νόμος 4093/2012 εισήγαγε νέα διατάξεις σχετικά με το πότε οι ασφαλισμένοι μπορούν να λάβουν πλήρη ή μειωμένη σύνταξη γήρατος. Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης διαφοροποιούνται ανάλογα εάν πρόκειται για πλήρη σύνταξη ή μειωμένη. Από 1.1.2013 η πλήρης σύνταξη για το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ με 4.500 ημέρες ασφάλισης διαμορφώνεται ως εξής:

Πίνακας 4.4: Πλήρης Σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης) ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Έτος συμπλήρωσης του 60ου έτους της ηλικίας	Ημέρες ασφάλισης που απαιτούνται για συνταξιοδότηση	Όριο ηλικίας που απαιτείται για πλήρη σύνταξη
2010	4.500	60
2011	4.500	61
2012	4.500	62
2013	4.500	67

Το όριο ηλικίας για μειωμένη σύνταξη παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα:

Πίνακας 4.5: Μειωμένη Σύνταξη με 15ετία (4.500 ημέρες ασφάλισης) ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Έτος συμπλήρωσης του 55ου έτους της ηλικίας	Ημέρες ασφάλισης που απαιτούνται για συνταξιοδότηση	Όριο ηλικίας που απαιτείται για μειωμένη σύνταξη
2010	4.500	55
2011	4.500	56
2012	4.500	57
2013	4.500	62

«Η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος επέρχεται μόνο με τη συμπλήρωση των κατά περίπτωση απαιτούμενων συνταξίμων ετών, ενώ η συμπλήρωση του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας δεν επιδρά στη θεμελίωση αλλά στο χρόνο έναρξης καταβολής της σύνταξης).

Οι ασφαλισμένοι που συμπληρώνουν τα απαιτούμενα συντάξιμα έτη συνταξιοδοτούνται με τα όρια ηλικίας που προβλέπονται κατά το χρόνο συμπλήρωσης των συνταξίμων ετών και όχι με τα ηλικιακά όρια που θα ισχύσουν κατά το χρόνο που θα επιλέξουν να συνταξιοδοτηθούν. Για τη λήψη μειωμένης σύνταξης, απαιτείται η πραγματοποίηση τουλάχιστον 100 ημέρες ασφάλισης ανά έτος την τελευταία 5ετία πριν την υποβολή της αίτησης για σύνταξη. Για τον υπολογισμό του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης (ενσήμων) είναι δυνατός ο συνυπολογισμός πλασματικών χρόνων με εξαγορά ή αναγνώριση.» (INEE, Ετήσια Έκθεση 2013)

Από 1.1.2013, το όριο ηλικίας λήψης πλήρους σύνταξης αυξάνεται στο 62ο και ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης αυξάνεται στις 12.000 ημέρες. Σχετικά με τη λήψη μειωμένης σύνταξης, από 1.1.2013, το όριο ηλικίας διαμορφώνεται στο 60ο και, εν συνεχεία, το όριο αυτό σταδιακά προσαυξάνεται μέσω της προσθήκης ενός εξαμήνου ανά έτος και μέχρι τη συμπλήρωση του 62ου έτους. Οι ασφαλισμένες αυτής της κατηγορίας δικαιούνται σύνταξη με τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων που διαμορφώνονται κατά τη συμπλήρωση των 10.000 ημερών ασφάλισης. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το καθεστώς συνταξιοδότησης γυναικών με 10.000 ημέρες εργασίας:

Πίνακας 4.6: Γυναίκες ασφαλισμένες

Έτος	Ημέρες Ασφάλισης	Όριο Ηλικίας	Όριο Ηλικίας
		Πλήρης	Μειωμένη
2010	10.000	57	55
2011	10.400	58	56
2012	10.800	58,5	56,5
2013	12.000	62	60
2014	12.000	62	60,5
2015	12.000	62	61
2016	12.000	62	61,5
2017	12.000	62	62

Για τους άντρες, σε αντίθεση με τις γυναίκες που το όριο ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης είναι το 62^ο έτος, ορίζεται το 63,5ο έτος της ηλικίας με τη συμπλήρωση 10.000 ημερών ασφάλισης μέχρι και 31.12.2012, ανακαθορίζεται από 1.1.2013, στο 67ο, ενώ το 60ο έτος της ηλικίας που αποτελεί το όριο ηλικίας μειωμένης συνταξιοδότησης με τον ίδιο χρόνο ασφάλισης, αυξάνεται από 1.1.2013 στο 62ο. Οι ασφαλισμένοι αυτής της κατηγορίας δικαιούνται σύνταξη με τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων που διαμορφώνονται κατά τη συμπλήρωση των 10.000 ημερών ασφάλισης.

Πίνακας 4.7: Άνδρες Ασφαλισμένοι

Έτος	Ημέρες Ασφάλισης	Όριο Ηλικίας	Όριο Ηλικίας
		Πλήρης	Μειωμένη
2010	10.000	62	60
2011	10.000	63	60
2012	10.000	63,5	60
2013	10.000	67	62

Με τον Νόμο 4093/2012 υπήρξαν αλλαγές και στο όριο ηλικίας για την χορήγηση σύνταξης τριανταπενταετίας (35ετίας). Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του

Ινστιτούτου Εργασίας για το 2013, «Για τους ασφαλισμένους που συνταξιοδοτούνται λόγω 35ετίας, οι μεταβολές που επέρχονται από 1.1.2013 συνίστανται:

- στον ανακαθορισμό του χρόνου ασφάλισης, ο οποίος από 1.1.2013 αναπροσαρμόζεται στα 12.000 ημερομίσθια.
- στην αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, το οποίο από 1.1.2013 διαμορφώνεται στο 62ο έτος.

Οι ασφαλισμένοι αυτής της κατηγορίας δικαιούνται σύνταξη με τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων που διαμορφώνονται κατά το έτος συμπλήρωσης των 10.500 ημερών ασφάλισης.» Η αύξηση του χρόνου ασφάλισης και του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης αποτυπώνεται αναλυτικά κατ' έτος στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 4.8: Σύνταξη λόγω 35ετίας (άνδρες- γυναίκες)

Έτος συμπλήρωσης των 10.500 ημερών ασφάλισης	Ημέρες ασφάλισης που απαιτούνται για τη συνταξιοδότηση	Όριο ηλικίας που απαιτείται για τη συνταξιοδότηση
2010	10.500	58
2011	10.800	58
2012	11.100	59
2013	12.000	62

Αλλαγές υπήρξαν και για τις συντάξεις σε βαρέα και ανθυγιεινά με τον νόμο 4093/2012, οι οποίες ετέθησαν σε εφαρμογή από την 1.1.2013. Στους πίνακες που ακολουθούν παρατίθενται οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με βαρέα και ανθυγιεινά τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους άνδρες και ακολούθως η σύνταξη λόγω 35ετίας με βαρέα για άνδρες και γυναίκες μαζί.

Πίνακας 4.9: Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με βαρέα και ανθυγιεινά (Γυναίκες)

Έτος συμπλήρωσης των 4.500 ημερών ασφάλισης	Ημέρες ασφάλισης που απαιτούνται για τη συνταξιοδότηση	Όριο ηλικίας που απαιτείται για τη συνταξιοδότηση
2010	4500	55
2011	4500	56
2012	4500	57
2013	4500	62

Πίνακας 4.10: Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με βαρέα και ανθυγιεινά (Άνδρες)

Έτος συμπλήρωσης των 4.500 ημερών ασφάλισης	Ημέρες ασφάλισης που απαιτούνται για τη συνταξιοδότηση	Όριο ηλικίας που απαιτείται για τη συνταξιοδότηση
2012	4500	60
2013	4500	62

Πίνακας 4.11: Σύνταξη λόγω 35ετίας με βαρέα (Άνδρες- Γυναίκες)

Έτος συμπλήρωσης των 10.500 ημερών ασφάλισης εκ των οποίων 7.500 ημέρες ασφάλισης σε ΒΑΕ	Ημέρες ασφάλισης που απαιτούνται για συνταξιοδότηση	Όριο Ηλικίας για πλήρη σύνταξη	Όριο ηλικίας για μειωμένη σύνταξη
2010	10.500	55	53
2011	10.500	55 & 9 μήνες	53 & 9 μήνες
2012	10.500	56 & 6 μήνες	54 & 6 μήνες
2013	10.500	60 & 9 μήνες	58 & 9 μήνες
2014	10.500	61 & 6 μήνες	59 & 6 μήνες
2015	10.500	62	60

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η λήψη Μηχανισμού Στήριξης από την Τρόικα επέφερε μια σειρά Νόμων σχετικά με το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα. Οι αλλαγές στο σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων διαμορφώνουν ένα νέο κοινωνικό- ασφαλιστικό θεσμικό πλαίσιο συρρίκνωσης ή κατάργησης κοινωνικό- ασφαλιστικών δικαιωμάτων, με άμεσο αποτέλεσμα την μείωση των συντάξεων (κύρια, επικουρική, εφάπαξ) αλλά και τον περιορισμό ή την κατάργηση των κοινωνικών επιδομάτων.

Ο Νέος Ασφαλιστικός Νόμος 3863/2010 αλλά και οι Νόμοι που ακολούθησαν επέφεραν σημαντικές αλλαγές στα εξής:

- Στις συντάξεις και στον καθορισμό τους
- Στα απαιτούμενα όρια ηλικίας για την συνταξιοδότηση
- Στις συντάξεις για ασφαλισμένους με βαρέα και ανθυγιεινά
- Στο Ε.Κ.Α.Σ
- Στην αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών
- Στην θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος
- Στην σχέση μεταξύ κράτους και Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης καθώς και στην χρηματοδότηση των ασφαλιστικών ταμείων
- Στις κύριες και στις επικουρικές συντάξεις
- Στην λήψη πλήρης και μειωμένης σύνταξης καθώς και στις προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να πληρούνται έτσι ώστε να μπορεί ο ασφαλισμένος να την λάβει.

Γενικά οι μεταρρυθμίσεις που έγιναν και που ακόμα γίνονται αποτελούν συνεχόμενο θέμα διαμάχης και ρήξης μεταξύ των ασφαλισμένων και του κράτους. Λόγω των συνεχόμενων περικοπών των συντάξεων αλλά και των ολοένα αυξανόμενων ορίων ηλικίας, οι ασφαλισμένοι οι οποίοι για χρόνια κατέβαλαν τις ασφαλιστικές εισφορές βλέπουν συνεχώς να μειώνονται οι αποδοχές τους, κάτι το οποίο αποτελεί μεγάλο πλήγμα ιδιαίτερα κατά την περίοδο ύφεσης που διανύει η χώρα.

Οι παλαιότεροι ασφαλισμένοι θεωρούν ότι με τις μεταρρυθμίσεις στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης όχι μόνο μειώνονται οι παροχές, τα επιδόματα και οι

συντάξεις, αλλά επιπλέον δεν θεωρούν ότι αντικατοπτρίζουν τις εισφορές που κατέβαλαν επί σειρά ετών. Σε πιο δυσμενή θέση βρίσκονται οι νεότεροι ασφαλισμένοι και όσοι έχουν λιγότερες μέρες ασφάλισης, οι οποίοι θα λάβουν μικρότερες συντάξεις.

Συμπερασματικά, οι όποιες αλλαγές στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης έχουν εν μέρει θετικά αποτελέσματα σχετικά με την διαχείριση των ελλειμμάτων στα ασφαλιστικά ταμεία, αλλά επέφεραν ραγδαίες αλλαγές στις παροχές, στις συντάξεις και στα όρια συνταξιοδότησης, τα οποία μακροπρόθεσμα θα δείξουν κατά πόσο αποφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Όμως σύμφωνα με τελευταίες προβλέψεις σχετικά με τις δημόσιες συνταξιοδοτικές δαπάνες, δείχνουν ότι στα επόμενα σαράντα πέντε χρόνια θα υπάρξει αύξηση των δαπανών κάτι το οποίο θα έχει αρνητική συνέπεια στην βιωσιμότητα του συστήματος, αν δεν υπάρξουν έως τότε διαρθρωτικές αλλαγές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Έντυπη

1. Καλογεροπούλου Μ. – Μουρδουκούτας Π., 2007. "Υπηρεσίες Υγείας", Τόμος Α, Εκδόσεις Κλειδάριθμος Αθήνα
2. Stiglitz, J., 1992, "Οικονομική του Δημοσίου Τομέα", Εκδόσεις Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη
3. Ράπανος Β. – Καπλάνογλου Γ. – Rosen Η. – Gayer t.,2009."Δημόσια Οικονομική", Τόμος 1^{ος} ,Σύγχρονη θεωρία και Ελληνική πραγματικότητα , Εκδόσεις Κριτική
4. Γεωργακόπουλος Α. Θεόδωρος .,2012."Εισαγωγή στην Δημόσια Οικονομική", Εκδόσεις Μπένου

Ηλεκτρονική

1. Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Γ.Γ.Κ.Α.), 2014, "Η έννοια της κοινωνικής ασφάλειας στην Ελλάδα", http://www.ggka.gr/asfalistiko_main.htm
2. Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Γ.Γ.Κ.Α.), 2014, "Η ιστορική εξέλιξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στο πλαίσιο λειτουργίας του Ελληνικού μοντέλου κοινωνικής ασφάλειας",,
http://www.ggka.gr/asfalistiko_main.htm
5. Θεοδωρουλάκης Μ. – Κουμαριανός Β., 2012, "Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης Ασφαλιστικό σύστημα και σύστημα κοινωνικής περίθαλψης", Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ
http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/02/ekp_yliko_krat_pron2.pdf
6. Ινστιτούτο Εργασίας Ετήσια Έκθεση 2013, "Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση"
<http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/02/files/ekthesh-15email.pdf>
7. Ιστοσελίδα taxheaven, "Αρμοδιότητα Σύνταξης Γήρατος"
<http://www.taxheaven.gr/default/attachments/download/id/1867>

8. Ιστοσελίδα NewsOnly, Γάτος Γ., 8/11, "Χάνουν 8 δισ. ετησίως τα ταμεία από την ανασφάλιστη εργασία"
<http://www.newsonly.gr/article.asp?catid=36808&subid=2&pubid=128840942>
9. Ιστοσελίδα zougla.gr, 30/8/2012, "Ο χάρτης της «μαύρης» εργασίας"
<http://www.zougla.gr/greece/article/o-xartis-tis-mavris-ergasias>
10. Ιστοσελίδα ΗΜΕΡΗΣΙΑ.gr, 28/5/2014, "Από 39,18% Τον Αντίστοιχο Μήνα Πέρυσι Στο 21,65% η ανασφάλιστη εργασία τον Απρίλιο"
<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26516&subid=2&pubid=113281454>
11. Ιστοσελίδα 3comma14.gr, "Στοιχεία ελέγχων επιχειρήσεων από ΕΥΠΕΑ και ΣΕΠΕ επί του συνόλου των επιχειρήσεων ανά την Επικράτεια κατά το χρονικό διάστημα Φεβρουάριος 2010-Αύγουστος 2010"
<http://www.3comma14.gr/pi/?survey=6001>
12. Ιστοσελίδα 3comma14.gr, "Ποσοστό ανασφάλιστων εργαζομένων στην Ελλάδα"
<http://www.3comma14.gr/pi/?survey=18615>
13. Ιστοσελίδα nexusmanagementconsultants.gr, "Στην τελική ευθεία για τη ρύθμιση ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τα Ταμεία"
<http://www.nexusmanagementconsultants.gr/2014/11/POL-1236-7.11.2014-Eidika-8emata-efarmoghs-ths-ry8mishs-ofeilvn-sth-forologikh-dioikhsh.html>
14. Ιστοσελίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ηλεκτρονική έκδοση, Σαλούρου Ρ., 3/9/2014, "Έτος μηδέν το 2015 για το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας"
<http://www.kathimerini.gr/782156/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/etos-mhden-to-2015-gia-to-asfalistiko-systhma-ths-xwras>
15. Κάτσιος Σ., 2006, "The Shadow Economy and Corruption in Greece", South-Eastern Europe Journal of Economics, Vol.1
<http://www.asecu.gr/Seeje/issue06/katsios.pdf>
16. Μασσαγγάνης Μ. - Φλεβοτόμου Μ., 2010, "Distributional Implications of Tax Evasion in Greece", LSE Hellenic Observatory Working Paper
<https://ideas.repec.org/p/hel/greese/31.html>
17. Νόμος 3918/2011, "Διαρθρωτικές αλλαγές στο σύστημα υγείας και άλλες διατάξεις."

<http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/302>

18. Νόμος 3845/2010, "Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο."

http://www.ktpae.gr/pdf/D_7_N_3845_2010.pdf

19. Νόμος 3847/2010, "Επανακαθορισμός των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας για τους συνταξιούχους και βοηθηματούχους του Δημοσίου."

<http://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=71735>

20. Νόμος 3863/2010, "Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις"

<http://www.ggka.gr/latest/n3863-2010.pdf>

21. Νόμος 3865/2010, "Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις. "

<https://nomoi.info/%CE%A6%CE%95%CE%9A-%CE%91-120-2010-%CF%83%CE%B5%CE%BB-1.html>

22. Νόμος 4093/2012, " Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013–2016 – Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013–2016."

<http://www.edulll.gr/wp-content/uploads/2011/03/document-1-4093.pdf>

23. Οικονόμου Χ., 2012, "Το θεσμικό πλαίσιο παροχών ασθενείας στην Ελλάδα, Ο ρόλος και η λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Υγείας", Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ

<http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/04/files/report7.pdf>

24. Παπαδημητρίου Δ.- Νικηφόρος Μ.-Zezza G., 9/2013, "Οικονομική κρίση και πολιτικές λιτότητας στην Ελλάδα: Ποιες είναι οι προοπτικές;", Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ

<http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/04/files/policy-brief-6.pdf>

25. Σπράος Γ. – Τήνιος Π., 1998, "Διανεμητικά και Κεφαλαιοποιητικά Συστήματα Συντάξεων: Εντυπώσεις και Ουσία", Οικονομικό και Στατιστικό Δελτίο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Τεύχος 10 Ιούλιος 1998

https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.antigonelyberaki.gr%2Findex.php%2Fel%2Facademic-publications%2Fplaton-tinios%2Fitem%2Fdownload%2F42_1737640ce0ff7e446414503e3edae574&ei=1TTJVOCCMqX8ygPwg4DYAQ&usg=AFQjCNFHW8khiH4cruMmHPE2P0FY7_8o7Q&sig2=De-XqpiQp2iWBn0JGq3mFQ&bvm=bv.84607526,d.bGQ

26. International Monetary Fund (IMF) 2013c, "Greece: Ex post evaluation of exceptional access under the 2010 stand-by arrangement", Country Report 13/156, Washington DC

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13156.pdf>

27. Norris F., 16 March 2013, "Seen from Greece, Great Depression looks good", The New York Times

http://www.nytimes.com/2013/03/16/business/economy/seen-from-greece-great-depression-data-looks-good.html?_r=0

28. Sissouras, A., Karokis, A. and Mossialos, E., 1994, "Greece, in OECD, The Reform of Health Care Systems: A Review of Seventeen OECD Countries ", Paris: OECD.

29. Tsakalotos E., 1998, "Democratic Economic Policies: The PASOK Experiment in Greece", Oxford Review of Economic Policy, Vol. 14, No. 1.